

ਏ ਪੀ ਸੀ ਏ ਵਲੋਂ ਨਾਰਥ ਬੇਅ ਚੈਪਟਰ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਵਾਲੇਹੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਬਿਊਰੋ): ਅਮੈਰਿਕਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਐਂਡ ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਏ ਪੀ ਸੀ ਏ) ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਰਥ ਬੇਅ ਚੈਪਟਰ ਦਾ ਗਠਨ ਆਉਂਦੀ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਚੈਪਟਰ ਵਿਚ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਨੋਮਾ ਕਾਉਂਟੀ, ਮੈਰਿਨ ਕਾਉਂਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈਵੇ 101 ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਉਤਰੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਏ ਪੀ ਸੀ ਏ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਥਾਨਕ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ, ਲਿਕਰ ਸਟੋਰਾਂ ਅਤੇ ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਫਲੋਰਿਡਾ ਬੈਂਕੂਇਟ ਹਾਲ, 910 ਲਿੰਕਨ ਰੋਡ ਈਸਟ ਵਾਲੇਹੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ 94591 ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮੀ 5.30 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਡਿੰਨਰ ਦਾ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਏ ਪੀ ਸੀ ਏ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਟੋਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰੰਤਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਰਥ ਬੇਅ ਚੈਪਟਰ ਇਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਚੈਪਟਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਅਤੇ ਸੈਨ ਹੋਜੇ (ਸਾਉਥ ਬੇ ਏਰੀਆ) ਚੈਪਟਰ ਲੋਕਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਜਨਸ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

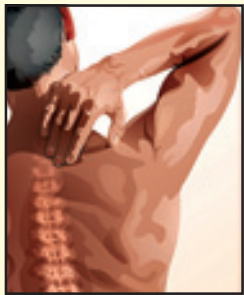
ਏ ਪੀ ਸੀ ਏ ਛੋਟੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਜਨਸ ਦੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਅਗੇ ਵਧਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸਿਟੀ, ਕਾਉਂਟੀ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਹੀ

ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। 2012 ਵਿਚ ਇਸ ਬਿਜਨਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਏ ਪੀ ਸੀ ਏ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਛੋਟੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਇਮ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮਨਰਾਜ ਨੱਤ ਨਾਲ ਮਾਨਰਾਜਨਅਟਟ@ਸਬਚਗਲੋਬਲ।ਨੇਟ , ਸੰਜੀਵ ਪਟੇਲ ਨਾਲ ਈਮੇਲ ਅਨਜਵਿ@ਧਅਵੇਸ76।ਚੋਮ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Jammu Chiropractic

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਮਰ, ਗਰਦਨ, ਗੋਡਿਆਂ, ਸਿਰ ਦਰਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਜਾਂ ਪੱਠਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੇ ਸਤਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦਰਦ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

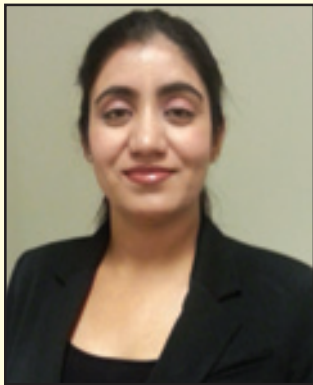
We Accept Personal Injury (PI) Cases

Medicare & Most Private Insurances Accepted

Contact: Dr. Baljit Jammu
Doctor of Chiropractic

Ph: 510-940-8236

1090 La Playa Dr., Hayward CA 94545

M.K. Nijjar DDS Ruchi Nijjar DDS

Laser Dentistry
No shots, No Drill,
No Pain.

Family Dentistry
Cosmetic Dentistry

*Esthetic Crowns, Bridges & Dentures Teeth Whitening * Oral Surgery Root Canal Treatments*

Treatments & Prevention of Gum Diseases New Patients & Children Welcome

510-794-7058

WWW.DRNIJJAR.COM

(Across From Washington Hospital & Bart)
1895 Mowry Ave. Ste 104 Fremont

Entry Free "ਆਜੋ ਕੁੜੀਓ ਨੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਿੱਧਾ ਵਾਜ਼ਾ ਮਾਰਦਾ" Entry Free

P.C.S. Sacramento

ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੈ 15ਵੀਆਂ

**ਤੀਆਂ
TEEYAN**

On Sunday, the 16th AUGUST 2015 At 1.00 P. M.

AT **S.E.S. Hall**

10427 E. STOCKTON BLVD. ELK GROVE, CA 95624

Featuring: Songs, Gidha, Dances, Skits, D.J. and Much More

ALL LADIES AND GIRLS ARE INVITED

ORGANIZING COMMITTEE

Baldev Kaur, Rashpal Kaur, Harpreet Sahota, Aman Rangl, Rajwinder Pooni, Pardeep Pooni, Kamal Dhillon, Bhavandeep Kaur, Rajbir Kaur, Balbir Pooni, Simran Sandhu, Aman Kaur, Harinder Kaur, Laddi Thandi, Balwinder Garcha, Sonia Dhillon, Rani Sarhadi, Rupinder Kaur, Tajinder Kaur, Harminder Kaur, Parmjit Kaur, Inderpal Kahlon, Parmjit Aulakh, Harpreet Kaur, Rupinder Malhi & Mandeep Pharwala

FOR PARTICIPATION: Mandeep Pharwala @ 916-212-1826, Rashpal Parhar @ 730-7191, Baldev Kaur @ 996-2810, & Stalls Please Call: Email: palpharwala@yahoo.com | Website: www.sacpcs.com

ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕਪੜੇ ਅਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਵੀ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਐਂਟਰੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫਤ No Cameras Will Be Allowed Inside The Hall ਵੱਲੋਂ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਰਮੇਦੀ

Food by White Lotus Indian Cuisine, Roseville

ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਅਜਾਈਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਲਾਉ ਵਿਆਜ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣਾ ਘਰ ਲੈਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ

ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਸਤੇ ਸਲਾਹ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 510-689-4625

JAGDEV SINGH
Realtor
CalBre #01423409
42820 Albrae, St.,
Fremont, CA 94538

ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਨਾਰਥ ਅਮਰੀਕਾ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ

ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ

6 ਸਤੰਬਰ 2015 (ਐਤਵਾਰ)

ਸਵੇਰੇ 11:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਸਥਾਨ: ਗੁਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ

5 Wood Street, San Francisco, CA 94118

ਉਦਘਾਟਨ: ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਨ ਅਸ਼ੋਕ (ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ)

ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹਨਗੇ: ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਪ੍ਰਿੰ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ (ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ)

ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ: ਡਾ. ਐਚ ਐਲ ਕਪੂਰ, ਡਾ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸਨ,
ਪ੍ਰਿੰ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ

ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਤੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ: 11 ਵਜੇ

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀ: ਗੁਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ; ਇੰਡੋ ਅਮਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ (ਫਰਿਜ਼ਨੋ); ਇੰਡੋ ਅਮਰੀਕਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ (ਮਰਸਡ); ਨਾਪਾ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਕਲਚਰਲ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ; ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਸਾਰੇ ਯੂਨਿਟ)

ਸੂਝਵਾਨ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੱਜਣ: ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ (ਓਰੇਗਨ); ਸਰਪੰਚ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ (ਸਿਆਟਲ); ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੂ ਖਿਡਾ-ਰੈਡ ਬਲੱਫ, ਡਾ. ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ, ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚਮਦਲ, ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਪ੍ਰੋ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੋਸਨ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢੋਟ (ਹਿਊਸਟਨ); ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਣਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਜੈਕਸਨ); ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ); ਸੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ (ਫਰਿਜ਼ਨੋ); ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਢਾਲੀ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ (ਮਰਸਡ); ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਟਰਲਕ); ਮਾਸਟਰ ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਜ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਜ (ਟਰੇਸੀ); ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ (ਮਨਟੀਕਾ); ਸਰਪੰਚ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਲਾਮੀਡਾ ਕਾਊਂਟੀ), ਪੰਕਜ ਕੁਮਾਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਸਰਪੰਚ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਮੈਰਿਸਵਿਲ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਜੇ, ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਡਾ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਡਾ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਖੁਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਡੇਡ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਰਹੱਦੀ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇਸਾਂਝ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਦੋਲਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਗਗਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮਰੋਕ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਡੁਲਕੂ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕ: ਗੁਲਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਜ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੱਜ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਚੰਦੀ, ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਿਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

916-256-7497, 925-487-4679, 916-661-7484, 916-821-2210, 916-216-4444

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨ ਹੋਜੇ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ)

3636 Murillo Avenue, San Jose, CA 95148

ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਚੇਤਨਾ ਸਮਾਗਮ

ਸੰਤ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨ

22 ਅਗਸਤ 2015, ਸਨਿਚਰਵਰ ਸ਼ਾਮ 7 ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ

23 ਅਗਸਤ 2015, ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬੋਬ) ਢਿੱਲੋਂ, ਫੋਨ: 408-568-0034

ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਫੋਨ: 408-406-0703

ਜੈਨਕੋ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਗੋਲਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 15 ਨੂੰ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਅਲਮਨੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਜੈਨਕੋ) ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਆਪਣਾ ਸਾਲਾਨਾ ਗੋਲਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਆਉਂਦੀ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੈਨ ਰਾਮੇਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਰਿਜੇਸ ਗੋਲਡ ਕਲਬ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 65 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਨ।

ਪਿਛਲੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਜੈਨਕੋ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਕਰੀਬ 70 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

ਸ਼ੋਟਗਨ ਸਟਾਈਲ ਵਿਚ ਦੁਪਹਿਰ 12.30 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਟਿੰਗ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਸਮਾਰੋਹ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਗੋਲਡ ਕੌਰਸ ਦੇ ਕਲੱਬ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੈਨਕੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਖਿਆਲ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਗੋਲਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੈਨਕੋ ਸਾਲਾਨਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਪਿਕਨਿਕ, ਸਕੀਇੰਗ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਗੋਲਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮਨਰਾਜ ਨੱਤ (408) 802-7181, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ (510) 882-2314, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (510) 786-3310 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਮੁਜਾਹਰਾ 16 ਨੂੰ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁਧ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਪਰੋਡ ਮੌਕੇ ਇਥੇ 16 ਅਗਸਤ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁਜਾਹਰਾ ਪੈਸੀਊ ਪਾਦਰੇ ਪਾਰਕਵੇਅ ਅਤੇ ਕੈਪੀਟਲ ਐਵਨਿਊ ਦੇ ਕਾਰਨਰ ਉਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮੋਰੀ ਐਵਨਿਊ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੈ।

ਮੁਜਾਹਰਾ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸਜਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਮਾਡੈਸਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਬਿਊਰੋ): ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ, ਜੋ

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ, ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਲੋਕਵੁਡ ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ (900 ਸੈਂਟਾ ਫੇ ਹਗਸਨ 95326) ਵਿਖੇ ਵੀਰਵਾਰ 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦਿਨੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਡੈਸਟੋ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ 69 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜੋਧਪੁਰ ਰੋਮਾਣਾ ਤੋਂ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਰੋਮਾਣਾ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਲਕ ਕੇ ਮਾਰੂ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸੱਟ

ਲੱਗੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਰਾਹੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧੀ ਪ੍ਰਿਥਾ ਕੇ ਸਿੰਘ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਹੋਸਟ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਦੇ ਬਹਿਨੇਈ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਰੋਮਾਣਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਬਠਿੰਡਾ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਸਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਰੋਮਾਣਾ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਤਿੱਖੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਲਮ 'ਸ਼ੈਰੀ ਦੀ ਡਾਇਰੀ' ਪਾਠਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, ਉਹ ਚਰਚਿਤ ਰਿਹਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਰੋਮਾਣਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰਾਹੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫੋਨ 559-776-7538, ਪ੍ਰਿਥਾ ਫੋਨ 408-628-2422 ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਫੋਨ 559-283-6376 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਮੋਕਾ ਮੌਤ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ਵ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਇੰਡੋ. ਯੂ. ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਿੰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ ਅਤੇ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੈੱਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ ਨਾਲੋਂ 1622 ਵੋਟਾਂ ਵੱਧ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਨਾਲ

ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੀ ਪੈਂਠ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਲਾਲੀ ਨੂੰ 4447 ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ ਨੂੰ 2825 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਖੁਸ਼ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਜਟਾਣਾ ਨੂੰ 1222, ਦੀਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ 527, ਦਮਨ ਕੌਰ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ 377 ਅਤੇ ਪੁਨਮ ਕਾਂਗੜ ਨੂੰ 220 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਜ਼ੀਰਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਉਂਝ, ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਧੜੇ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਭਰਾ ਫਤਹਿਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਾ ਲੜਕਾ ਕੰਵਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਲੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ, ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਲਾਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅੰਬਿਕਾ ਸੋਨੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਹਾਸਲ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ, ਖੁਸ਼ਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਜਟਾਣਾ ਅਤੇ ਦਮਨ ਕੌਰ ਬਾਜਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਵਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਗੋਲਡੀ, ਫਾਰੂਕ ਅਹਿਮਦ ਅਨਸਾਰੀ, ਗਗਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਗੁਰਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬੀ, ਗੁਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਗੁਰਕੀਮਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਜਗਦੀਪ ਕੰਬੋਜ ਗੋਲਡੀ ਤੇ ਸੰਦੀਪ ਭਾਟੀਆ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਦੀਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪਿੰਦਰ ਮਾਹਲ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਨਿਤਿਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਖਵਿੰਦਰ ਰਾਜਾ, ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣੇ ਗਏ।

Matrimonial

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Suitable match for US citizen Khatri Sikh girl 28, 5'5" Doctor of Pharmacy, Pharmacist in New Maxico. Boy should be 28 to 31 years, tall, Highly educated (medicine or engineering), Well settled in USA, non-smoker, non-drinker, non-trimmer. Contact Harmohinder S. Vij at hvij@aol.com or call at Ph: 505-216-1644.

33-35

Wanted suitable match in India/USA for Punjabi Ravidasia girl living in India 31, 5' M.Sc. PhD Bio-chem., working as research associate in a reputed University in India. Contact: 91-98880-69822 (India) or binneyksood@gmail.com

33-36

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਗਰੇਵਾਲ, ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੀ M.Sc., MCA, ਕਾਲਜ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗੀ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ 26 ਸਾਲਾ, 5'-7" ਲੜਕੀ ਲਈ ਨਸ਼ਾ ਰਹਿਤ ਯੋਗ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ। ਫੋਨ (ਇੰਡੀਆ) 91-94785-68011 ਜਾਂ ਈਮੇਲ: san_deol@yahoo.com

Suitable Jatt Sikh match sought for Jatt Sikh U.S. Citizen girl 26, 5'2" BSc nursing and employed. The boy should be, well educated. Contact: 630-930-8820 or bkaur0521@gmail.com

31-

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted suitable girl for Jatt Sikh Gill boy, 28, 6'-2", computer engineer, US citizen. Family settled in America from past 30 years. Contact 330-968-8191 or pkg89@yahoo.com

30-33

Punjab Times

Our New E-mail

Punjabtimes1@gmail.com

Liquor Store Sale by Owner

Liquor store with Grocery, Beer, Wine and lottery in Kalamazoo, Michigan is on sale.

Very good location, 2 acres of land, Huge building for extra business or storage, huge parking lot and

Monthly Sale: \$95,000

For more info, Call (972) 838-8370

ਕੈਲਮਜੂ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਵਿਕਾਊ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਰੋਸਰੀ, ਬੀਅਰ, ਵਾਈਨ ਅਤੇ ਲਾਟਰੀ-ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ, ਦੋ ਏਕੜ ਦਾ ਪਲਾਟ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬਿਜਨਸ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ

ਮਾਸਿਕ ਵਿਕਰੀ \$95,000

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ (972) 838-8370

32-33

Prince's Barber Shop

37477 Fremont Blvd, suite C, Fremont, CA 94536

Men & Children's Hair Cut

- *Threading
- *Men's Facials
- *Custom Designing
- *Line-ups
- *Custom Text
- *Hair Coler
- *Shave &
- *Head Massage

ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ

Business hours:
Mon thru Thursday 9am to 8pm
Friday, Sat- Sunday- 9am to 7pm
(Tuesday Closed)

Cell: (510)-677-9942
Shop: (510)-505-9605

www.princebarbershop.com

Punjab Times**Established in 2000
16th Year in Publication**Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018**Ph:847-359-0746****Fax:847-705-9388**

Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

California:

Shiara Dhindsa

Photographer

661-703-6664

Bay Area

Charanjit Singh Pannu

408-608-4961

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja

916-533-2678

Distributed in:California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ****ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਭਾਜਪਾ ਦਾ ‘ਕਮਲ’ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ‘ਚ ਡੁੱਬਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ
ਭਾਈਵਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਾਲੀ
ਭਾਜਪਾ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ‘ਤੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਘਿਰ ਗਈ
ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ
ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ
ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਆਗੂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ
ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ
ਜਿੰਮੀ ਸੰਧੂ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਰਿਹਾ
ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਮਾਰਕਿਟ
ਕਮੇਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਕਟੋਰਾ ਤੇ
ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਪੱਧਰ ਦੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ
ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ
ਭਾਈਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ
ਦੇ ਚੋਤਰਫਾ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਮਲ
ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਅਕਸਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਫੈਲਦੇ ਪਸਾਰੇ ਦੇ
ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ
ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ
ਜਾਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ

ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ

ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ
ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਨ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ
ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਤੱਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ
ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ
ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ
ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਲ

ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੇੜ੍ਹ ਕੇਸ ‘ਚ ਸਜ਼ਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)ਉਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਇਕ ਕਾਰਕੁਨ ਨੇ ਹਮਲਾ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀਡੀਓ
ਕਾਨਫਰੇਂਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ
ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਉਤੇ ਜਿਹੜੇ ਦੋਸ਼
ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ
ਸਕੇ। ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ
ਭੱਜਣ ਕਾਰਨ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ
ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮ
ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਓਰਾ
ਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਦੇਬੀ
ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਮਾਡਲ ਜੇਲ੍ਹ ਬੁਝੈਲ ਵਿਚੋਂ ਜਨਵਰੀ
2004 ਵਿਚ 104 ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ ਸੁਰੰਗ ਪੁੱਟ ਕੇਫਰਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਭਿਓਰਾ ਅਤੇ
ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ,
ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਾਰਾ ਇਸੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ
ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੇਬੀ
ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਲੇ ਵੀ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੈ।

ਜਬਰ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ
ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ
ਸਬੱਬ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ
ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਵਰਗ
ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜ ਚੁੱਕਿਆ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ**ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ:** ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹੁੱਡਾ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ 41 ਮੈਂਬਰਾਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰ
‘ਤੇ ਜੋ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ
ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ
ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਰ
ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਲ.
ਦੱਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਬੈਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ
ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਮਗਰੋਂ
ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਕਰ ਕੇ ਮਾਮਲਾ
ਵਿਚਾਲੇ ਲਟਕ ਗਿਆ।

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫਟਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਰਿਹਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਫਟਕਾਰਮਗਰੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ‘ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ’
ਦੇ ਬਾਨੀ ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਸ਼੍ਰੀ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 85 ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ
ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ
ਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਯਾਦਵ ਨੇ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਦੀ ਜਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਦ
ਮਾਰਗ ਬਾਣੇ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ
ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ।ਸ਼੍ਰੀ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ
ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ
ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਹਲ 15 ਅਗਸਤ ਤਕ
ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ
ਜਦਕਿ ਰੋਸ ਕੋਰਸ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਟੁੱਟ ਪਈ। ਸ਼੍ਰੀ ਯਾਦਵ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਤੋਂ ਖਫਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ
ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ
ਲੈਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ
‘ਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ**‘ਆਪ’ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਾਗ਼ੀ ਸੁਰਾਂ****ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:** ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਆਗੂ
ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋ ਝੁਕਾਅ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ
ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰ ਪਾਰਟੀ ‘ਚ ਹੋਰ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ
ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ‘ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ’ ਤਹਿਤ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ‘ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ
ਧਰਨੇ ‘ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ‘ਚ ਹੋਰ ਤਰੇਤਾਂ ਪੈਣ ਦੇ ਸੰਕੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ
ਤਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕ ਪੰਕਜ ਪੁਸ਼ਕਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਯਾਦਵ ਨਾਲ ਸਰਗਰਮੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ
ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ
ਤੋਂ ਕਰੀਬ 700 ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਧਰਨੇ ‘ਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨਾਲ
ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਝਲਕ ਰਹੀ ਸੀ।ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ
ਕਿ ਉਹ ਦਖਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ
ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਉਣ।ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ
ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਯਾਦਵ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਦਿਨ ਲਈ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਉਪਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ
ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ
ਰੋਸ ਕੋਰਸ ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ
ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ
ਕਰ ਲਿਆ।(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਰਕਨਸਾਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ
ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਫਰੀ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 501-309-4140

33

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਓਵਰਲੈਂਡ, ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਭਾਰਤੀ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ, ਹੈਲਪਰ, ਤੰਦੂਰੀਏ
ਕੁੱਕ, ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਸ਼ੈਫ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 913-269-5727

Korma Sutra Cuisine of India

Overland Park, Kansas

31-

SIKH RELIGIOUS SOCIETY OF CHICAGO

LOOKING FOR GRANTHI SINGH

Qualifications for GRANTHI SINGH

- Should have formal Sikh Religious Education from Taksal, University or any Religious foundation approved by SGPC.
- Should be an Amritdhari Sikh
- Should be a Graduate (B.A.) from India or High School from USA or Canada.
- Well versed in Gurbani Viakhya, Recitation and Keertan
- Should be able to speak and write English fluently.

Job/Experience and other Requirements:

- Perform All Nit Nem Routines on daily basis. (Prakash, Maha Vak, Ardas and Sukhaassan).
- Perform all duties associated with Granthi's Job including Anand Karaj and Paths (Sehaj and/or Akhand Paths as and when needed)
- Teach Keertan and Sikh Music Traditions to students on a regular basis.
- Must be trained to do Viyakhya of the Shabads & be conversant with Gurburabs and Special Days and Events in the Sikh History and must be able to highlight their places and importance in Punjabi and English.
- Follow and ensure Rehat Maryada in the Gurdwara Sahib and attend to local Sikh Sangat, on need basis.
- Must have some knowledge of other world religions, as they relate to Sikhism.
- Should be able to explain our religion to Non Sikhs and participate in Interfaith Meets.
- Demonstrate Passion for Sikh Religious Education.
- Work with management to ensure that day to day needs of Sikh Sangat and Gurdwara Sahib are met.
- Minimum of Five (5) Years Experience of Granthi is required.
- References are required and will be Checked/Verified.
- Compensation commensurate with Experience and Qualifications.

Please send your detailed profile by September 7, 2015. to
iamsingh@live.com or to

Executive Secretary

SIKH RELIGIOUS SOCIETY OF CHICAGO,

1280 Winnetka Street, Palatine, Illinois 60067, USA.

ਚੱਕ ਲਓ, ਚੱਕ ਲਓ!!

ਐਚ ਡੀ ਅਤੇ ਆਈ ਪੀ
ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ
ਪੀ ਓ ਐਸ ਅਤੇ ਕੈਸ਼ ਰਜਿਸਟਰ
ਲਈ ਇੰਟਰਫੇਸ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

Upgrade your Security
Cameras to High Definition at
very reasonable prices

For a Free Demo of our new HD
Cameras

Please Contact us: Balbir S Sidhu

209-495-3905 (Cell)

www.dvrulimited.com

Toll Free (888) 233-4566

DVRunlimited Inc.

Installation
Available

D Line Logistics Inc.

(Office & Yard Base In Elk Grove Village, IL)

ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

Drivers & Owner Operators Wanted

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪੱਕੇ
ਰੂਟ ਹਨ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਲਈ ਵਾਧੂ ਲੋਡ, 100% ਨੌ ਟੱਚ, ਨਵੇਂ ਟਰੈਕਟਰ-
ਟਰੇਲਰ (2015-16), ਟਰੈਕਟਰ ਅਲਟਰਾ 1-ਸ਼ਿਫਟ (ਆਟੋਮੈਟਿਕ
ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ), ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ

ਵੀਕਲੀ ਪੇਅ, ਵਧੀਆ
ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸੇਫਟੀ ਚੈਕਾਂ
ਲਈ ਇਨਾਮ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤਾ
ਡੀਜ਼ਲ ਲੈਣ ਲਈ ਫਲੀਟ ਕਾਰਡ
ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ
ਡਿਸਪੈਚ ਚਾਰਜ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ
'ਲੀਜ਼ ਟੂ ਓਅਨ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ
ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਯੋਗਤਾਵਾਂ: ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਐਮ ਵੀ ਆਰ ਸਮੇਤ ਏ ਕਲਾਸ ਸੀ ਡੀ ਐਲ,
ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਮਰ 23 ਸਾਲ

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 847-309-6542 ਜਾਂ 224-456-2713

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਡੀਆਂ ਹਵਾਈਆਂ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣੇ ਚਾਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤਕਰੀਬਨ 252 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਆਦਮਪੁਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਹਵਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2013-14 ਵਿਚ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਘਾਟਾ 74.46 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਤੇ 2012-13 ਵਿਚ ਇਹ ਘਾਟਾ 61.13 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਮਦਨ ਹੇਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਡਾਣਾਂ ਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 400 ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਹਨ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ 18.77 ਕਰੋੜ ਦੇ ਘਾਟੇ ਹੇਠ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਸਾਲ 2013-14 ਵਿਚ 4.84 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 2012-13 ਵਿਚ

ਚਾਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਦਾ ਘਾਟਾ 250 ਕਰੋੜ

ਇਹ ਘਾਟਾ 5.19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਪਠਾਨਕੋਟ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ 13.16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਹੈ। 2013-14 ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ 3.47 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਉਡਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2010-11 ਵਿਚ 35.19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਲ 2013-14 ਵਿਚ ਇਹ ਘਾਟਾ 85.98 ਕਰੋੜ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਣਾਂ ਕਾਫੀ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਹਵਾਈ

ਅੱਡਾ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਹੈ। 2013-14 ਵਿਚ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਘਾਟਾ 19.40 ਕਰੋੜ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੋ ਘਾਟਾ 23.13 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਾਟੇ ਵਾਲੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਰਗੋ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਲਾਇੰਗ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਵਾਈ

ਫੇਸਬੁਕ ਉਤੇ ਛਾਈ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਹੁਣ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟ ਫੇਸਬੁਕ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ., ਐੱਫ.ਬੀ.ਆਈ., ਨਾਸਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵੀ ਪਛਾਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਫੇਸਬੁਕ ਉੱਤੇ ਛਾਈ ਪਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ

ਫੇਸਬੁਕ ਪੇਜ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਜੋਂ ਸਿਖਰਾਂ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ

ਪੇਜ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਪੇਜਾਂ ਵਿਚ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫੌਜ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਜ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਫੇਸਬੁਕ ਪੇਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਏ ਹਫਤੇ 25 ਲੱਖ ਲੋਕ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 2013 ਨੂੰ ਫੇਸਬੁਕ ਪੇਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਕਰੋੜ 90 ਲੱਖ ਪ੍ਰਸਿੱਧਕ ਬਣਾਏ ਹਨ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਆਈ.ਐਸ. ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ?

ਲੰਡਨ: ਆਈ.ਐਸ. ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਆਈ.ਐਸ. ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਖੁਫ਼ੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿਕਟਰੀ ਡੋਅ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈੱਥ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਖੁਫ਼ੀਆ

ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਈ.ਐਸ. ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਚਾਰਲਸ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਆਈ.ਐਸ. ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਚੌਕਸ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਬੁਰੀ ਫਸੀ ਰਾਧੇ ਮਾਂ; ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਖੌਤੀ ਧਰਮਗੁਰੂ ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੱਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕਾਂਦੀਵਲੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸੱਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੱਛ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾਉਣ, ਅਸਲੀਲਤਾ ਫੈਲਾਉਣ ਤੇ ਦਹੇਜ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਧਰ ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਨਸਾਫ ਉੱਪਰ ਵਾਲਾ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਉਰਫ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦਹੇਜ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਕੀ ਗੁਪਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾਤਾ ਨਹੀਂ, ਨਿੱਕੀ ਦੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਉਸ ਦੇ ਭਗਤ ਹਨ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬੋਲਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਰਾਧੇ ਮਾਂ ਨੇ 'ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦਾ ਡਰਾਮਾ' ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੈਕਸ ਸਕੈਂਡਲ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਬਾਬਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ!

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੈਕਸ ਸਕੈਂਡਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਸਾਰਬੀ ਦੇਵ ਖੁਦ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਬੀ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜਗਨਨਾਥ ਐਲਾਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਾਰਬੀ ਨੇ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਮ ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਖੁਦ ਦੀ ਰਬ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਕੱਢੀ। ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਜਗਨਨਾਥ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੁਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਬ ਯਾਤਰਾ ਸੀ। ਇੰਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਅੱਗੇ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਲਗਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਾਰਬੀ ਦੇਵ ਨੇ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਇਕ ਮੰਦਰ ਵੀ ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਸ਼੍ਰੀਮਦ ਸਾਰਬੀ ਦੇਵ ਮੰਦਰ। ਇਹ ਮੰਦਰ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਜਗਮਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਬੀ ਬਾਬਾ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਰਾਉਲਾ ਹੈ। ਸੰਤੋਸ਼ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਗੰਜਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰਪਾਤਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ ਰਾਉਲਾ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਮੀਟਰ ਰੀਡਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸਾਲ 1985 ਵਿਚ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੇਂਦਰਪਾਤਾ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ 1992 ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

ਜਪਾਨ ਵਿਚ 70 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਕੀ ਨੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਟੋਕੀਓ: ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਜਪਾਨ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਉਤੇ 70 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਹਮਲੇ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਅਜੇ ਵੀ ਔਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਝਟਕੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਲੱਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲਾ ਸੈਨਿਕ ਛਾਉਣੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਕਰੀਬਨ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ਖਸ ਇਸ ਮਹਾਂਵਿਨਾਸ ਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹਿਬਾਕੂਸਿਆ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ 86 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੁਮਿਤੋਰੂ ਤਾਨੀਗੁੱਚੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਖਸ ਹੁਣ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਸੀ ਤੇ ਉਹ

ਡਾਕੀਏ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਣੂ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਕੰਮ ਉਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਇੰਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਡਿੱਗਾ ਜਦੋਂ ਕਈ

ਘੰਟਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਮਾਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਚੰਬੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਮਾਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਲਟਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ

70ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ

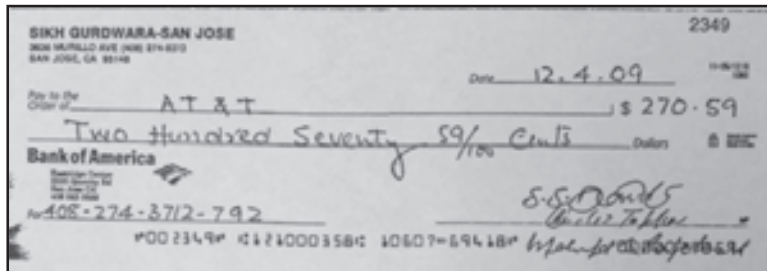
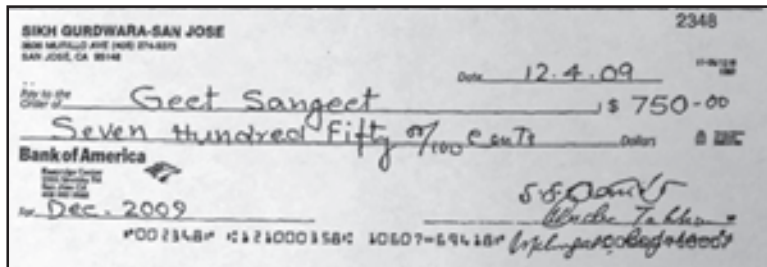
ਟੋਕੀਓ: ਜਪਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਉਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਦੇ 70 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੈਨਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿੰਜੋ ਆਬੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਰੱਖਿਆ। ਨੌਂ ਅਗਸਤ, 1945 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜਪਾਨ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਸਨ। ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬਚੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਆਬੇ ਨੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਕੈਰੋਲੀਨ ਕੈਨੇਡੀ ਸਣੇ 75 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਆਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਉਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਰਮਾਣੂ ਨਿਰਸਤਰੀਕਰਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਦੋਹਰਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਪਾਨ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਦੇ ਪਿੱਛੇ 'ਤੇ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ 21 ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਢਿੱਡ ਪਰਨੇ ਲੇਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਕਈ

ਟੁਕੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਦਰਦ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਰੀਮ ਲਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਉਹ ਕੋਈ ਕੰਮ ਧੰਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਖਾਲੀ ਚੈਕਾਂ ਬਾਰੇ ਖਬਰ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ: ਬਾਬ ਢਿਲੋਂ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ (ਬਿਊਰੋ): ਬੇ-ਏਰੀਆ ਤੋਂ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਛਪਦੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ 'ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ' ਚੈਕ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖਾਲੀ ਚੈਕਾਂ ਦਾ ਸਕੈਂਡਲ ਬੇਨਕਾਬ ਸੁਰਖੀ ਹੇਠ ਛਪੀ ਖਾਲੀ ਚੈਕਾਂ ਬਾਰੇ ਖਬਰ ਨੂੰ 'ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਬ) ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੇ ਗਏ ਚੈਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚੈਕ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਪਨੀ 'ਏ ਟੀ ਐਂਡ ਟੀ' ਅਤੇ ਦੂਜਾ 'ਰੇਡੀਓ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ' ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ।

ਭਾਈ ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੈਕ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਕੈਸ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਮੈਂਬਰ ਚੈਕ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੈਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ

ਚੈਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਾਪੀ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ

ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਿਖੇ ਗਏ ਚੈਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਕਾਪੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸਬੰਧਤ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਫੋਟੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ 2011 ਵਿਚ ਸਿੱਟੀ ਆਫ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ (ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ) ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੋਟੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੇਅਰ ਸੈਮ ਲਿਕਾਰਡੋ (ਤਤਕਾਲੀ ਸਿੱਟੀ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ) ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਾਈਸ ਮੇਅਰ ਰੋਜ਼ ਹਰੇਰਾ ਵਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਲੈਕ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਰਾਰਤ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਫੋਟੋ ਉਪਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਫੋਟੋਸ਼ਾਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ 'ਬਾਬ ਇਜ਼ ਮਾਈ ਬਾਸ' ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਝੂਠ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਚੈਕਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਤਰੋਤ ਮੋਤ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਦਾਊਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਾਊਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ 2013 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਨੇਤਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਖਬਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤਤਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਦੇ ਉਚ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਊਦ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ।

ਦਾਊਦ 1993 'ਚ ਹੋਏ ਮੁੰਬਈ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਪਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰ ਮੈਨਨ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 18 ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਧੜਾਧੜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮਾਰਚ 2014 ਤੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ 239 ਨਵੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1866 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸਾਲ 24 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ 1866 ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 56 ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ 464 ਪਾਰਟੀਆਂ

ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। 10 ਮਾਰਚ 2014 ਤੱਕ 1593 ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ 11 ਤੇ 21 ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ 24 ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੋਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈਆਂ।

26 ਮਾਰਚ ਤੱਕ 10 ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੰਜ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਤੱਕ 1627 ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਹੋਰ 239 ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 1866 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਵਚੀਟਾ, ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਕੁੱਕ, ਵੇਟਰ ਸਟਾਫ਼, ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 918-984-8390

ਜਾਂ 918-576-1899

31-/

Golden State Realty

9912 Kapalua Ln., Elk Grove, CA 95624

Sohanpreet (Sam) Chahal
CA Lic. 01504071
Realtor/CEO
CRE Group Inc.
Multi Million Dollar Producers
2009 to 2014

Please Contact For
Commercial
or
Residential
Needs

ਅਸੀਂ ਲੋਨ ਲੈਣ ਵਿਚ
ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Call: Sohanpreet 'Sam' Chahal

Ph: 916-612-5773

email: samchahal@hotmail.com

Serving all over California

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਸਵੱਛ ਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਅਣਗੌਲਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਛੇਤਿਆਂ ਸਵੱਛ ਅਭਿਆਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਣਗੌਲਿਆ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਫਾਈ ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲੇ 100 ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੇਠਲੇ 100 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ। ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ 476 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਫਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ 28ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਨੰਬਰ 381ਵਾਂ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 430ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। 29 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਬੈਂਗਲੁਰੂ, ਤ੍ਰਿਵੇਂਦਰਮ, ਗੰਗਟੋਕ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 5ਵੀਂ ਸਥਾਨ-ਸੂਬਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ 21ਵੀਂ ਥਾਂ ਹੈ।

ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਮੈਸੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਪਹਿਲੇ 10 ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ 25 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 100 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ

ਸਫਾਈ ਪੱਖੋਂ ਪਹਿਲੇ 100 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬਾਹਰ

ਵੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਬਨਿਸਬਤ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ 100 ਸਾਫ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਥੇ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਦੇ 39 ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਉਥੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਦੇ 27, ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਦੇ 15, ਜਦਕਿ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ 12 ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹੇਠਲੇ 100 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੀ ਇਸੇ ਰੁਝਾਨ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ

ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ 74 ਸ਼ਹਿਰ ਹੇਠਲੇ 100 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਉਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਦੇ 21 ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਹੇਠਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ 10 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਸੂਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਰੂਚਿਰਾਪੱਲੀ (ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ), ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ, ਕੋਚੀ (ਕੇਰਲ), ਹਸਾਨ, ਮਾਂਡਯਾ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ (ਸਭ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ), ਤਿਰੂਵਨੰਤਪੁਰਮ (ਕੇਰਲ), ਹਲੀਸਾਹਾਰ (ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ) ਤੇ ਗੰਗਟੋਕ

ਮੈਸੂਰ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ 21ਵੀਂ ਥਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 476 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਟਕ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਸੂਰ ਸਿਖਰਲੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਿਖਰਲੀਆਂ ਦਸ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਫਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 476 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 21ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਰਹੀ। ਸਫਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਨੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ 25 ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਖਰਲੇ 100 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਸਵੱਛਤਾ ਨੀਤੀ 2008 ਤਹਿਤ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ 2014-15 ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁਲ 42 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 20 ਅੰਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਸਮਾਨ ਹੇਠਾਂ ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਤੇ 22 ਕੂੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 430ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ

ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ 28ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਨੰਬਰ 381ਵਾਂ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 430ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੇਠਲੇ 100 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ। ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ 476 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਫਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਸਿੱਕਮ) ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਾਮੋਹ 476ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਹੇਠਲੇ 10 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਿੰਡ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼), ਪਲਵਨ ਤੇ ਭਿਵਾਨੀ (ਹਰਿਆਣਾ), ਚਿਤੌੜਗੜ੍ਹ (ਰਾਜਸਥਾਨ), ਬੁਲੰਦ ਸ਼ਹਿਰ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼), ਨੀਮਚ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼), ਰਿਵਾੜੀ (ਹਰਿਆਣਾ), ਹਿੰਦਾਓ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਤੇ ਸੋਬਨਪੁਰ (ਉੜੀਸਾ) ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ 476

ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 100 ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਲਿਡ ਵੇਸਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਬਰਬਾਦ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪਖਾਨਾ ਵਰਗੇ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ ਟੱਪਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਦੋ ਨਾਈਜੀਰੀਅਨ ਕਾਬੂ

ਅਟਾਰੀ: ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਨਾਈਜੀਰੀਅਨ ਮੂਲ ਦੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ (ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ਼.) ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਕਾਰ ਸਮੇਤ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ਼. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਮਰਾਨ ਕਬੀਰ (21) ਤੇ ਸਾਨੀ ਜੈਮਲੂ (22) ਵਾਸੀ ਕੈਮੋ ਸਟੇਟ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਮਰਾਨ ਕਬੀਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਸੈਂਟਰ ਤੇ ਸਾਨੀ ਜੈਮਲੂ ਕਰਨਾਟਕਾ ਓਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਜੈਮਲੂ ਕੋਲੋਂ ਨਾਈਜੀਰੀਅਨ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕੋਲੋਂ 4700 ਨਾਈਜੀਰੀਅਨ ਕਰੰਸੀ ਤੇ 513 ਰੁਪਏ ਭਾਰਤੀ ਕਰੰਸੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕਿਰਾਏ

ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਈ ਸੀ। ਕਾਰ ਡਰਾਈਵਰ ਮਹੀਪਾਲ ਦੇ ਸੌਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ 9 ਅਧਿਆਪਕ ਕੌਮੀ ਇਨਾਮ ਲਈ ਚੁਣੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸ੍ਰੋਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਵਾਰਡ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸੁਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਰੂਪ ਨਗਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਸੋਹਣ ਲਾਲ, ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਬੋਗਾ ਦੇ ਸਾਇੰਸ ਮਾਸਟਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਟਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬੁਰਜ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੈਡ ਟੀਚਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ.ਨਗਰ ਦੇ ਦੌਲਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਸਕੂਲ ਦੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਧਨੌਲਾ ਦੇ ਡਾ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਕੋਚੀਆ ਸਰਵਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨਹਿਰੂ ਗਾਰਡਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅਧਵਾਟੇ ਲਟਕਿਆ

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚਾਲੇ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਸਦਕਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਤੋਂ ਵਿਹੂਣਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 350 ਸਾਲਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ 300 ਸਾਲਾ ਸਾਜਣਾ ਦਿਵਸ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਇੱਟ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੋਇਆ, ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਅਧਵਾਟੇ ਹੀ ਰੁਕ ਗਿਆ।

ਜਿਥੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਰੁਕ ਗਈ ਉੱਥੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੰਗ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕਤ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਲਾਏ ਗਏ ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਬਣ ਰਹੇ ਗਰੀਨ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਆਈ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ.ਕੇ. ਮਾਰਹਿਉਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵੀ ਮੁਹਾਲੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਉੱਤਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ

ਸੀ.ਆਈ.ਆਈ. ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨਵੈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਦਫਤਰ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਬੀਤੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 1500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਾਲੇ 210 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਮੁੜ ਪਰਛਾਵਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁੜ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕਦਮ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੰਮੂ-ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਕੌਮੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਉਧਮਪੁਰ ਨੇੜੇ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ 'ਜੰਗ' ਹੋਰ ਭਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਦੋ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਦੋ ਜਵਾਨ ਤੇ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫਤਿਆ ਗਿਆ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਪਾਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨਾਵੇਦ ਯਾਕੂਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੈਸਲਾਬਾਦ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ।

ਮੁੰਬਈ ਉੱਤੇ ਨਵੰਬਰ 2008 ਵਿਚ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਫੜੇ ਗਏ ਅਫ਼ਜ਼ਲ

ਕਸਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੜੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੀਨਾਨਗਰ ਵਿਖੇ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ

ਤੇ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸੱਯਦ ਕਾਜ਼ੀ ਖਲੀਲਉਲਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੰਸਦੀ ਸੰਘ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰੇਗਾ ਭਾਰਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੰਡਲ ਸੰਸਦੀ ਸੰਘ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸੱਦਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਵਧੇਰੇ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਸੁਮਿਤਰਾ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੰਡਲ ਸੰਸਦੀ ਸੰਘ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 30 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਅੱਠ ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ?

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਜੀਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਣ ਲਈ ਗਲਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾੜਾ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਬਲੂਮਬਰਗ ਵਿਊਜ਼ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨਿਸਿਦ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਇਨ ਮਿਡਨਾਈਟਜ਼ ਫਿਊਰੀਜ਼: ਦਿ ਡੈਂਡਲੀ ਲੈਗੇਸੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਜ਼ ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ' ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਉੱਤੇ ਹੰਢਾਏ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖਦਰਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਸਰਦਾਰ ਪਟੇਲ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਤੇ ਲਾਰਡ ਮਾਉਂਟਬੇਟਨ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਸਦੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਵਰਗੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਈ ਮੌਕੇ ਗੁਆਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੰਡ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਿਨਾਹ ਉੱਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਗਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆਇਲੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਬਾਰੇ ਕਵਰੇਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੁੰਬਈ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਵਰੇਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਤਿੰਨ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੈਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਅੰਤਰ ਮੰਤਰਾਲਾ ਕਮੇਟੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਘੋਖੇਗੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੋਡ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਵੀ ਚੈਨਲ ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ,

ਫਾਂਸੀ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਧਮਕੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ 1993 ਦੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪੀਲ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਤੁਗਲਕ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਜਸਟਿਸ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਧਮਕੀ ਭਰੀ ਚਿੱਠੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸਈਦ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ 'ਫੈਂਟਮ' ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਦੀ ਮੰਗ

ਲਾਹੌਰ: ਜਮਾਤ ਉਦ ਦਾਵਾ (ਜੇ.ਯੂ.ਡੀ.) ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮ 'ਫੈਂਟਮ' ਨੂੰ ਰਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਈਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 26/11 ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਆਲਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

ਮੰਤਰਾਲੇ ਤਹਿਤ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਮਾਨਿਟਰਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਤਕਰੀਬਨ 600 ਚੈਨਲਾਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਅੰਡਰ ਵਰਲਡ ਸਰਗਨੇ ਛੋਟਾ ਸ਼ਕੀਲ ਦੀ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿਖਾਈ ਸੀ ਜਦਕਿ ਤੀਜੇ ਚੈਨਲ ਨੇ ਮੈਮਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁੱਕੇ ਹੋ? ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India
1188 E Santa Clara St., San Jose, CA 95116

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577

Ph:(408) 687-1899
(408) 729-6691

Fax:(408)292-6200

Toll Free: 1-877-OK-HOME (1-877-654-6636)

Homeopathic
natural
medicines
supply

Gurdip Singh Sandhu

EX Member:

The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Email: Homeomdicine@yahoo.com

Website: www.Homeopathyatoz.com

WEST COAST
A Complete Auto Repair Shop

AUTO REPAIR
Foreign & Domestic Cars/Trucks

"Your shield against the hazards of the road"

- Oil Change \$19.95 + Disposal Fee
- Free towing within 5 mile radius
- Brake inspection FREE if work done here

All Work Guarantee

TUNE UP • BRAKES • AIR CONDITIONING • TRANSMISSION • ENGINE • FUEL INJECTORS • OIL CHANGE

400 MOWRY AVE., FREMONT • 510-791-2600 • MON-SAT - 8:30 - 6PM

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 15 ਅਗਸਤ 2015

ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚੰਬਾ ਬੇਹਾਲ

ਸੰਗਰੂਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਕਾਲ ਬੰਜਾਰਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫਿਰ ਝੰਜੋੜ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਤੋਂ ਅੱਕੀ 16 ਸਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ 70-80 ਫੀਸਦੀ ਸੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁੜੀ ਨੇ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਬਾਰੇ ਘਰੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਤਲਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾ ਹਟਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਖਬਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੁੜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਉਲੰਘ ਕੇ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਚੜ੍ਹਨ ਮੌਕੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੱਪੜ ਵੀ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਪਾਟ ਗਏ। ਖਬਰ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁੜੀ ਨੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਵਾਲੀ ਸਮੁੱਚੀ ਘਟਨਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁੜੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਜਣੇ ਨੂੰ ਫੜ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਲਏ ਹਨ। ਇਕ ਚਰਚਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਫ਼ਾ-ਦਫ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕੁੜੀ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਆਤਮ-ਦਾਹ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੁਣ-ਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਲੋੜ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੇਲਣੀਆਂ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਤੱਥ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀ ਨੇ ਆਤਮ-ਦਾਹ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੜੀ ਦੀ ਬੇਵਸੀ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਬੇਵਸੀ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਘਟਨਾ ਦੀਆਂ ਸਭ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਸਾਫ ਹੋਣੀਆਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਵੀ ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਦੇ ਰਾਵਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਅਣਖ ਖਾਤਰ ਕਤਲ ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ। ਛੇੜ-ਛਾੜ ਇਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬੁਰਫਾਗਰਦਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਝਲਕਦਾ ਅਕਸਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਰ ਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਆਕਾਸ਼ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਘਟਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਜਾਲ ਅਤੇ ਜੰਜਾਲ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਕਾਂਡ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਰਸੂਖਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਸੱਚ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਨੂੰ ਦਫਨ ਕਰਨ ਲਈ ਝੱਟ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇਸ ਝੂਠੀ ਤੇ ਫਰੇਬੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਬਣਨੇ ਅਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿੰਨੇ ਕੇਸ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇਸ ਰਫਾ-ਦਫਾ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੂਰੇ 18 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਇੰਦਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੁਰਫਾਗਰਦਾਂ ਨੇ 12ਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ 29 ਜੁਲਾਈ 1997 ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਲਾਸ਼ ਭਾਰੀ ਤਰੱਦਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰਕਾਰ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਉਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਲੰਮੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਈਆਂ। ਇਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਜੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਉੱਥੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਤਕੜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਡੋਲਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਫਾ-ਦਫਾ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹਰ ਹੀਲਾ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਿਸਾਲੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਹਰ ਸਾਲ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਭਾਵੇਂ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਾਲ ਬੰਜਾਰਾ ਦੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਅੱਗੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵਟਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਅੰਬਰ ਵੱਲ ਉਡਾਣ ਲਈ ਇਕ ਪੁਲਾੜ ਹੋਰ ਭਰਨ ਜੋਗੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਅਤੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅਗਲੀ ਪੁਲਾੜ ਭਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਫੁੱਫੜ ਵੀ ਫੇਸ ਬੁੱਕ 'ਤੇ?

‘ਹਾਈ ਫਾਈ’ ਫੋਨ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ, ਭੋਰਾ ਨਾ ਫਿਕਰ ਭਾਵੇਂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਲੋਨ ਜੀ। ਰੱਖਦੇ ਝੁਕਾਈ ਧੌਣ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਹਦੇ ਉਤੇ, ਵਿੰਗੀ ਟੇਢੀ ਹੋ ਜੇ ਭਾਵੇਂ ਰੀੜ੍ਹ ਵਾਲੀ ‘ਬੋਨ’ ਜੀ। ‘ਕੀ ਪੈਡ’ ਉਤੇ ਨਾਚ ਉਂਗਲਾਂ ਦਾ ਹੋਈ ਜਾਵੇ, ਲਿਖਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਉੱਜ ਧਾਰ ਕੇ ਤੇ ਮੋਨ ਜੀ। ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਛੱਡ ਭੱਜ ਉਠਦੇ ਨੇ, ਕੰਨੀਂ ਜਦੋਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਏ ਫੋਨ ਵਾਲੀ ਟੋਨ ਜੀ। ਕਰਦੇ ‘ਕੁਮੈਂਟ’ ਇਹੋ, ‘ਅੱਤ ਐ ਬਈ, ਸਿਰਾ ਲਾਂਤਾ’, ਮਾਰਦੇ ‘ਲਾਈਕ’ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਲੁੱਕ ‘ਤੇ। ਚਾਚੇ, ਤਾਏ, ਮਾਮੇ, ਭੂਆ ਕੋਈ ਪਿਛੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨੂੰ, ਫੁੱਫੜ ਵੀ ਲੱਭਦਾ ਏ ਹੁਣ ਫੇਸ-ਬੁੱਕ ‘ਤੇ।

ਕੀ ਹੈ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ?

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਰੋਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਉਦੋਂ ਛਿੱਬੇ ਪਏ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਚੀਠਤਾਈ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਬਿਆਨ ਸੁਣ/ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਬਰ ‘ਚ ਸਦੀਵੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਪਾਲ ਜੋਸਫ਼ ਗੋਇਬਲਜ਼ ਵੀ ਝੁੱਝਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਮਾਹਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਖੇ, “ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ।” ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਦਰਅਸਲ ਅਬਦਾਲੀ ਦਲ, ਦਾ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ‘ਤੇ ਨਿਕਲੇ ਰਾਜਸੀ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟੇ ਲੈਣ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਗਏ। ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਜੁਟਾਉਣ ਸਨ, ਉਲਟਾ ਪਹਿਲੀ ਵੀ ਗੁਆ ਬੈਠੇ।

ਇਉਂ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਉਦੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੰਗਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ‘ਪੰਥ ਰਤਨ’ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੰਗਦੇ ਤੇ ਵਾਅਦਾ-ਖ਼ਿਲਾਫ਼ੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਬਦਲੇ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਵਾਜਬ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਬੋਝੀਆਂ ਸਫ਼ਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਸਤਰਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਅਸਤਰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜੋਰਾਂ ‘ਤੇ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀਆ ਗਰੋਹਾਂ ਦੇ ਜੋਰ ਆਪਣੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਧਾੜਵੀ ਵਧਾਰਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਅਤੇ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਿੱਤ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਭੰਨ ਕੇ ਅਤੇ ਕੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਧੂਹ ਧੂਹ ਕੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਸ ‘ਵਿਕਾਸ’ ਅਤੇ ‘ਨਿਆਂ’ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ‘ਵਿਕਾਸ’ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ, 80-85 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ‘ਚ ਕੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਢੋਹਦੀਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ, ਮਾਣਭੱਤੇ ਦੇ ਕੋਝੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਰਹੇ ‘ਨੌਕਰੀ ਲੱਗੇ’ ਮੁੰਡੇ-ਕੁਤੀਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਵੰਡ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੀ ਜਵਾਨੀ ਵਗ਼ੈਰਾ ਇਹ ਸਮਾਜ, ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਕਿਥੇ ਹਨ? ਸਵਾਲ ਜੁੱਤੀ, ਟਮਾਟਰ, ਫਿੱਟ-ਲਾਹਣਤ, ਬੋਲ ਜਾਂ ਨਾਅਰੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਵੀ ਹੋਣ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨ-ਦਿਮਾਗ਼ ਚਿੰਤਕ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਚੀਕ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜੋਕੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਨੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਇਨੇ ਖੋਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਲਟੇ ਮਾਇਨੇ ਭਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਐਨ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਲਫ਼ਜ਼ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਇਨੇ ਖੋਹ ਕੇ ਅਖਾਉਤੀ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਰੂਹ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਅੱਜ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਇਨੇ ਵਾਪਸ ਹਾਸਲ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਲੜਾਈ ਅੱਜ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ‘ਚ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ‘ਮੁੱਖਧਾਰਾ’ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਣ, ਇਹ ਲੜਾਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਾਲਮ ‘ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ’ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਵਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ, ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਿਆਸੀ ਕੋਝੇ ਅਤੇ ਜ਼ਰ-ਖ਼ਰੀਦ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ ਧਾੜਵੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜ

ਉਪਰ ਬੋਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸੇ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ ਅਨਿਨ ਭਗਤ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਦੇ ਉਜਾੜੇ, ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਮਾਡਲ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ 1995 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2014 ਤਕ 3 ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੌਮੀ ਜੁਰਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ‘ਚ ਵੱਡਾ ਘਾਲਮਾਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅੰਕੜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਅਸਰਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਕੜਿਆਂ ‘ਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਇਸ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ (ਖੇਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਹਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੀ. ਸਾਈਨਾਥ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ’ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ)। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿਚੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਕਾਲਮ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਤਾਦਾਦ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ‘ਚ 6926 ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਿਰਫ਼ 2140 ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ। ਹਰ ਸੂਬੇ ‘ਚ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਅਧਿਐਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਪਤ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਵਲੋਂ ਬੋਪੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਲਾਗਤ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ

ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਨੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਇਨੇ ਖੋਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਲਟੇ ਮਾਇਨੇ ਭਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਐਨ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਲਫ਼ਜ਼ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਇਨੇ ਖੋਹ ਕੇ ਅਖਾਉਤੀ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਰੂਹ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਅੱਜ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਇਨੇ ਵਾਪਸ ਹਾਸਲ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਲੜਾਈ ਅੱਜ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਡਾ ਪਾੜਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਇਸ ਕਦਰ ਫਸ ਚੁੱਕੀ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾੜਾ ਘਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਇਸ ਬੇਵਸੀ ਅਤੇ ਲਾਚਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰਨ ਦੀ ਮਾਹਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਖੇਲ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸਦਾ ਹੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਦੋਮ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਛਾਲ ਕੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੂਲ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੇ ਰੋਲਣ ਦੀ ਵਾਹ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਹਯਾ ਯਤਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਧਾ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਐਨਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਤੇ ਬੇਹੂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਗਵੇਂ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣੀ ਪੈ ਗਈ।

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ‘ਵਿਕਾਸ’ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਭਾਈ ਲਾਲੋਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਨਫ਼ੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਤੱਤ-ਨਿਚੋਤ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਨਿਗੂਣੇ ਸਾਧਨ ਹੱਤਧ ਕੇ ਇਸ ਇਨਸਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਗਵਾਹੀ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਤਖ਼ਤਪੁਰਾ ਨੂੰ 16 ਫਰਵਰੀ 2010 ‘ਚ ਭੂਮੀ ਮਾਫ਼ੀਆ ਨੇ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਲਹੂ-ਪਸੀਨਾ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਆਬਾਦ ਤੇ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਤੱਥ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਭੂਮੀ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦੇ ਮੁਕਾਮੀ ਸਰਗਨੇ ‘ਅਕਾਲੀ’ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੋਪੋਕੇ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਫਰਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਤਲ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਝੋਕ ਦਿੱਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਗਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋਟੀਦਾਰਾਂ ਉਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਛੁੱਟੀ ‘ਤੇ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਭੰਨਤੋੜ ਕਰਨ, ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਅਤੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਦ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਮਾਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਮੌਕਾ-ਏ-ਵਾਰਦਾਤ ਉਪਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਠੋਸ ਗਵਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੁਜਰਮ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪੁਲੰਦੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ‘ਚ ਜੁੱਟੀ ਵਕਾਲਤ ਦਾ ਖ਼ਮੋਸ਼ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇਣ ਜੋਗੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਮਿਸਾਲ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਓਂ ਖ਼ੁਚਰ ਵਿਚ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਬਾਦਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਸੱਤਾਤੰਤਰ 15 ਅਗਸਤ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ 6 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬਲਾਕ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਮਲੇ, ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲਸ਼ਕਰ ਜੁਟਾ ਕੇ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡ ਉਪਰ ਉਸ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬੇਗਾਨੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਧਾੜਵੀ ਹੋਰ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਤੇ ਥੋਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਹਿਸੀ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਘਰ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਟਰਾਂਸਫਾਰਮਰ, ਮੋਟਰਾਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਟਿਊਬਵੇਲਾਂ ਦੇ ਮੀਟਰ ਸਭ ਲਾਹ ਲਏ। ਰੱਸੇ ਵੱਧ ਕੇ ਡੰਗਰ ਭਜਾ ਦਿੱਤੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਪਰ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਖੋਫ਼ਨਾਕ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਬਹੂ ਦੇ ਵਾਰ ਬੋਹੋਸ ਹੋਈ। ਇਸ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ 21 ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ 100 ਤੋਂ ਉਪਰ ਅਣਪਛਾਤੇ ‘ਹਮਲਾਵਰਾਂ’ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ, ਪੁਲਿਸ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਲਾ ਕੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚਾਹੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਚਰਾਸੋਂ-ਬਲਬੇਤਾ ਪਿੰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਾ ਖੰਨਾ ਚਮਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸੌਤੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭੂਮੀ ਮਾਫ਼ੀਆ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਲੱਠਮਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਮੌਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਲੜਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਟਵਿੱਟਰ ਦੀ ਹੱਦ, ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦਾ ਪਰਦਾ ਦੋ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਕਾਲੇ-ਚਿੱਟੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਹਿੱਲ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਸਰਗਰਮ ਹੈ; ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਤਸਵੀਰ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੰਗ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੱਸਾ ਅਹਿੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਵਰਗੇ ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦੋ ਕਿਰਦਾਰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੁਸਤ ਫਿਕਰੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਦਾਰ, ਪਰਦਾ ਵੰਡ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਫੋਨ: +91-97811-21873

ਕੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਰਦੇ ਉੱਤੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਜਾਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਵਾਂ ਸੰਵਾਦ ਇਕੋ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਗਲਪ ਦਾ ਮੰਚ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨੇ ਹੁਣ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਿਨਫ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤਮਾਮ ਜੁਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਦਾਰ ਇਕ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਕੇ ਪਰਦਾ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਿਆਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੋਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੈ।

ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਅਖ਼ਾੜਾ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਰਲ਼ਗੱਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਜੋਂ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਵਿਚੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਮਾਰਾ-ਮਾਰੀ ਲੱਭਣ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸਮਾਜਕ-ਸਿਆਸੀ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲੱਭਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਸਮਾਜਕ-ਸਿਆਸੀ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਸਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਗਲ ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਵਿਛੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸਨਅਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਪਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਭਾਰੂ ਰੁਝਾਨ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉੱਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਫੌਰੀ ਲਾਹਾ ਖੱਟਣਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਇਸੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਰਦੇ ਨੂੰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਰਦੇ ਉੱਤੇ ‘ਮੁਲਕ ਵਜੋਂ ਜਵਾਬਦਾਰੀ’ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਰਦੇ ਉੱਤੇ ‘ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਲਮੰਦੀ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ’ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ‘ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ’ ਬਨਾਮ ‘ਪੈਪਸੀ’ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾਨ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਵਾਲਾ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਪਰਦੇ ਨੂੰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਜਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੇਖਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਜਾਂ ਜੁਆਬੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਚੁਸਤ ਫਿਕਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕਟ ਮੋਚਨ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪੈਂਤੜੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਤਵੱਕੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਪੈਂਤੜੇ ਦਿਨਾਂ, ਘੰਟਿਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹਰ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਹਨ।

ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ, ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਵਰਗਿਆਂ ਦਾ ਚੁਸਤ ਫਿਕਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਕਸ਼ ਸਮਾਨ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਸੂਝ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮੁਹਾਣ ਲੱਭਣਾ ਚੋਣ ਅਖ਼ਾੜੇ ਵਿਚ ਬੇਮਾਅਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਚੋਣ ਤਕਰੀਰਾਂ ਅਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਅਦਾਕਾਰੀ ਹੁਨਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਆਗੂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਜੁਆਬੀ ਸ਼ੇਅਰ ਸਿਆਸੀ ਅਖ਼ਾੜੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਬੀਰ, ਰਹੀਮ, ਫਰੀਦ, ਰਵੀਦਾਸ, ਤੁਲਸੀਦਾਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਗ੍ਰੰਥ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਜੁਆਬੀ ਤੁਕਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਛੇਤ ਤੋਂ ਜੁਆਬੀ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰਦਾ ਵੰਡ ਚੁੱਕੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਜੁਆਬੀ ਤੁਕਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਜੁਆਬੀ ਤੁਕਾਂ ਲੱਭਣ ਵਾਲੀ ਫ਼ੌਜ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਗੂ ਇਸ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਦੇ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ‘ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼’ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜੁਆਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਬਾਰੇ ਨੁਕਤਾਵਾਰ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨੁਕਤਾਵਾਰ ਚੁਸਤ ਫਿਕਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਪਰਦਾ-ਵੰਡ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਸਾਲਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ‘ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਅਹੁਤਨ’ ਜਾਂ ‘ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ’ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਣ ਜੁਆਬੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਿੱਧੇ ਕੇ ਤਿਆਰੀ

ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਿਆਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੇਖਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ, ਅਦਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਬੀਤੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਾਹਰਾਂ ਵਜੋਂ ਤਜਰਬਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਨੂੰ ‘ਜੰਗਲ ਰਾਜ’ ਅਤੇ ‘ਬੀਮਾਰੂ ਸੂਬਾ’ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੀਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ‘ਭਤਕੀ ਹੋਈ ਝੂਠੀ’ ਜਾਂ ‘ਭਾਰਤੀ ਜੁਮਲਾ ਪਾਰਟੀ’ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਹੋ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਪੇਚ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ ਅਤੇ ਚੁਸਤ ਫਿਕਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਨਸਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰੋ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਹਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਫਿਕਰੇ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਆਗੂ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਮੇਲ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਮੁਖੀ ਖੇਡ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਚਾਂ ਅਤੇ ਲੜੀਆਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਕੇ ਖੇਡ ਮਾਹਰ ਪਾਰੀ ਦਰ ਪਾਰੀ ਜਾਂ ਪੜਾਅ ਦਰ ਪੜਾਅ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੱਟਾਬਾਜ਼ੀ ਗੇਂਦ-ਦਰ-ਗੇਂਦ ਚਲਦੀ ਹੈ।

ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ‘ਬੀਮਾਰੂ ਸੂਬਾ’ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਸਮਝ ਉੱਤੇ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੀਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ‘ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਭਤਕੀ ਹੋਈ’ ਜਾਂ ‘ਜੁਮਲਾ ਪਾਰਟੀ’ ਬਣੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਹੋ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਪੇਚ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ ਅਤੇ ਚੁਸਤ ਫਿਕਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਨਸਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰੋ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਹਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਫਿਕਰੇ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਆਗੂ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਮੇਲ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਮੁਖੀ ਖੇਡ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਚਾਂ ਅਤੇ ਲੜੀਆਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ

ਪਾਸੇ ਕਰ ਕੇ ਖੇਡ ਮਾਹਰ ਪਾਰੀ ਦਰ ਪਾਰੀ ਜਾਂ ਪੜਾਅ ਦਰ ਪੜਾਅ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੱਟਾਬਾਜ਼ੀ ਗੇਂਦ-ਦਰ-ਗੇਂਦ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨਤੀਜਾ-ਦਰ-ਨਤੀਜਾ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਚਰਚਾ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਾ-ਦਰ-ਫਿਕਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਮਹਿਜ਼ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਨੀਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉੱਤੇ ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ (ਡੀ.ਐਨ.ਏ.) ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਆਮ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਿਸ ਨੂੰ (ਨਸਲੀ ਪੱਖੋਂ) ਸਮਝ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਮਲਾ ਜਨਮ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਧਾ ਜਾਂ ਇਲਹਾਮ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਜਾਤ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਖ਼ਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਾਸਤਿਕ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਪੇਚੀਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੇਚੀਦਗੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ‘ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ’ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਲਾਰ ਅਤੇ ਮੂੰਹਜ਼ੋਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਅਧਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਅਣਪੜ੍ਹ ਆਗੂਆਂ ਪੇਚੀਦਾ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਾਰ ਬੋਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਨਸਨੀ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਸਾਰੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਅਗਵਾਨ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤਬਕਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਟਵਿੱਟਰ ਦੀ 140 ਹਿੰਦਸਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਚੁਸਤ ਫਿਕਰੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਫਿਕਰਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਕਦੇ ਇਸੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਹ ਆਪ ਮਾਹਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਫ਼ੇਦਪੇਸ਼ ਬੁਲਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀ ‘ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਹਵਾਸ’ ਨੂੰ ਤੁਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਫ਼ੇਦਪੇਸ਼ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ‘ਮਾਲਕ’ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕੋਈ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਜੁਆਬਤਲਬੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਜੀਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ‘ਖੁੰਦਕੀ’, ‘ਲੱਚਰ’ ਅਤੇ ‘ਹੋਛੇ’ ਬੋਲ ਲਿਆਏ ਹਨ ਜੋ ਫਿਲਮੀ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਅਰਥੀ ਬੋਲੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ‘ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨਾਂ’ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੁਰਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਦਾ ਉਪਚਾਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਪੁੱਛੇ ਹੀ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਸਿਆਸਤ ਚੁਸਤ ਫਿਕਰਾ ਬੋਲ ਕੇ ਸਨਸਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ? ਕੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਟਵਿੱਟਰ ਦੇ 140 ਹਿੰਦਸਿਆਂ ਜਿੰਨੀ ਸੰਖੇਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਸਲੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਕੀ ਚੋਣ ਬਹਿਸ ਦਾ ਚਰਚਾ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਜਕ ਇਨਸਾਫ਼, ਸ਼ਹਿਰੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹਕੂਕ ਦੇ ਮਸਲੇ ਕੀ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ?

ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ

ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਕਸਰ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਡੇਢ ਦੇ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੰਧੀ, ਤਾਮਿਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਨੀਲਾ, ਕੈਂਟਾ, ਸੇਬੂ ਅਤੇ ਦਾਵਾਉ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਫਿਲਪੀਨੋ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਰਚਾ ਲਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਨੀਲਾ

ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਮੇਅਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਰੋਮੈਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਆਜ ‘ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾਬਖ਼ਸ਼ ਧੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧੰਦਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵਿਆਜ 10 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤਕ ਹੈ। 100 ਪੈਸੇ (ਫਿਲਪੀਨੀ ਕਰੰਸੀ) ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 120 ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸ਼ਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ, ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਉਗਰਾਹੀ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਪੈਸਾ ਬਣਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੁਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੌਂਕਣ ਸਾੜੇ ਕਾਰਨ ਫਿਲਪੀਨੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਥਾਪਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਜਤੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਗਏ। ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਜਤੀਏ ਬੜਾ ਠੋਕ ਕੇ ਵਿਆਜ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਨਵੇਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸੈਂਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਗਾਹਕ ਤੋੜਨ ਲਈ 10 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤਕ ਵਿਆਜ ‘ਤੇ ਵੀ ਪੈਸਾ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣਾ ਧੰਦਾ ਖ਼ਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਨਵਿਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਕੇ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਗਰਾਹੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਗਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਗਰਾਹੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ। ਫਿਲਪੀਨੋ ਗੈਂਗ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਡਰਾ ਕੇ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਂਦੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਕਤਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਤਲ ਨੱਥੇ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਕ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ 2-2, 3-3

ਮੈਂਬਰ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ, ਸਕੇ ਭਰਾ ਤੇ ਚਾਚੇ ਤਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਸ ਮਾਰਧਾੜ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਫਿਲਪੀਨੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗੈਂਗਾਂ ਦੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਬੜੀ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਦੀ ਕਰੰਸੀ ਪੈਸੇ।

ਕਤਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਲੰਧਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਮੋਗਾ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ। ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਸ਼ੇੜੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ 90% ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੁਪਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ

ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਮੀਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀਨਾਮਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਆਮ ਹੈ।

ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਵਿਆਜ ਦਾ ਧੰਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ‘ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਲੁੱਟੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਆਜ ‘ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਧੰਦਾ ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਵਿਚ 5-6 ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 1930 ਵਿਚ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਫਿਲਪੀਨੋ ਨੂੰ 5 ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 6 ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਧੰਦੇ ਦਾ ਨਾਂ 5-6 ਪੈ ਗਿਆ। ਲੋਕਲ ਵਸਨੀਕ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਹਰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਆਦਿ ਲਈ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਫਾਈਨਾਂਸ ਦਾ ਧੰਦੇ ਲਈ ਫਿਲਪੀਨਜ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਟੈਕਸ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਲਿਖਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਈ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਕਈ ਵਾਰ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਰਜ਼ਦੀ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੈਂਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੈਣਦਾਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਾ ਕੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ-10

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-11425-02364

bhullarg@gmail.com

ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦੀ ਹਰ ਰਚਨਾ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੀ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਤਾਂਘਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਰੂਪ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਰਚਨਾ ਪੂਰਨਤਾ ਤਾਂ ਸਤ੍ਹਾਂ ਉਤੇ, ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ ਵਿਚ, ਚਾਹ-ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਹਦਾ ਮੂਲ, ਭਾਵ ਮੁੱਢਲਾ ਰੂਪ ਕਦੋਂ ਰਚਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਉਦਾਸੀ ਉਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਰਚਨਾ-ਕਾਰਜ ਤਾਂ ਇਕੱਠੇ ਤੇ ਸਹਿਜ ਲੋੜਦਾ ਹੈ। ਇਹਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਆਦਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਲਮ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਾਗਜ਼, ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਹੌਲ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ?”

“ਦਰਅਸਲ ਜੀ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ। ਜਾਗਦੇ ਪਿਆਂ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਂ ਚਾਰ ਵਜੇ ਜਾਂ ਉਹਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਗਦਾ ਪਿਆ ਮੈਂ ਸੋਚ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਠ ਕੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਦਿਲ ਕਰੇ, ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਨੌਂ ਵਜੇ ਤਾਈਂ, ਦੁਪਹਿਰ ਤਾਈਂ, ਕਦੀ-ਕਦੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਵੀ। ਲਿਖਣ ਲਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਦਤ ਨਹੀਂ, ਬਸ ਜੀ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਸੰਗੀਤ ਵਜਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਪਾਠਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇ-ਵਖਰੇ ਵਾਕ-ਵਾਕੰਸ਼ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ, ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਉਸ ਧਾਗੇ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਖਰੇ-ਵਖਰੇ ਮੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਣੀ-ਹਾਰ

ਸਾਡੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ-ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ!

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਦੇਵਿੰਦਰ ਬੱਤਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ, ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ, ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਦਿੱਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਲਈ ਖਬਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਲੜੀਫੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਾਮੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ‘ਸਤਿਯੁਗੀ ਬੰਦੇ’ ਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਖ ਸਤਿਆਰਥੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਰਹੂਮ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੇਖ ਭੇਜੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਬਣਾ ਸਕੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਨਵਯੁਗ ਵਿਚ ਇਹੋ ਮਾਮਲਾ ਛਿੜਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ, “ਲਉ ਜੀ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਸਰਲ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। “ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਰਾ ਕਾਗਜ਼ ਫੜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, “ਲੈ ਬਈ ਭੁੱਲਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਲਿਖ, ‘ਆਰਸੀ’ ਵਿਚ ਦੇਈਏ। “ਮੈਂ ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਆਨ ਲਿਖ ਕੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਦਸਖਤ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਮਝ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਹੀ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ‘ਆਰਸੀ’ ਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਅੰਕ ਲਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ, “ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਮੋੜ ਦੇਣਾ। “ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਕਾਗਜ਼ ਮੋੜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਦਰਾਜ਼ ਵਿਚ ਤਾਲਾ-ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ‘ਆਰਸੀ’ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਆਈਆਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਚੋਪੀ-ਦਰ-ਚੋਪੀ ਦੇ ਪੁਲਸਰਾਤ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੀ ਕਹਾਣੀ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਰਨਾਲਾ, ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਕਿਹਾ ਸਿਰ-ਮੱਥੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਚਨ ਤੋੜਨ ਦਾ ਗਿਲਾ ਕੀਤਾ, ਕਹਿਣ ਲਗੇ, “ਦਰਅਸਲ ਜੀ, ਵਾਅਦਾ ਹੀ ਕਿਆ ਜੋ ਵਫਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਤੋੜਨਾ। ਜੀ, ਆਪਣੇ ਤਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਗਰੰਥ ਵੀ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਅਦੇ ਤੋੜਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ।”

ਮਗਰੋਂ ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਢੁੱਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਵਾਬ ਵੀ ਮੰਗ ਹੀ ਲਿਆ, “ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਰਚਨਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਸਗੋਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੌਖੇ ਤੋਂ ਔਖੇ ਵੱਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਹਾਡੀ

ਗਿਆਨ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਕੁੱਜੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ?”

ਬਾਬੇ ਮੁਸਕਰਾਏ, “ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਇਕ ਬੋਲੀ ਹੈ,” ਉਹ ਫੇਰ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜੇ, “ਕੱਲੀ ਟੱਕਰੇਂ ਤਾਂ ਹਾਲ ਸੁਣਾਵਾਂ, ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਜਿੰਦਗੀ! ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਤ ਤਾਂ ਜੀ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕੱਲੇ ਟੱਕਰੇਂ ਹੀ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਲਉ ਇਹ ਦੁੱਖਤਾ ਵੀ ਸੁਣ ਲਵੋ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਮਿੱਤਰ ਭਾਪਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਪੁੱਛਣਗੇ, ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ‘ਇਕੱਠੀ’ ਵਰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ? ਮੇਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਜੀ ਮੈਂ 1941 ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ; ਕੀ ਮੈਂ ਏਨੇ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਏਨਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਲਿਖਾਂ? ਦਰਅਸਲ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਤ-ਮਸਤਕ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਹੋ ਰੱਬਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਾ-ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਪਾਠਕ ਨਾ ਦੇ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ, ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਰਚਨਾ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਰਚਨਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਮਿਆਰ ਕਿਵੇਂ ਡੇਗ ਲਵਾਂ?”

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂ, ਉਚ ਪਾਏ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਔਖ ਜਾਂ ਸ਼ੈਲੀਗਤ ਉਲਝੇਵੇਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਕ ਸਤਰ ਚੇਤੇ ਆਈ: ‘ਸੁਰ ‘ਚੋਂ ਸੁਰ ਤੁਰੇ, ਮੁਰਲੀਏ ਨੀ ਹੋ ਉਰੂ!’ ਇਕ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ‘ਬਿਸਕੁਟ ਵਾਂਗੂੰ ਭੁਰ ਭੁਰ ਪੈਂਦੀ, ਪਾਰੁਲ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ।’ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਾਦਗੀ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਉਚਾਈ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਵੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪੱਖੋਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਰਲ ਹਨ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ, ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ, ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਕਦਰਯੋਗ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਮੁਖੀ ਹਨ:

‘ਤੇਰੇ ਹਲ ਨੇ ਲਹੂ-ਲਹਾਨ

ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ!

ਤੇਰਾ ਝਿੱਡ ਕਬਰ ਸਦੀਆਂ ਦੀ

ਓ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ!...

ਧਰਤੀਏ ਨੀ ਸਮਝਾ ਕਣਕ ਨੰ

ਜਿਧ-ਖਿਧੀਆਂ ਨਾ ਕਰੇ ਪਈ ਇੰਜ

ਭੁਖਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਆਖੇ ਹਾਸਾ!...

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਅਟੱਟ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਸਾਂਝ ਦੇ ਲੋਕ-ਧਾਰਾਈ ਭਾਂਡੇ ਅਤੇ ਨਿਰੋਲ ਆਰਥਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਸਤ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਦੇਵਤਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ’ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ-ਧਾਰਾ ਜਿੰਨੀ ਸਰਲ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਬੇਲਾਗ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਬੇਲਾਗ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਨਿਰੋਲ ਆਰਥਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਇਹ। ਚਰਖਾ ਅਤੇ ਮਿੱਲ, ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ, ਤਜਣਯੋਗ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਅਪਣਾਉਣ-ਯੋਗ ਨਵੀਂ ਲੀਹ ਵਿਚਕਾਰ ਰਣ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਇਹ ਕਹਾਣੀ। ਗਾਂਧੀ-ਭਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਵਤਾ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਗਏ ਚਰਖੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਘੁਣ ਤੋਂ ਖਵਾ ਕੇ ਡੇਗਣਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ-ਪਾਤਰ ਲੇਖਕ ਦਾ ਸਚਮੱਚ ਹੀ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮ ਸੀ। ਰੱਸੀ ਵਰਗੇ ਮੋਟੇ ਧਾਗੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਚਰਖਾ ਇਕ ਵਧੀਆ ਮਸ਼ੀਨ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮਿੱਲਾਂ ਆ ਗਈਆਂ, ਚਰਖੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਦ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸਰਲ ਸ਼ੈਲੀ-ਬੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਕੇਵਲ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਮਰਦੀ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਿਤਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਦੂਰਭੱਭ ਵਿੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਝੰਡਾ ਗੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਘੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਜਤਾਇਆ, “ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਇਨ-ਬਿਨ ਉਹੋ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਲੇਖਕ ਲਿਖ ਰਹੇ ਨੇ। ਹਰ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਛਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ। ਉਹੋ ਪਾਤਰ

ਹਨ, ਉਹੋ ਲੇਖਕ, ਉਹੋ ਕਹਾਣੀ, ਉਹੋ ਕਵਿਤਾ, ਬੋਹੀ-ਬੁਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਦੀ ਰੀਤ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਆ ਚੁਕੇ ਹੋਈਏ।...ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਤਬਾ-ਕਥਿਤ ਨਵਾਂ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ! ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ, ਪਾਠਕ ਹਨ, ਜਾਂ ਪਾਠਕ ਹੋਣ ਲਈ ਤਾਂਘਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਠ-ਬੈਠ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਚਿਤ ਬੜਾ ਕਾਹਲਾ ਪੈਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਘੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, “ਪਰ ਇਥੇ ਤਾਂ, ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੁਸੀਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਏਨਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਵਿਚ ਤੇ ਉਹਦੀ ਰਾਏ ਸਿਰ-ਮੱਥੇ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉਤੇ-ਉਤੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ!”

ਪਰ ਚੌਦਾਂ ਹੱਥ ਦੀ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਿਰਨ-ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕੱਚੇ ਘੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਣ ਵਾਲੇ ਕਿਥੇ ਸਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, “ਦਰਅਸਲ ਜੀ, ਰਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲਿਖਣਾ ਓਨਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਜਿੰਨਾ ਨਾ-ਲਿਖਣਾ। ਸਰਤ ਚੰਦਰ ਚੈਟਰਜੀ ਨੇ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਤੂੰ ਲਿਖਣਾ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ, ਪਰ ਨਾ-ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ। ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਦੇਖੋ ਨਾ, ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਅਣਛੱਤਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਨੀਰੇ ਵਾਲਾ ਕੋਠਾ ਬੋੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾ ਬਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਰੌਸ਼ਨਦਾਨ?...ਰਹੀ ਗੱਲ ਰਚਨਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ, ਜੀਹਦਾ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ”, ਉਹ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਖਰਤਾ ਚੁਕਦਿਆਂ ਬੋਲੇ, “ਲਹਿ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਰਚਨਾ ਸੁਣੋ।”

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਸਤੀਆਂ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਐਮ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਟੀਆ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਤੇ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ। ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਬਾਤੀ ਖੋਜ ਕਾਉਂਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਉਪ ਸੰਪਾਦਕ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਐਮ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਮਿਲ, ਤੈਲਗੂ, ਬੰਗਾਲੀ, ਮਰਾਠੀ, ਮਲਿਆਲਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡੀ. ਮੁਥੂਸਵਾਮੀ, ਟੀ. ਆਰ. ਰਾਓ, ਸੁਮਨਿੰਦਰ ਪਾਂਡੇ, ਐਸ.ਕੇ. ਅੱਢੀਆ ਤੇ ਰਾਧਾ ਮੈਨਨ-ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਗਏ।

ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਵਾਲਾ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਪਿੱਛੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਛੱਡ ਕੇ ‘ਅਜੀਤ’ ਸੰਭਾਲਣੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਟਰੱਸਟੀ ਐਮ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਟੀਆ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਉਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੀ ਨਾਂ ਲਿਆ। ਮੇਰੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਮੇਂ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛੇ ਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਕੇਵਲ ਇਹੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਉਤਰ ਵਿਚ ‘ਜਦੋਂ ਚਾਹੋ’ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਰੰਧਾਵਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਚੇਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਏਨਾ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ

ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਭੁੱਲੇ ਵਿਸਰੇ ਪਲ

ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਹੱਥੋਂ ਹੱਥੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਦਸ ਵਿਚੋਂ ਹਾਲੀ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਵਿਸ਼ਟੀ’ ਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਰਸਾਲਾ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ

ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਤੋਂ ਅਜੀਤ ਪਰਤਣ ਵਾਂਗ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੁਣੇ ਉਪ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕਲਾ ਤੇਜ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸੰਚਾਰ

ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਵਿਰਕ ਦਾ ਕੰਮ ਮੈਂ ਸਾਂਭਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਤੇਜ ਸਭ ਤੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਣਾ ਕਾਮਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਉਪ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਹੀ ਜਿਹੜਾ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸ ਪੌੜੀ ਦੀ ਸ਼ਿਖਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੈ।

ਰਹਿ ਗਈ ਮੇਰੀ ਚੀਨ ਉਡਾਰੀ: ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪਰਨਾਏ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਰੂਸ ਤੇ ਚੀਨ ਵੇਖਣ ਦਾ ਬੜਾ ਚਾਹ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਪਰਜਾ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਜਾਨਣ ਲਈ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਜੋ ਰੂਸੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨਾਲ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਰੂਸੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਰੂਸ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਭਿਜਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸੱਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮੇਰੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਪਤੇ ‘ਤੇ ਆਇਆ ਪਰ ਸੱਦਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਦਫ਼ਤਰ ਛੱਡਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਉਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਵਾਲਾ ਉਹ ਸੱਦਾ ਦਬੋਚ ਲਿਆ ਤੇ ਰੂਸ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗਿੱਟ-ਮਿੱਟ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਖੁਦ ਰੂਸ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰ ਆਇਆ।

ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮੋਹਾਲੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਚੀਨ ਤੇ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ

ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਮੇਰੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਨਬਜ਼ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਟਰਿਸਟ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦਾ ਭੌਰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਾਂਭੇਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਜਿਸਮ ਦਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕਾਰਡ ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਰਡ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਬੇਜਾਨ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਮਿੱਟੀ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ? ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਅਸੀਂ ਬੀਜਿੰਗ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ, ਸ਼ਿੰਘਾਈ ਤੇ ਮਕਾਓ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮਕਾਓ ਪੱਛਮੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਉੱਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਕਾਓ ਦੇ ਮਹਾਨ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਸਥਾਨ ਅਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂਗਕਾਂਗ 618 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਚੀਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡੇਢ ਸੌ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਬਸਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਪਰ 1997 ਤੋਂ ਮੁੜ ਚੀਨ ਕੋਲ ਹੈ ਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਸ਼ਿੰਘਾਈ ਅਪਣੇ ਰਤਨ ਮੋਤੀ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਲਈ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਜਿੰਗ ਦੀ ਮਹਾਨ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਦੀਵਾਰ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਸੱਤ ਅਜੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤੇ ਇਥੋਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਵਸਤਰ ਅਜਾਇਬ ਘਰ, ਟਾਇਨਾਮਨ ਚੌਕ, ਵਰਜਿਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਗੋਤਾ ਵੀ ਮਾਨਯੋਗ ਹੈ। ਨੌਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਜਾਣਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵੇਖੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ!

ਅੰਤਿਕਾ:

(ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ‘ਗੁਲਨਾਰ’ ਵਿਚੋਂ)

ਉਸੱਲ ਵੱਟੇ ਲੈਦਿਆਂ
ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰ ਲਈ ਹੈ,
ਤੇਰੀ ਚੁੱਪ ਦੀ ਕੀਮਤ
ਕਿੰਨੀ ਤਾਰ ਲਈ ਹੈ।
ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਟੁੱਟਕਾ ਕੇ
ਰੂਹ ਦਾ ਸਾਜ਼ ਕੁੰਵਾਰਾ,
ਤੂੰ ਵੀ ਮੁੜ ਕੇ ਕਿੱਥੋਂ
ਸਾਡੀ ਸਾਰ ਲਈ ਹੈ।

ਜੰਗਬਾਜ਼ ਸੋਚ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੂਟਨੀਤੀ

ਜੰਮੂ-ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਹਾਈਵੇ ਉਤੇ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਰਡਰ ਸਕਿਓਰਟੀ ਫੋਰਸ (ਬੀ ਐਸ ਐਫ) ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤਿੱਖੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਵੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਵਿਗਾੜ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਹਰ ਸੁਹਿਰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਨਿਰੇ ਬੁਨ ਦਾ ਗੁਤਾਵਾ ਕਰ ਕੇ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਗੱਲ ਤਿਲਕਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇੱਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹੋਣ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਪਰ ਓਧਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਕਦੀ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁੱਕਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾ ਵੀ ਏਸੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇੱਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਿੰਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਫੜੇ ਗਏ ਉਸ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਅਜਮਲ ਆਮਿਰ ਕਸਾਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਜਿੰਦਾ ਫੜੇ ਗਏ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨਵੀਦ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਮਲ ਕਸਾਬ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਬਾਰੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਮੁੱਕਰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਨਵੀਦ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਉਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੁੱਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਫਰਕ ਬੱਸ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਉਥੇ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ ਤੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂ ਸੀ, ਅੱਜ ਪਾਸੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਹੁਤੀ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਜਮਲ ਕਸਾਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਵਿਖਾਵੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ। ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਸਲੀ

ਸਰਕਾਰ ਉਥੋਂ ਦੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ, ਉਥੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਸਲੀ ਕਮਾਂਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਬੱਸ ਮੋਹਰੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਮਿਆਦ

ਊਧਮਪੁਰ ਵਿਚ ਬੀ ਐਸ ਐਫ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਕਾਸਿਮ ਖਾਨ ਉਰਦੂ ਉਸਮਾਨ ਉਰਦੂ ਮੁਹੰਮਦ ਨਵੀਦ ਖਾਨ

ਸਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਚੱਲਦੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਏਸੇ ਲਈ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦੇ ਗਲਬੇ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਚੰਗੇ ਗਵਾਂਢੀ ਬਣ ਕੇ ਵੱਸਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਓਧਰੋਂ ਕਦੇ ਇਹ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੀਤੀ ਭਾਰਤ-ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਉਤੇ ਟਿਕੀ ਹੈ। ਹਰ ਲੀਡਰ ਦਾ ਖਾਸ ਸੁਗਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਹਰ ਬੰਦੂਕਬਾਜ਼ ਦਾ ਸੁਗਲ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਾਲੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਰਨਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨੇਵੀ ਸੀਲ ਕਮਾਂਡੋ ਆਏ ਤੇ ਐਬਟਾਬਾਦ ਦੀ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸ਼ਾਹੀ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਓਸਾਮਾ ਉਥੇ ਲੁਕ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਕੋਈ ਹੋਰ' ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਤੱਥ ਹੋਰ ਵੀ ਰੰਗੀਲੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਮਲਾ 'ਕੋਈ' ਕਰੇ ਤਾਂ ਬਚ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਵੇਗੀ, ਪਰ ਓਸਾਮਾ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਲੈਟੈਸਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ਟੈਕਨੀਕ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ ਵਾਲੀ ਬਾਹੀ ਉਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਨਤੀਜਾ ਵੀ ਇਹੋ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਬਾਹੀ ਹੋਰ ਪੱਕੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਪਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਅੱਖ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ ਝਲਕ ਭਾਰਤ-ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਬੇਬੰਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਹਾਂਸ਼ਕਤੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਭਾਰਤ ਰਾਹੀਂ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕਾਦਿਰ ਖਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਇੰਸਦਾਨ। ਕਾਦਿਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆਪਣਾ ਆਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਦਿਰ ਖਾਨ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ, ਆਪ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਕਈ ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਐਟਮੀ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵੇਚ ਕੇ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਗੱਢੇ ਕਮਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਵਫਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੰਡੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪੁਆੜੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ।

ਤੀਸਰੀ ਝਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਦੇਸ਼ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ ਖਰੀਦੇ ਹੋਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਨਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ 'ਪ੍ਰਿਥਵੀ', ਦੂਸਰੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਨਾਗ' ਤੇ ਤੀਸਰੀ ਦਾ 'ਅਗਨੀ' ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਹਨ। ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਨਾਂ ਜਦੋਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਰ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਮੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਨਾਂ 'ਬਾਬਰ' ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਦੌਰ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਬਾਬਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਨਾਂ 'ਗਜ਼ਨਵੀ' ਰੱਖ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਬੋਰਹਿਮ ਹਮਲਾਵਰ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੜਾਉਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੌਰੀ' ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਵਾਲੇ ਗਜ਼ਨੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਦੂਸਰੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਮਲਾਵਰ ਮੁਹੰਮਦ ਗੌਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਗਜ਼ਨੀ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ, ਜਿਹੜੀ ਗਜ਼ਨੀ ਅੱਜ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਨਾਂ 'ਅਬਦਾਲੀ' ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੰਧਾਰ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਰਹੀ ਕਸਰ ਉਦੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਨਾਂ ਤੈਮੂਰ ਲੰਗ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ 'ਤੈਮੂਰ ਮਿਜ਼ਾਈਲ' ਰੱਖ ਲਿਆ। ਤੈਮੂਰ ਵੀ ਅਜੋਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਜੰਮਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਜ਼ਬੇਕ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਜੇ ਗੱਲ ਮੁੱਕੀ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਲੁਕਵੇਂ ਤੌਰ ਉਤੇ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤੈਮੂਰ ਲੰਗ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਮਲਾਵਰ 'ਹਲਾਕੂ' ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪਾਸ ਵੀ ਹੋ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਹਮਲਾਵਰ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖਲਨਾਇਕ ਹਨ, ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਨਾਇਕ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਇਸੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਰ ਆਗੂ, ਹਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਹਰ ਕਮਾਂਡਰ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹਿਲਜੁਲ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਜ਼ਾ ਹਮਲਾ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਇਲਾਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਸੁਝਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਬਹੁਤਾ ਔਖਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੰਗ ਛੇਤਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਲਵੇ। ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਰਤ ਜੰਗਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦਾ ਅੰਗ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਏ ਤੇ ਨਾ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਾਂਗ ਦੋ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ 'ਲੱਜ ਰਖੰਦਾ ਅੰਦਰ ਵੜੇ, ਮੁਰਖ ਆਖੇ ਮੈਥੋਂ ਡਰੇ' ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਜਾਪ ਰਹੇ ਹਨ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545
London \$250

Flat Rate Funding Group

Are you tired of waiting to get paid on
your outstanding freight invoices?

Get your \$\$\$ now!

At Flat Rate Funding Group, we offer the lowest
fixed factoring rate in the transportation industry-

1.5%!

Call Goldy Dhillon 734-444-9625

sales@flatratefunding.com

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫਰੇਟ ਇਨਵਾਇਸਾਂ ਦੀ
ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?

ਅੱਜ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪੈਸਾ ਲਓ

ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਫੰਡਿੰਗ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ
ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਦਰਾਂ
ਉਤੇ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਗੋਲਡੀ ਢਿੱਲੋਂ, ਫੋਨ: 734-444-9625

ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇਦਾਰੀਆਂ ਪਾਲਣ ਲੱਗੀ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10 ਕਰਨ ਖਿੱਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਲੋਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦੀ ਝਲਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਬਾਈ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੋਧ ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਭਾਰੂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਲ 2017 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਵੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭਾਰ ਪਵੇਗਾ। ਸੇਵਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ 1.75 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਤਨਖਾਹ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰ, ਦਫ਼ਤਰ, ਦਫ਼ਤਰੀ ਅਮਲਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਚਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਲੱਖ

ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਬਜਟ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਧ ਕੇ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 19 ਲੱਖ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹਿਜ਼ 25 ਤੋਂ 26 ਹਜ਼ਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਉਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ

ਉਤੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨਾ ਦੇਣ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਤੇ ਅਸਲਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਾ ਬਨਾਉਣਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਮਹੀਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਕਾਇਆ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਸਿਕਾਇਤ ਉਤੇ ਡੀ.ਡੀ.ਆਰ., ਐਫ.ਆਈ. ਆਰ. ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਅਧੀਨ

ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਆਓ ਭਗਤ 26 ਕਰੋੜ 'ਚ ਪਈ

ਸੰਗਰੂਰ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ 26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿਤਾਰਾ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਪੀਪਲ ਫਾਰ ਟ੍ਰਾਂਸਪੈਰੈਂਸੀ ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਤਹਿਤ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਟ੍ਰਿਜ਼ਮ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਪਾਸੋਂ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2012 ਤੋਂ ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ, 2014 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 2015 ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਉੱਪਰ 26.35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਆਖ ਕੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਸਿਰਫ਼ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੇ ਚਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੇਰਕਾ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੈਕਟਰ 26 ਦੇ ਮੈਗਸੀਪਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਜਸੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਸਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਨਸ਼ਾ ਛਡਾਊ ਕੇਂਦਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਫੀਮ, ਭੁੱਕੀ ਤੇ ਹੈਰੋਇਨ ਦੇ ਆਦੀਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜੀ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਦਵਾਈ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨਸ਼ਾ ਪੁਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਸਾ ਛਡਾਊ ਕੇਂਦਰਾਂ ਉਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਓਰਲ ਸਬਸਟੈਂਸਿਊਸ਼ਨ ਥੈਰੇਪੀ (ਓ.ਐਸ.ਟੀ.) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਪਰੇਨੋਰਫਿਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਪਰੇਨੋਰਫਿਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਘੁਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਨਸ਼ਾ ਦੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਲਈ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਉਤੇ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਹਿੰਗੇ ਡੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਇਸ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਪਰੇਨੋਰਫਿਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਰੁਪਏ 34 ਪੈਸੇ ਦੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 1500 ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਪਤਭਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਨਸੇ ਦਾ ਕੋਹਤ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਨਸੇ ਛੱਡ ਕੇ ਹੁਣ ਨਸੇਤੀਆਂ ਨੇ ਨਸੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਤਰਨਤਾਰਨ ਨੇੜੇ ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਵਿੰਦਰ (ਬਦਲਿਆ ਨਾਂ) ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਓ.ਐਸ.ਟੀ. ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੈਰੋਇਨ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਸੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਪਰੇਨੋਰਫਿਨ ਦੀ 9 ਐਮ.ਜੀ. ਦੀ ਗੋਲੀ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਇਲਾਜ

ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਹ ਰੋਜ਼ ਪੰਜ ਐਮਜੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰੋਇਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਪਰੋਨੋਰਫਿਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸੈਂਟਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੋ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 2600 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਓ.ਐਸ.ਟੀ. ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ 10 ਰੁਪਏ ਚੁਕਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਬੱਬੇਗਲੀ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਰੈਂਡ ਕਰਾਸ ਦੇ ਨਸਾ ਛੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰੋਮੇਸ਼ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਪਰੇਨੋਰਫਿਨ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਸਾ ਛੁਡਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਦਵਾਈ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਸ਼ੇਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ ਇਲਾਜ ਸੰਭਵ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ੇਤੀ ਦਵਾਈ ਸਸਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਆਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਫਾਰਮਾਸੀਟੀਕਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਸਿਹਤ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਕਰੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ (ਸਿਹਤ) ਵਿਨੀ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਲਗਿਆਂ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਰੱਗ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਧੇਨੌਰਫਿਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਕੈਮਿਸਟਾਂ ਉੱਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੀਆਂ।

**ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹਵਾਲੇ**

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਪੀ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ.) ਤੋਂ ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਈ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਚਿਰਕੋਣੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਾਂਘੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੱਲੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ 18 ਸਾਲ ਇਥੇ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਤਾਏ ਸਨ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫੇਸਬੁਕ ਉਤੇ ਛਾਇਆ ਬੈਂਬੀ ਜਿੰਦਲ

ਵਾਸ਼ਿਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੇ ਲੂਸੀਆਨਾ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਬੋਬੀ ਜਿੰਦਲ ਫੋਸਬੁੱਕ ਉਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਿਤ ਚਿਹਰਾ ਹੈ। ਫੋਸਬੁਕ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਕਰੀਬਨ 21 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿੰਦਲ ਬਾਰੇ 49 ਲੱਖ ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

ਹਲਾਂਕਿ ਬੈਂਬੀ ਜਿੰਦਲ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ
ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਬਹਿਸ
ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ ਪਰ ਇਸ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿੰਦਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਟੈਕਸਾਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਰਿਕ ਪੇਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫੋਕਸ ਨਿਊਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਬਹਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੇਰੀ ਤੇ ਜਿੰਦਲ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 'ਹੈਪੀ ਆਵਰ' ਡਿਬੇਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਫੋਸਬੁਕ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਰੀ ਬਾਰੇ 24 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੁੱਲ 73 ਲੱਖ ਵਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਬੋਬੀ ਜਿੰਦਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ।

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹੁਣ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਸਾਮ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗੁਹਾਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਸ਼ਿਲਾਂਗ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸਿਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਰਸਮੀ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰਨ ਲਈ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਕਤ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣਹਾਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਮੱਚਾ ਖਰਚਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਕਰੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੂਹ ਸੁਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਪਤ੍ਰੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਗ੍ਰੰਥੀ, ਰਾਗੀ ਤੇ ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਦੇ ਕੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਉੱਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ

ਨਵੀਨ ਤੇ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਕੁਸ਼ਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਣ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਸਿਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਲਾਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਚੈੱਕ ਸਿਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਰਸਮੀ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸਮਾਗਮ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸ. ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਾਲਾਨਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਪੀਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਜ ਬਰਾਤ ਯਮਲਾ ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ ਬਾਂਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਕਵੀਸ਼ਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਾਹੋਕੇ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਅਸ਼ਰਫ ਗਿੱਲ ਨੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਸਪੀਚ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਨੂੰ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕਾਲਜ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਸਪੀਚ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਏ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਪੀਚ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੁਖਮਨ ਔਜਲਾ, ਤਮਨਾ ਔਜਲਾ, ਤ੍ਰਿਪਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਜਸਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮਲਕਾ ਮਹਿੰਦਰੂ, ਕਿਰਨ ਕੌਰ ਮਹਿੰਮੀ, ਮਨਜੋਤ ਕੌਰ ਚੌਹਾਨ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦਿਲਜੋਤ ਕੌਰ, ਇਲਬਾਲ ਸਿੱਧੂ, ਮਨਵੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਪੀਚ ਰਾਹੀਂ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਜੇਤੂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਦਕਿ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰਨਾਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸ਼ਾਇਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ਨ ਨੇ ਬਤੌਰ ਜੱਜ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭੰਗਤੇ ਵੀ ਪਾਏ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਢਾਲੀ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਘੋਲੀਆਂ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਾਹ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਉਦੈਦੀਪ

ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਹਰਮਨ ਘੋਲੀਆਂ, ਗੈਰੀ ਢੇਸੀ ਆਦਿ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਲਈ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ, ਪਕੌੜੇ, ਟਿੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸੀ।

ਪੁਸਤਕ 'ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ' ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ

ਆਜ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪੀ ਸੀ ਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਿੰਘ' ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਸਥਾ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਮੌਕੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਪੀ ਸੀ ਏ) ਦੇ ਅਠਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਗਾਇਕ ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ, ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾ, ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕਾ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ ਦੇ ਇਸ ਉਦਮ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਾਹਿਬਦੀਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

Residential

New or Upgrade

High Definition

Homes

Retail Stores

Restaurants

Since 1995

Satellite Plus
security cameras inc.

www.SPSecurityCameras.com

559.226.1510

Commercial

New Or Upgrade

High Definition

Hotels

Motels

Truck Stops

ACCREDITED BUSINESS A+

Northwest Truck Driving School

3241 Industrial Drive, Yuba City, CA 95993

ਨਾਰਥਵੈਸਟ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

- ਇਥੇ \$1200 ਵਿਚ Commercial A Class License ਲੈਣ ਲਈ 10 ਸਪੀਡ ਦੇ ਟਰੱਕ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ
- ਲਾਇਸੈਂਸ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ

Northwest Freightway ਨੂੰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

40 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸੰਘਾ, ਫੋਨ: 530-777-6737

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ

Punjabi
RADIO USA

Uniting Punjabi's All Over

24 ਘੰਟੇ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ
ਸੁਣੋ

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)
Dial in
832-551-5029 or 605-475-6868
Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com
Ph: 408-272-5200

ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਅਪੀਲ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ (ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਆਉਂਦੀ 30 ਅਗਸਤ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਥੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਸਲੇਟ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ' ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਟਿਲ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ

ਇਹ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਅਖਾਤਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਅਤਿਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੀ ਦੋ ਟਰਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਉਮਰ ਭਰ ਹੀ

ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ 21 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 14 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਸਾਬ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ 17 ਅਪਰੈਲ 2011 ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਦਲ ਕੇ ਹਾਸੇ-ਹੀਣੀ 'ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਪਲੈਨ' ਬਣਾ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

ਭਾਈ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈਣ ਵਗੈਰਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਥਿਤ ਗੰਭੀਰ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਦਾ 'ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ' ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਬ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ

ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ 18 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵਧ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ ਪਰ ਇਹ ਖਰਚ 32 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ?

ਇਕ ਹੋਰ ਬੁਲਾਰੇ ਭਾਈ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਕੂਲ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਹੋਨੀ ਵਲੋਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾ ਕੇ ਵੋਟ ਅਤੇ ਸੁਪੋਰਟ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਾਗੋਬਾਗ ਸਨ।

ਉਂਜ ਇਸ ਇਕੱਠ ਦੀ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਹਰਦੁਮਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘੜਾ ਅਤੇ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਿਦੇਸ਼ਾ ਨੇ ਖਾਸ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਦਾ ਇਕ ਇਕੱਠ ਲੰਘੀ 7 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਿਲਪੀਟਸ ਦੇ ਇੰਡੀਆ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮਿਲਪੀਟਸ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਪਰੰਤ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਅਮੈਰਿਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਨੀ ਨੇ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵਪੂਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੇ ਜ਼ਬਤ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ

ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਡਾ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੰਮੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪੜਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਤਹਮਲ ਅਤੇ ਸਿਰਤ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ।

ਡਾ. ਨਾਹਲ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀਹ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਵੀ ਨਵੇਂ ਚੋਣ ਅਮਲ ਵਿਚ

ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੁਸ਼ਤ-ਦਰ-ਪੁਸ਼ਤ ਚੋਧਰਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਲਕੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹਥਕੰਡੇ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਕਰੀਨ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਡਾ. ਨਾਹਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਰ ਸੱਜਣ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ 15-20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ 1598 ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬਕਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 1598 ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬਕਾਇਆ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ 23 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਜਨ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਡਬਲਿਊਪੀ(ਸੀ) 537/1992 ਸੁਰੇਸ਼ਵਰ ਡੀ. ਸਿਨਹਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਤਹਿਤ ਪਾਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 20 ਜੁਲਾਈ, 2015 ਤੱਕ ਕੁੱਲ ਬਕਾਇਆ ਪਏ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1598 ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 553 ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਹਨ।

Imperial Truck Driving School

3506 Nielsen Ave., Fresno, CA 93706

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!
ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਟਰੇਨਰ
ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਬ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ
ਟਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਵਧੀਆ ਨਵੇਂ ਟਰੱਕ, ਵਾਜਬ ਫੀਸ

ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ

Ph: 559-266-4000, Cell: 916-470-5520

The Anu Attorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states.
More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ,
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਹਿੰਦੀ ਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿਚ
ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ
ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com

www.anuattorney.com

FAMILY LAW

*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS

*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538

801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101

Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends &
Evening
Appointments
Available

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਦੀ ਸਮੂਹ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਦੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਲੇਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਬਜ਼ ਧਿਰ (ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ) ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਦੇ ਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰੋ।

(ਉਪਰ) 7 ਅਗਸਤ 2015 ਨੂੰ ਮਿਲਪੀਟਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇੰਡੀਆ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਖੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਲੇਟ ਦੇ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਇਕੱਠ।
(ਹੇਠਾਂ) ਡਾ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

Tarlochan Singh Nahal
ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ

Gurmail Singh Bath
ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਬਾਠ)

Bhupinder Singh Cheema
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

Jagjit Singh Mand
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡ

Sukhwinder Singh Mann
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

Surinderjit Kaur
ਸੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ

Surinder Kaur
ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ

Davinder Kaur Pannu
ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੰਨੂ

Onkar Singh
ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ

Siasat Singh
ਸਿਆਸਤ ਸਿੰਘ

Balkar Singh
ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ

Bahadur Singh Sandhu
ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Jaspal Singh
ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ

Gurbachan Singh (Tanda)
ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਟਾਂਡਾ)

Kamaljeet Singh Cheema
ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

Bhupinder Singh
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Manpreet Singh Badesha
ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ

Avtar Singh Khella
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਖੇਲਾ

Gurbachan Singh Sra
ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਰਾ

Gurvinder Singh (Prince)
ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਿੰਸ)

Iqbal Singh Mann
ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

Sadh Sangat Slate, Sikh Gurdwara - San Jose

www.sudharcommittee.com

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ

ਡਾ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ (408) 629-1958
ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (408) 509-1082
ਭਾਈ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡ (408) 858-3845
ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (408) 332-6780
ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ (408) 898-7056
ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ (408) 772-0600

ਭਾਈ ਹਰਦੁਮਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ (408) 520-8800
ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ (408) 469-9749
ਭਾਈ ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ (650) 883-3442
ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ (408) 203-8054
ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (209) 564-8899
ਭਾਈ ਐਸ ਪੀ ਸਿੰਘ (408) 442-9199

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜੇ

ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦੇਸ਼

ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਾਨ ਖੂਬਸੂਰਤ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ 20 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦਾ 30 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਵਾਇਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਾਸਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ: ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੇ ਲੋਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ; ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ, ਜਿਥੇ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ; ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਲਿਨਿਕ; ਸੋਲਰ ਸਿਸਟਮ; ਬੇਘਰਿਆਂ ਲਈ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਲੰਗਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ; ਸੈਲ ਫੋਨ ਟਾਵਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ; ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਖੇਡ ਗਰਾਊਂਡ; ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਕੈਮਰੇ ਆਦਿ।

ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਘਰ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਗਡੰਡੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਲਈ ਹੋਰ ਕਮਰੇ ਬਣਾਉਣਾ ਆਦਿ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਲੇਟ ਦੇ ਸਾਰੇ 21 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ - 30 ਅਗਸਤ 2015

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਭਰਵੇਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀਆਂ 30 ਅਗੱਸਤ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਥੇ ਯੂਨਿਟੀ ਈਵੈਂਟ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਭਰਵਾਂ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੂਰੋਂ-ਨੇੜਿਓਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਸਮਰਥਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਲੋਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅੜਿਚਣਾਂ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਡਾ ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ 700 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੱਚੇ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਸਮੇਤ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਖੁਸ਼ਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੈਰਾ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਮਨਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੱਤ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਹੇਤੂ, ਜੱਸੀ ਕੌਰ, ਕਾਮਰੇਡ ਸਰਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਨੇਤਾ ਜੀ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਗਰ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂਘਰ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

REGULAR

209 9/10

Diesel 8.88 9/10 EC Unleaded 2.09 9/10

GAS SIGN MESSAGE BOARD

Box & Channel Letters SIGNS

We Install any where in California

ELECTRIC SIGN COMPANY Call For More Info: **1-661-586-5080**

Surveillance Camera

Surveillance Camera

vista

Now Sell & Install **ONLY HIGH DEFINITION** Systems

Fully Trained Technical Staff.
Serving Since 1999.
We Install any where in California.
Commercial Grade Equipment.
Solution for Gas stations, Liquor Stores, Hotel/Motel, warehouse & Homes

Call **1-661-586-5080**
Email: commvision@sbcglobal.net

ਅਮੈਰਿਕਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਐਂਡ ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ

APCA
AMERICAN PETROLEUM AND CONVENIENCE
STORE ASSOCIATION

Invites you to the

North Bay Chapter Launch

17th August, 2015

at Flamingo Banquet Hall

910 Lincoln Rd., E.,

Vallejo, CA 94591

Event starts at 5:30pm.

Dinner & snacks will be provided

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਲੀਕਰ ਸਟੋਰ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੋ

www.apca.us Or Call us for info@ 408-385-2020

ਸਤੀਸ਼ ਦਾ '47...

**ਪੰਜਾਬੀਆਂ
ਦੇ ਪੱਛਾਂ 'ਤੇ
ਰੱਖਿਆ ਸੁੱਚੇ
ਰੰਗਾਂ ਦਾ
ਫਹਿਆ**

**ਕਲਾ
ਪਰਿਕਰਮਾ**

1947 ਦੇ ਸਾਕੇ ਮੌਕੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ (25 ਦਸੰਬਰ 1925) ਇੱਕੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖੌਰ ਪਾਇਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਖੌਰ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਟਦਾ, ਕੈਨਵਸ ਉਤੇ ਆਣ ਟਿਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਇਸ ਦਰਦ ਬਾਰੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੀਰੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਜਾੜੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਕੈਨਵਸ ਉਤੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ!

ਵੰਡ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ

ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦੇਹਲ

ਬੰਬੇ ਦੇ ਜੇ.ਜੇ. ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਆਰਟਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਅਜੇ ਲਾਹੌਰ ਪਰਤਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਮੱਲ ਲਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਰਾਚੀ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਬਾਰੇ ਸਤੀਸ਼ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੇਟਨ ਲਾਹੌਰ ਪੁੱਜਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੀ ਹਿੰਦੂ ਵਸੋਂ ਉਜੜ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਮਾਰੇ ਮਾਰੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਤੀਸ਼ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ

ਵਿਚ ਰੇਲ ਦਾ ਭਾੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਹਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਤਰਾਸਦੀ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਉਤਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਮੰਜ਼ਰ ਜੁੜ ਗਏ। ਅਗਲੇ 8

ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਖਿੰਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਕਤਾਂ ਦੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਦੇਖੋ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੁਤੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੁੱਜੀਆਂ ਤਾਂ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਤੀਸ਼ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਦਾ ਮਾਨੋ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖਾਮੋਸ਼ ਬੈਠੀਆਂ ਆਪਣੀ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ!

ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ 1947 ਤੋਂ 1950 ਤੱਕ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਹੀ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਏ। ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਹੂਕ ਨਿਕਲਦੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੂਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪੱਛੀ ਹੋਈ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਤੀਸ਼ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਬੇਹੱਦ ਬੇਵਸੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁੱਖੀ-ਸਾਂਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਮਗੀਨ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਫਹਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨਵਸ ਉਤੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਦੁੱਖ 'ਤੇ ਫਹਿਆ ਰੱਖਦਾ ਰੱਖਦਾ ਉਹ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਫਹਿਆ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੀ ਏ...

ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ 8 ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਗਾਮ (ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ) ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਗਿਆ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਤਾਂ ਬਚ ਗਈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਲੱਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ 2 ਸਾਲ ਉਹਨੂੰ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਪੈਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁਣਨਾ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੰਗੇ-ਬੋਲਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈਆਂ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਆਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਨੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 22 ਅਗਸਤ 2015 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-182

**ਤੂਤ ਦੀਆਂ ਛਟੀਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ, ਹੋਇਆ ਜਿਸਮ ਕਮਾਨ ਜਿਹਾ।
ਰੰਬੀ, ਕਹੀ ਤੇ ਦਾਤਰ ਨਾਲ, ਸੀਗਾ ਇੱਕ ਜਹਾਨ ਜਿਹਾ।
ਹਾਲੇ ਵੀ ਤਾਂ ਸੀਰੀ ਬਣ ਕੇ, ਵਕਤ ਟਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।
ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਢੋਇਆ ਟੋਕਰਾ, ਹੁਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।**

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-180

ਬੋਟੀ ਬੋਟੀ ਤਨ ਦੀ ਕੀਤੀ
ਭੁੰਗੀ ਦਾ ਦਿਲ ਕੱਢ ਮੂੰਹ ਪਾਇਆ।
ਤੋਰਾ ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗੇ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ
ਨਾ ਗੁੱਸਾ ਮਨ 'ਚ ਹੰਢਾਇਆ।
ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੂਨੀ ਵਰਕੇ
ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫੋਲਾਗੇ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਦਾ ਹੀ ਟੋਹਲਾਂਗੇ।

**-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।**

ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇਸ ਦੀ ਖਾਤਿਰ
ਜੋ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਜਾਂਦੇ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ ਪੈਦਾ
ਉਹ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਆਖਵਾ ਜਾਂਦੇ।
ਬੈਠ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਜੋ
ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾ ਜਾਂਦੇ।
ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਨਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ
ਬੇੜੀਆਂ 'ਚ ਵੱਟੇ ਪਾ ਜਾਂਦੇ।
-ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਐਸ਼ ਜਾਜਾ

ਖਾਲਸਾ ਨਾ ਝੁਕਿਆ ਜੁਲਮ ਦੇ ਵਾਰ ਅੱਗੇ
ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਲਈ ਬਣ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਲੱਗੇ।
ਗੜ੍ਹੀ ਗੁਰਦਾਸ ਭਾਵੇਂ ਘਿਰ ਗਿਆ ਸ਼ੇਰ
ਸਦਾ ਰਹੀ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਿਹਰ।
ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਬੇੜੀਆਂ, ਲਾਈਆਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ
ਖਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਚੜਾਈਆਂ ਰਹੀਆਂ ਬੜੀਆਂ।
**-ਸਤਵਿੰਦਰ ਥਾਂਦੀ ਦੌਲਤਪੁਰੀ
ਇੰਡੀਆਨਾ।**

ਮੁਗਲ ਆਏ ਕੱਟਤ ਜਨੂੰਨੀ, ਚਾਹੁੰਦੇ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਸਭ ਦਾ ਧਰਮ।
ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ
ਦਿੱਤੇ ਤਸੀਹੇ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲ ਲਈ।
ਤਸੱਦਦ ਰਿਹਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰੂ
ਦੇ ਕੇ ਫਤਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਿਰ ਕਲਮ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਤੇ ਕੰਬਦੀ ਸੀ
ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ।
ਇਕੋ ਇਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ
ਜਿਹੜੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਦੀ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੀ।
ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ
ਸਿਰ ਉਚਾ ਕਰਕੇ ਜਿਉਂਦੀ।
ਕਹਿਣ ਮੁਗਲ ਸਿੰਘ ਕੋਈ
ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ।
ਜਿਥੇ ਮਿਲੇ ਸਿੰਘ ਸਿਰੋਂ ਹੀ ਵੱਢਣਾ।
**-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403**

‘ਧੀਆਂ ਮਰ ਜਾਣੀਆਂ’ ਫਿਲਮ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਨਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ‘ਫੈਸਟੀਵਲ ਆਫ ਗਲੋਬ’ ਦੌਰਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਢਾਈ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ 70 ਕੁ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਰਡ ਲਈ ਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਅ ਵਾਲੀਆ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫੀਚਰ

ਸਬੰਧਤ ਉਘੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਸੇ ਦਾ ਛਣਕਾਟਾ ਪਿਆ, ਉਥੇ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਫਿਲਮ ‘ਧੀਆਂ ਮਰ ਜਾਣੀਆਂ’ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਫਿਲਮ ‘ਧੀਆਂ ਮਰ ਜਾਣੀਆਂ’ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੇ ‘ਕੈਮਰਾ 12’ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਖੇ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ

ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਭਾਰਤੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ‘ਚ ਧੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਡਾ. ਅਜਮੇਰ ਐਲਖ ਦੇ ਨਾਟਕ ‘ਨਿਹੰ ਜੜ੍ਹ’ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਕ ਸਾਰਥਕ

ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਧੀ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਤਲ ਹੀ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੇ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਯਤਨ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜੇ ‘ਧੀਆਂ ਮਰ ਜਾਣੀਆਂ’ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਮਾਤਾ ਰੋਅ ਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਸ਼ੋਕ ਟਾਂਗਰੀ ਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ‘ਚੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਲਗਭਗ ਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਦ ਆਪਣਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੁਰੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਬੁਲਬੁਲਾ ਉਠਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਐਕਟਿੰਗ ਸਕੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ‘ਧੀਆਂ ਮਰ ਜਾਣੀਆਂ’ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਯਤਨ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਪੈਸੇ ਲਿਆਂ ਸਮਰਪਣ ਭਾਵਨਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਨਾਟਕ ਬਿਦੇਵਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਦਰਜਨ ਬਾਂਵਾਂ ‘ਤੇ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਲਮ ਵੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਏਨਾ ਗਹਿਗੱਚ ਹੋ ਕੇ ਫਿਲਮੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਚਰੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ

ਵਾਲੀ ਸਿਮਰਨ ਸੰਘਾ ‘ਨਵੂ’ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵਧੀਆ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਡਿੱਪਲ ਬੈਸ, ਰਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਹਰਜੀਤ ਉਪਲ ਵਰਗੇ ਨਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੇ।

‘ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ’ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ‘ਮੇਲਾ’ ਵਰਗੀ ਅਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰਪਾਲ ਟਿਵਾਣਾ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ‘ਚੋਂ ਆਏ ਅਸ਼ੋਕ ਟਾਂਗਰੀ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਰੋਅ ਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ

ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ‘ਚ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੁਰ ਤੇ ਤਾਲ ਵਾਂਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਅਮੈਰੀਕਾ ਆਫ ਨਾਰਦਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਸ 23ਵੇਂ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ ਐਵਾਰਡ ਲਈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਇਸ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰਤੀ ਚੰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਠੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਦੌਰਾਨ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਈ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਫਿਲਮ ‘ਸੈਕੰਡ ਹੈਂਡ ਹਸਬੈਂਡ’ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਵੀ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ‘ਫੋਗ’ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਰਮੇਸ਼ ਜਾਪਰਾ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਧੰਨਭਾਗ ਮੰਨਿਆ।

ਪਿਜਨ ਕਲੱਬ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਕਬੂਤਰਬਾਜ਼ੀ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਪਿਜਨ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਾਜ਼ੀ ਇਥੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਵੱਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਨਵਾਕੀਨ ਦੇ ਰਿਸਕੋਨੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਬੂਤਰਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 33 ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੇ ਉਡਾਰੀ ਭਰੀ।

ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਇਸ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ

ਰੰਮੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਕਬੂਤਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਉਡੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਪੰਜਾਹ ਇੰਚ ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਟਰਾਫੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਇਨਾਮ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਖੁਸ਼ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਸਰਾ ਇਨਾਮ ਪੱਪੂ ਸੁਖਾਨੰਦ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਇਨਾਮ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸਿਟੀ ਆਫ ਸਨਵਾਕੀਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਅਰ ਰੂਬੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ. ਨੂੰ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਛੋਟ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅੱਠ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਐਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐਸ. ਦੀਆਂ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ 85 ਸੀਟਾਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ (ਪੀ.ਐਮ.ਈ.ਟੀ.) ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹਟਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਉਮੀਦਵਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ 10+2 ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ, ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਤੇ ਬਾਇਓਲੋਜੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 50% ਅੰਕ ਲਏ ਹੋਣ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਐਮ. ਬੀ. ਬੀ.ਐਸ. ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਉਤੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਡਾ. ਡੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੱਠ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ 102 ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸੀਟਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਵਾਰ ਸਿਰਫ 64 ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ 52 ਨੇ ਪੀ.ਐਮ.ਈ.ਟੀ. ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਹਿਜ਼ 17 ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕੇ, ਭਾਵ ਪੀ.ਐਮ.ਈ.ਟੀ. ਵਿਚ 50 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਲੈ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ 85 ਸੀਟਾਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਖਾਲੀ ਹਨ।

ਹੁਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਬਿਨਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਣਗੇ ਸਿੱਖ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਕੋਲੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਉਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਦੀਕੁਲ ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਦਮ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਬਕਾਇਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਆਗਿਆ ਲਈ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮ

ਲਾਹੌਰ: 10ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਆਈ ਸਿੱਖ ਕੁੜੀ ਮਨਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਮਨਬੀਰ ਨੇ ਕੁੱਲ 1100 ਵਿਚੋਂ 1035 ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਫੰਡ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ

10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਫੰਡ ਵਿਚ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਕੰਮਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ

ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੀ.ਜੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੂਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਕਰਨਗੇ। ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੇੜੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਛੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੱਛੜੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਕਾਇਮ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕੀ ਗਈ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ 200 ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸਰਾਂ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਉਤੇ

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮੇਟੀਆਂ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਕਨਵੀਨਰ ਪਾਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਸਰੀ ਦਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮੈਂਬਰ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜਥੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਦੇ

ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਾਕਿ ਦੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ 14ਵੇਂ ਗ੍ਰੇਡ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਦੀਕ ਉਲ ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਚਿਆ ਸਮਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਲੇਖੇ ਲਾਵੇਗੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬਚੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਲੋਕ ਰੋਹ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਘੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਲੋਕ ਲਭਾਊ ਸਕੀਮਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਵੰਡਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਟਾ ਕੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਉਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਭਾਂਡੇ ਵੰਡਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਮੁਲਾਹਜ਼ਦਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ 15 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 1.55 ਲੱਖ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਰਕੀਰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ

ਕਰਨਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ 2017 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2013 ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ 43.29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀਰੋ, ਕੋਰੋਨੂਰ ਤੇ ਵੈਸਾਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਕ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਕੀਮਤ 2700 ਰੁਪਏ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਜਟ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਫਾਈਲ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਸਮਾਗਮ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਉਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਉਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਉਤੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ’ ਦਾ ਮਾਟੋ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਨੌਵੀਂ, ਦਸਵੀਂ, ਗਿਆਰਵੀਂ ਤੇ ਬਾਰਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਾਈਕਲ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ ਬਦਲਵੀਂ ਖੇਤੀ ਦਾ ਨਾਅਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਫਸਲਾਂ (ਕਣਕ-ਝੋਨਾ) ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛਡਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਚੀ ਮਹਿੰਮ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਅਪਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਫਸਲਾਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਪਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਛਿੱਲ ਲਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਲੂ ਦੀ ਫਸਲ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਗੜਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਆਲੂ ਹੌਲਸੇਲ ਵਿਚ 2-3 ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਕੇ ਕਿਸਾਨ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਮੁਫਤ ਆਲੂ ਵੰਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਗੰਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੰਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਖਰੀਦ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖਰੀਦ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵੱਡੀ ਤਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੇ ਵਧੀਆ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਗੰਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਤੇ ਮਿੱਲਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ/ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ

ਵੀ ਨੇਸ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕੁੱਲ 16 ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਬਟਾਲਾ, ਅਜਨਾਲਾ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਨਕੋਦਰ, ਭੋਗਪੁਰ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਮੋਰਿੰਡਾ ਤੇ ਬੁੱਢੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਨੌਂ ਮਿੱਲਾਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੁੱਟਰ ਸੀਵੀਆ, ਧੂਰੀ, ਫਗਵਾੜਾ, ਦਸੂਹਾ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ, ਅਮਲੋਹ ਤੇ ਕੀਤੀ ਅਫਗਾਨਾ ਵਿਖੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸੱਤ ਮਿੱਲਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ

ਹਰੇਕ ਨਿੱਜੀ ਮਿੱਲ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਗੰਨਾ ਪੀੜਨ ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਹਿਕਾਰੀ ਮਿੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜਨਾਲਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਮੋਰਿੰਡਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 2500 ਟਨ, ਬਟਾਲਾ ਦੀ 1500 ਟਨ ਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਨਕੋਦਰ, ਭੋਗਪੁਰ ਤੇ ਬੁੱਢੇਵਾਲ ਮਿੱਲਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਿਰਫ 1000 ਟਨ ਗੰਨਾ ਪੀੜਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਸੱਤ ਨਿੱਜੀ ਮਿੱਲਾਂ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪਿੜਾਈ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲ ਬਕਾਇਆ

ਹਰ ਸਾਲ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2013-14 ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ 9 ਮਿੱਲਾਂ ਨੂੰ 196 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ 2014-15 ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 50-50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਫ 150 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੰਨਾ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 180 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਜੇ ਵੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲ ਬਕਾਇਆ ਪਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿੱਜੀ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਾਟੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ।

ਸਾਲ 2013-14 ਦੌਰਾਨ 96000 ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਗੰਨੇ ਹੇਠ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਹੀ ਰਕਬਾ ਇਕ ਲੱਖ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। 2015-16 ਸੀਜ਼ਨ ਲਈ ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ ਤੇ ਫਰਵਰੀ-ਮਾਰਚ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਬੀਜੇ ਗੰਨੇ ਦਾ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਇਕ ਲੱਖ 28 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਗੰਨਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਿੜਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਨਵੰਬਰ-ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 54 ਹਜ਼ਾਰ 885 ਹੈਕਟੇਅਰ ਗੰਨਾ ਨੌਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਮਿੱਲਾਂ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 73 ਹਜ਼ਾਰ 300 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਰਕਬਾ ਸੱਤ ਨਿੱਜੀ ਮਿੱਲਾਂ ਨੇ ਪੀੜਨਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਕਬਾ (17 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ) ਦਸੂਹਾ ਮਿੱਲ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੀਤੀ ਅਫਗਾਨਾ ਅਧੀਨ 10500, ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਅਧੀਨ 12500, ਬੁੱਟਰ ਅਧੀਨ 10000, ਫਗਵਾੜਾ ਅਧੀਨ 8500, ਅਮਲੋਹ ਅਧੀਨ 8000 ਤੇ ਧੂਰੀ ਅਧੀਨ 6600 ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਮਿੱਲਾਂ ਨੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਾਲ ਇਹ ਗੰਨਾ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ 73 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਕਬੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਫਸਲ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਮੌਤਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ 'ਤੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਸੂਬਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜੇ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਨਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਦਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦੇ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਾਰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਾਦਸੇ ਤੇ ਮੌਤਾਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 309 ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ 208 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਆਂਧਰਾ ਤੋਂ ਵੱਖ

ਹੋਇਆ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਏ 381 ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ 427 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਤੇ 181 ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਜਾ ਪਏ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 157 ਹਾਦਸੇ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 121 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ 106 ਬੰਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਵੀ 121 ਜਦਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ 100-100 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 811 ਮੌਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 205 ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ 186 ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਖੇ 76 ਤੇ ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ 64 ਮੌਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 2014 ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਘਰ ਵਾਪਸੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਨਵਰੀ, 2015 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਸ. ਬਰਾੜ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਕਿਆਸ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਬਰਾੜ ਉਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 35 ਸਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਸ. ਬਰਾੜ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਸੰਖੇਪ ਮੁਅੱਤਲੀ ਲਈ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਪਜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਬਰਾੜ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ। ਹਲਕਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਕਿ ਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨਾਂ ਕਾਰਨ ਸ. ਬਰਾੜ ਨੂੰ 14 ਅਗਸਤ, 2014 ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਕੇ. ਐਂਟਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉੱਤੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੇ ਜਨਵਰੀ, 2015 ਨੂੰ ਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਰਿਪਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਵਿਜੈ ਸਾਬੀ, ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਗੁਰਦਾਸ ਗਿਰਧਰ ਸਮੇਤ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਬਹਾਲੀ ਪਿੱਛੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਪੰਜਾਬ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਾਲਵਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗਰੀਬੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ 193 ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਗਲੇ 15 ਸਾਲ ਲਈ ਇਕ ਨਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਡੇ ਉੱਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਭੁੱਖ ਖਤਮ ਕਰਨ, ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਜਿਸ ਮਸੌਦੇ ਉੱਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 17 ਉਦੇਸ਼ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 169 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੀਚੇ ਜੁੜੇ ਹਨ।

ਇਹ ਟੀਚੇ ਗਰੀਬੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਬਾਨ ਕੀ ਮੂਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਆਖ਼ਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ।

ਸਰਕਾਰੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਕਲੀ ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਲਾਨਾ 39,239 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੂਨਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਚੈਂਬਰਜ਼ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਐਂਡ ਇੰਡਸਟਰੀ (ਫਿੱਕੀ) ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਅਗੇਂਸਟ ਸਮਗਲਿੰਗ ਐਂਡ ਕਾਉਂਟਰਫੀਟਿੰਗ ਐਕਟਿਵਿਟੀਜ਼ ਡੇਸਟਰਾਇੰਗ ਦਿ ਇਕੋਨਮੀ (ਕੈਸਕੇਡ) ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ- 'ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਬਾਜ਼ਾਰ-ਕੌਮੀ ਹਿੱਤ ਲਈ ਖਤਰਾ' ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਨਕਲੀਕਰਨ ਤੇ ਪਾਇਰੇਸੀ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿੱਕੀ-ਕੈਸਕੇਡ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਐਂਡ ਕਸਟਮਜ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੀ.ਸੀ. ਝਾਅ ਤੇ ਫਿੱਕੀ-ਕੈਸਕੇਡ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਪ ਚੰਦ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਨੌਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ

ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ 39,239 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਟੈਕਸ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। 2012 ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 26,190 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਚੂਨਾ ਲੱਗਾ ਸੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਨਕਲੀਕਰਨ ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਕਾਰਨ ਸਾਲ 2012-13

ਤੋਂ ਹੁਣ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ 50 ਫੀਸਦੀ (13,049 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਰੈਵਨਿਊ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਤੰਬਾਕੂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਵਪਾਰ ਦਾ 23 ਫੀਸਦੀ (9139 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਕਲੀ ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਿਗਰੇਟ ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਧੰਦੇ ਦਾ ਗੜ੍ਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਫਿੱਕੀ ਤੇ ਕੈਸਕੇਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਕਲੀ ਸਿਗਰੇਟ ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਧੰਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਧ-ਫੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਤਪਾਦ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਕਲੀ ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਗਰੇਟਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਗਰੇਟਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਿਗਰੇਟਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ ਪਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿਗਰਟ ਬਾਜ਼ਾਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ-ਫੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਖਾਸਕਰ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ.ਐਲ. ਤੇ ਇੰਪੋਰਟਿਡ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕਿਤੇ ਵਧ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿਗਰਟਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਧੰਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 20 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ.ਐਲ. ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਕਲੀਕਰਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ

100 ਫੀਸਦ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਫਿੱਕੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਾਲ 2011-12 ਵਿਚ 72,969 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜੋ ਸਾਲ 2013-14 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 1,05,381 ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ, ਸੁਰ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸੁਮੇਲ: ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ

‘ਫੋਕ ਕੁਈਨ’ ਕਰਕੇ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੋਕੀ ਲੋਕ ਮਟਕਾਉ ਫੋਕਸ ਗਾਇਕੀ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਲੋਕ ਤੱਥ ਆਧਾਰਤ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੀ ਗਾਇਕੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਮੰਚ ‘ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਚੀ ਹੋਕ ਨਾਲ ਵਿਲੱਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੋਤੇ ਵਜਦ ਵਿਚ ਆਏ ਝੁਮਣ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਜਿਲਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਲਿਆਂਵਾਲੀ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਸੰਨ 1990 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖੂਬੀਆਂ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ
ਫੋਨ: 224-829-1437

ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਲਰਜ ਤੇ ਗਤਕ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਨਪੇ ਤੁਲੇ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਆਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੀਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੀਤ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪਵੇ ਤੇ ਦਿਲ ਪ੍ਰਚਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ। ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗਤਾ ਬੇਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਅਰੇ-ਸ਼ਾਇਰੀ, ਜੁਮਲਿਆਂ ਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਝੱਟ ਹੀ ਪੀੜਾ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਵਿਚ ਗੀਤ ਵਿਚਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਰਾਹੀਂ ਚਿਤਰਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਾਲ ਐ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਅਕੇਵਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ, ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਥਕੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਲੋਕ ਗੀਤ ‘ਛੱਲਾ’ ਗਾਉਂਦੀ ਉਹ ਛੱਲਾ ਮਲਾਹ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਿੰਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕਾਂਗੀ ਨਾਟਕ ਦੇ ਪਾਤਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਵੁਕ ਕਰ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਤੇ ਲੋਕ ਤੱਥ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਰਾਸ ਲੀਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਸਿਰਜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸੋਨੇ ‘ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਫੋਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਦਫਤਰ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਇਹ ਪੁਛੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਕਿ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਚੇਟਕ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀ? ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੋਰਿਆ। ਘਰੇਲੂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਸ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਮੌਕੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਲੋਡੀਜ਼ ਸੰਗੀਤ ਦੌਰਾਨ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ। ਅਕਸਰ ਪੁਰਾਣੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ। ਸਾਰੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਂਦੇ ਨਚਦੇ-ਟਪਦੇ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਪਏਗਾ।

ਉਸ ਦੱਸਿਆ, ਮੈਂ ਉਚੀ ਹੋਕ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੇ ਕਲਾਮ, ਕਾਫੀਆਂ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਬੰਦ ਜੋੜ ਦਿੰਦੀ। ਉਚੀ ਹੋਕ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਲਿਆ। ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੈਂ ਬਾਬਾ (ਕੁਲਦੀਪ) ਮਾਣਕ ਦੇ ਗੀਤ ‘ਚੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੰਨ ਗੁਜਰੀ ਦਾ ਚੰਨ’ ਅਤੇ ਜਗਮੋਹਨ ਕੌਰ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਵੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਰਹੀ ਪਰ ਕਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗੁਰਤੇਜ ਕਾਬਿਲ ਕੋਲੋਂ ਲਈ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ।

ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਵਾਦ ਅਦਾਇਗੀ, ਰਿਦਮ ਤੇ ਲੈਅ ਬੜੀ ਨਪੀ-ਤੁਲੀ ਸ਼ੈਲੀਬੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਹੋ? ਜਸਵਿੰਦਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, “ਨਹੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਰੱਬੀ ਗੁਣ ਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਸਰੋਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਲੜੀ ਅਗੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।”

ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਅੱਜ

ਕਲ ਇਕ ਵਰਗ ਦੇ ਗਾਇਕ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰਾਈਜ਼ਡ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਫਿਊਜ਼ਨ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਫੋਕ ਰਾਕ ਰੀਮਿਕਸ ਘੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਮੌਲਿਕ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ‘ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੀ ਰਾਏ ਹੈ? ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ

ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਸੀਲੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸਾਂਭਿਆ ਰਹੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਦੀ ਐਲਬਮ ‘ਮਿਰਜਾ’ ਜਦੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਗੀਤ ‘ਮਿਰਜਾ’ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਸਫਲਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿਰਜਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਗਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਗਾਏ ਮਿਰਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਸ ਮਿਰਜਾ ਗੀਤ ਸ਼ੇਅਰੇ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਮਿਕਸ ਕਰਕੇ ਬੋੜ੍ਹਾ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਐਲਬਮ ‘ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼’ 1990 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੈਸੇਟਾਂ ਵਿਚ ‘ਖੁੱਲਾ ਅਖਾੜਾ’, ‘ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀ ਹੋ ਗਿਆ’, ‘ਅਖਾੜਾ’, ‘ਇਸ਼ਕ-ਮੁਹੱਬਤ-ਯਾਰੀ’, ‘ਦੂਜਾ ਅਖਾੜਾ’, ‘ਗੁੰਜਦਾ ਅਖਾੜਾ’, ‘ਝੱਲਾ ਦਿਲ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦਾ’, ‘ਰੌਂਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਰਵਾ’, ‘ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਸਤਾਵੇਂ’, ‘ਗੱਲਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ’, ‘ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ’, ‘ਪਿਆਰ’, ‘ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ’ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿਛੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਚਿਨ ਆਹੁਜਾ, ਗੀਤਕਾਰ ਸੰਜੀਵ ਤੇ ਰਿੰਪੀ ਰਿਕਾਰਡਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲੇ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਕੂਰ ਹੈ। ਮਿਲੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ, ਭੈਣ ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕਲ ਗਲੈਮਰ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਸਲੀਲ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਲੋਕ ਤੱਥ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਵੀਡੀਓ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਜਸਵਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਲਕੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਹੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆ ਵਿਚ ਵਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਚਲੰਤ ਗਾਣੇ ਦੀ ਉਮਰ ਬੜੀ ਬੋੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੀ ਅਸਲੀਲ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਰੋਤੇ ਹੀ ਠੱਲ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਬਾਰੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡਾ ਅਵਾਰਡ ਤਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਅਵਾਰਡ ਵੀ ਹੋਰ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ‘ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਅਵਾਰਡ 2010’ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ‘ਤੇ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ‘ਸੰਗੀਤ ਸਮਰਾਟ ਅਵਾਰਡ’ ਈ.ਟੀ.ਸੀ. ਚੈਨਲ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਅਵਾਰਡ’, ਮਿਰਜਾ ਗਾਣੇ ਲਈ ‘ਬੈਸਟ ਫੋਕ ਵੋਕਲਸਿਟ ਫੀਮੇਲ ਅਵਾਰਡ’ ਅਤੇ

‘ਗੱਲਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ’ ਐਲਬਮ ਲਈ ‘ਬੈਸਟ ਫੋਕ ਫੀਮੇਲ ਸਿੰਗਰ 2006’ ਮਿਲ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਪੱਲਿਓ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ ਕੈਸੇਟ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਝਿਜਕੀ ਪਰ ਫਿਰ ਬੋੜ੍ਹਾ ਰੁਕ ਕੇ ਬੋਲੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਪਾਇਰੇਸੀ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕੈਸੇਟ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਉਣੀ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਗੀਤ ਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੈਸੇਟਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕੈਸੇਟਾਂ ਦਾ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜਾ ਹੈ।

ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਸ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਨਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਨਵਾਂ ਜਾਂ ਨਾਮੀ, ਉਹ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਪਰ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਜਰੂਰ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਗੀਤ ਲਿਖ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਰਾਸਤੇ ਵਿਚ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ‘ਤੇ ਚਿੱਟਾ ਕੁਤਤਾ-ਚਾਦਰਾ ਤੇ ਤੁਰਲੇ ਵਾਲੀ ਸੁਹਣੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ, ਕੋਈ ਖਾਨਦਾਨੀ ਸਰਦਾਰ ਜਵਾਨ ਖੜਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਗੀਤ ਰਚ ਦਿੱਤਾ, ‘ਤੇਰੀ ਜੁੱਤੀ ਕਢਵੀਂ, ਪੱਗ ਲੜ ਛੱਡਵੀਂ, ਤੇਰਾ ਕੁਤਤਾ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਵੇ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ।”

ਜਸਵਿੰਦਰ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਚੱਲੀਏ, ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਏ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੋਤਾ ਵੀ ਤਗਤੀ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ ਤੇ ਭਾਈ ਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਣਦੀ ਹਾਂ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਉਸ ਵਿਚ ਡੁਬ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਉਪਾਰਲਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਜ ਕਲ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 91-98763-00772, 91-98727-49396 ਜਾਂ jasvinderbrar06@gmail.com ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਈਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤਾਂ

ਗਠਨ ਲਈ ਕੀਤੀ 21ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨਸੀਰੁੱਲ ਮਲਕ ਦੀ

ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ 17 ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ 11-6 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੰਸਦ ਨੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਸਕੂਲ ਉਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਬਾਅਦ 21ਵੀਂ

ਸੋਧ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਮੀ ਐਕਟ-1952 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਡੇਢ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੱਚੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ 16 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਛੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਏ ਮੌਤ ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। 16 ਅਪਰੈਲ ਪਿਛੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੁਣਵਾਈ 26 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ।

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY ਲਾਇਸੰਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ।	ਹੁਣ ਅਸੀਂ DPF Cleaning ਅਤੇ Baking ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।	STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP • 3 Axle Alignment \$199 • Trailer Alignment \$150
---	--	--

Special Price for Truck Wash Grand Opening	• 8 Drive Tires For \$3300 Kelly KDA	• Two Steer Tire Michelin \$1150 Including Balancing (22.5 LP)
--	---	---

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ **STOCKTON ਵਿਚ**
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

www.gfbontime.com, raj@gfbontime.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 50 ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਯੋਧਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਡੋਲਿਆ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਸਿੰਜਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ, ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਝੱਲੀਆਂ, ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਕੁਰਕ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਨਤਾਂ, ਤਰਲਿਆਂ, ਜਾਂ ਭੀਖ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

1946 ਵਿਚ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਏ। ਇਹ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ

ਪ੍ਰੋ. ਐਚ.ਐਲ. ਕਪੂਰ
ਫੋਨ: 916-587-4002

ਪਾਇਆ। ਅਜਿਹੇ ਗਰਮਖਿਆਲ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਫਹਿਰਿਸਤ ਬੜੀ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਬੜਾ ਉਭਰ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਉਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 1909 ਨੂੰ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਖਾਸੀਅਤ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਾਰਨ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ 17 ਅਗਸਤ 1909 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦਾ ਜਨਮ 18 ਸਤੰਬਰ 1883 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਮੀਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਮੱਲ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਰਜ਼ਨ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੁਹੱਲਾ ਕਟੜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ 21 ਮਕਾਨ ਸਨ ਤੇ ਛੇ ਬੰਗਲੇ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਨ। ਦਿੱਤਾ ਮੱਲ ਨੇ 1850 ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਸਾਹੀਵਾਲ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਗੋਧਾ, ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ) ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹਵੇਲੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਚੌਖੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਦਿੱਤਾ ਮੱਲ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਦਿੱਤਾ ਮੱਲ ਦੇ ਸੱਤ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਇਕ ਧੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਸਨ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਕੀਲ ਸਨ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਸੀ।

ਇਉਂ ਅਮੀਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਉਹ ਐਸ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜੀਅ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਨੇ ਐਮ.ਬੀ. ਏ.ਟਰ-ਮੀਡੀਏਟ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਜਾ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। 1904 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਾਲੇ ਬਲੇਜ਼ਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ 'ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ' ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਪਹਿਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਮਾਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਲਰਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਫਿਰ ਕਾਲਕਾ ਵਿਚ ਟਾਂਗਾ ਚਲਾਇਆ। ਫੈਕਟਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੰਝਲਾ ਵੀ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਬੋਤਾ ਚਿਰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਡਾਕਟਰ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। 1906 ਵਿਚ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ, ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਲਾਹੌਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਉਤੇ 'ਪੱਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਲਹਿਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚਾ) ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਕੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਨਾਇਕ ਦਮੋਦਰ ਸਾਵਰਕਰ ਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਜੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਰਮਾ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ। ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ, ਸ਼ਿਆਮ ਜੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ 'ਤੇ 1906 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੜ੍ਹਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਵੀ ਉਸੇ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਾਣੀ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਆਮ ਜੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਰਮਾ ਬਹੁਤ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਨ। ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪੈਰਿਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ ਮੰਡਲ' ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ

ਲੰਡਨ ਦੀ ਪੈਂਟਨਵਿਲੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਿਥੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ।

ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਵਰਕਰ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਟੱਕਰ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਖੁਦੀ ਰਾਮ ਬੋਸ, ਕਨਹਈ ਲਾਲ ਦੱਤ, ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਤੇ ਪੰਡਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ, ਢੀਂਗਰਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਰਹਿੰਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਿੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲਮਕਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 1909 ਦੀ ਸ਼ਾਮ

'ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ' ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਲੰਡਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਉਤੇ ਬਣੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਰ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵੀ ਸੀ, ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਆਪਣਾ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਘਰ ਭੁੱਲ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਯਾਤਰੂ ਬੁੱਕ ਉਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ। ਮਦਨ ਲਾਲ, ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਨੇ 13 ਅਪਰੈਲ 1909 ਨੂੰ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਸਭਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਢੀਂਗਰਾ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ।"

ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਨੇ ਕੰਨ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਮੌਕਾ ਤਾਤਦਿਆਂ ਸੱਜੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਵਾਇਲੀ ਦੀ ਪੁਤਪੁਤੀ ਵਿਚ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਤ ਦੇ 11.20 ਵਜੇ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗਿਆ, ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਹੋਰ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਢੇਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਰਸੀ ਡਾਕਟਰ ਕਾਵਾਸ ਲਾਲਕਾ, ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਇਆ। ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਫਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵਾਲਟਨ ਸਟਰੀਟ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਆਈ। ਉਸ ਉਤੇ ਬੜਾ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਭੰਗ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਮਕਾਨ 'ਚ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਮਕਾਨ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਸੀ।

ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, "ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਸਾਲ 10 ਕਰੋੜ ਪੌਂਡ ਸਰਮਾਇਆ ਲੁੱਟ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ

ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ

ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ।... ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਗੰਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਫਲ-ਕਪਟ ਉਤੇ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਚਿਹਰਾ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਵੀਹ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਦਇਆ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਲਈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਹੋਰ ਵਧੇ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸੱਚਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣ। ਮੈਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਵਿਹਾਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਗੋਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋ, ਪਰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ, ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਜੇ ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਹੋਈ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਉਹੀ ਕਰਾਂਗੇ।"

ਜਦੋਂ ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਭਜਨ ਲਾਲ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਗਰੇਅਜ਼ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਪਬਲਿਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਭਜਨ ਲਾਲ ਬਰਿਕਸਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਉਪ ਨਾਮ ਢੀਂਗਰਾ ਲਿਖਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਸਾਵਰਕਰ, ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ।" ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਮਿਲੇ।

ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ 'ਤੇ ਕੇਸ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ 17 ਅਗਸਤ 1909 ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੀ ਪੈਂਟਨਵਿਲੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 26 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ

ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਐਂਤਿਮ ਬਿਆਨ ਸੀ, "ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਇਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਮਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਇਹੀ ਰਸਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਣ। ਮੇਰੀ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁੜ ਉਸੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਨਮ ਲਵਾਂ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿਆਂ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।"

ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਗੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਸਥੀਆਂ ਬਕਸੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਉਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਇਤਫਾਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਤੇ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫੀਰ ਨਟਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ 13 ਦਸੰਬਰ 1976 ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਪੂਤ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੂ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਵੀ ਇਤਫਾਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਸੇ ਪੈਂਟਨਵਿਲੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਕੈਦ ਰਹੇ ਜਿਥੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਆਗਾ ਖਾਂ ਵਰਗੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਕੀ ਸਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮਾਰੇ ਹਨ? ਭਾਰਤ ਕਤਲੇਆਰਤ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।"

'ਦਾ ਟਾਈਮਜ਼ ਲੰਡਨ' ਨੇ 24 ਅਗਸਤ 1909 ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੱਤ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਗਾਈਲਾਰਡ ਜਿਹੜਾ 'ਦਿ ਇੰਡੀਅਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ, ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਬਾ-ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕੈਦ ਹੋਈ। ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਅਗਸਤ ਅੰਕ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੇ ਆਇਰਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀਤਾ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਨੇ 10 ਸਤੰਬਰ 1909 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੇਖ 'ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ' ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅਮਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਡੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਮਹਾਨ ਨਾਇਕ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅਮਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤ 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ।"

ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਹਾਕਮ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸੱਚੀਂ ਸੂਫੀ ਸੀ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਨੇ, ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਹਾਕਮ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੂਫੀ ਜੁੜ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਲਾ ਫਾਸਲਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਗਰਾਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ 50 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਮੇਲੀ ਦੀ ਜੇਬ 'ਚ ਇੱਕ ਕੁ ਦੀ ਅਤਰ ਫਲੇਲ ਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪਤੰਗ ਵਾਂਗ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਕਾਂਟੀਮਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਹ ਡੋਰ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਤੰਗ ਨੂੰ ਉਡਾਉਣ ਦੇਵੇ। ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਵਾਲੀ ਡੋਰ ਹਰੇਕ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਗਿੱਠਾਂ ਨਾਲ ਮਿਣਨ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਪੈੜ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਛੱਡੀ ਹੈ।

ਵੇਟਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਕੇ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇ ਪਰ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ, ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ, ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਿਕੋਣ ਵਾਂਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਦਾ ਉਹੀ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗਿੱਟੇ ਦਾ ਝਾਂਜਰ ਨਾਲ, ਛੋਟੇ ਦਾ ਘੰਗਰੂ ਨਾਲ, ਬਲਦ ਦਾ ਟੱਲੀ ਨਾਲ, ਤਬਲੇ ਦਾ ਥਾਪ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਾਸਫੀ ਇਸ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਸਿਰਜੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੰਦਾਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾਓਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਕਦੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨੇ ਕਿਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਦੱਸਦੈਂ, ਜਿਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਪੜ੍ਹਿਐ, ਉਹੀ ਸਕੂਲ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਹੈ, ਗਿੱਦਤਬਾਹੇ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਜਿਸ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਹਾਕਮ ਨੇ ਝਿੜਕਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਉਸੇ ਤੋਂ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ, ਜਿਸ ਸਕੂਲ ਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਖੜ ਕੇ 'ਸੂਰਜਾ ਸੂਰਜਾ ਫੱਟੀ ਸੁਕਾ' ਦੀ ਹੇਕ ਹਾਕਮ ਨੇ ਲਾਈ, ਉਸੇ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਦਰਖਤ ਹੇਠ ਬੈਠ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਵੀ 'ਉਤਾ ਉਠ ਤੇ ਕੱਕਾ ਕਬੂਤਰ' ਉਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਜ਼ ਡਫਲੀ ਨੂੰ ਵਜਾ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਿਵਾਈ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਵੀ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਉਮਰ ਦਾ ਹਾਣ ਮੰਗਲ ਵੀ, ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਮੇਰੇ

ਦੇ ਲਬਾਂ 'ਤੇ ਉਵੇਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਨਵੀਂ ਬਹੁ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ 'ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਰੰਗ ਕਾਫੀ ਗੂੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਚਾਅ ਅਧੂਰਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਮੈਂ ਅਜੀਤ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਜਦੋਂ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਕਾਲਮ 'ਸੂਰ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ' ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ

ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ

ਕਿਉਂਕਿ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਰ ਵਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਕਹਾਉਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲੇ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਦੋਂ ਕਰਵਾਂਗਾ ਉਦੋਂ ਦੱਸਾਂਗਾ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਕੱਲਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਂਗ 'ਕੱਲਾ ਹੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਮੈਂ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸਵਰਗ ਹੋਇਆ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਧਰਮਰਾਜ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਥੇ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾਂ ਕਿ ਧਰਮ ਰਾਜ ਉਠ ਕੇ ਆਪ ਉਹਦੇ ਗਲੇ 'ਚ ਹਾਰ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਧੰਨ ਭਾਗ ਹੀ ਸਮਝੇਗਾ। ਉਂ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਤੀਵਰਤਾ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਹੈ ਪਰ ਪਤਨੀਵਰਤਾ ਮਰਦਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ।

ਹਾਕਮ ਦੇ ਗਲੇ 'ਚ ਲਟਕਦਾ ਲੋਕੋਟ ਜਿਹਦੇ 'ਚ ਓਸੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤਸਵੀਰ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਹਾਕਮ ਦੇ ਗਲੇ 'ਚ ਸੂਰ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਫਕੀਰੀ 'ਤੇ ਆਦਤ ਵਿਚ ਸੰਨਿਆਸ ਹੀ ਸੰਨਿਆਸ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਓਸੇ ਦਾ ਭਗਤ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਕ ਦਰ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿਣ ਵਾਂਗ ਉਹਦੀ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਸੀ, ਉਹ ਉਹਨੇ ਓਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਹੀ ਲਾਈ ਰੱਖੀ।

ਮਾਛੀਵਾਤੇ ਇਕ ਮੇਲਾ ਸੀ, ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੰਚਾਲਕ ਸੀ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀਪ, ਜੋ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ

ਓਸੇ ਦਾ ਚੇਲਾ ਐ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਵੀ ਓਹੋ ਗੁਰੂ ਐ, ਤੇ ਉਹਦੇ ਮੁਫਤ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਫਿੱਟ ਰਹੇਗਾ। ਪਰ ਉਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਏਦਾਂ ਦੇ ਸਨ ਕਿ ਚਾਹ ਆਈ ਤਾਂ ਪਕੌੜੇ ਮੁੱਕ ਗਏ, ਜੇ ਪਕੌੜੇ ਆਏ ਤਾਂ ਚਾਹ ਲਈ ਦੁੱਧ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹੀ ਹਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਵੀ, ਪਰ ਦਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵੇਲੇ ਉਹਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਸੌ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਖੂਬ ਖਿਲਾਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰੇ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਡੇਢ ਸੌ ਲੈ ਲਿਆ, ਇਕ ਫਰੂਟ ਦੀ ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹੇ ਪੰਜਾਹ ਤੂੰ ਕੱਢ, ਨੀਲੋਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀ ਜਾਵੇ ਤੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੈਗਾ? ਰਲਾ-ਮਿਲਾ ਕੇ ਚਾਰ ਸੌ ਸੱਠ ਰੁਪਏ 'ਕੱਠੇ ਤਾਂ ਕਰ ਲਏ ਪਰ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸੌ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸੌ ਸੱਠ ਰੁਪਏ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਫੜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਨੀਂ, ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਸੱਠਾਂ ਨਾਲ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਮੇਲਾ ਲਾ ਲਈਂ।" ਇਉਂ ਇਕ ਫੱਕਰ ਦੀ ਫਕੀਰੀ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਨਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪੈਸੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜਿਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਜਿਹੀ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਮੇਲਾ ਵੀ ਖਿੰਡਿਆ-ਪੁੰਡਿਆ ਸੀ, ਆ ਜੱਸੋਵਾਲ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਵੀ, ਪਰ ਹਾਕਮ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪੈਰ ਨਾ ਧਰਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਓਸੇ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸਾਂਝ ਲਈ ਤਰਲੇ ਬਹੁਤ ਕੱਢੇ ਸਨ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਮਨ ਬਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ

ਅੰਤਿਮ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ (1996) 'ਤੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵੁਕ ਘੜੀਆਂ।

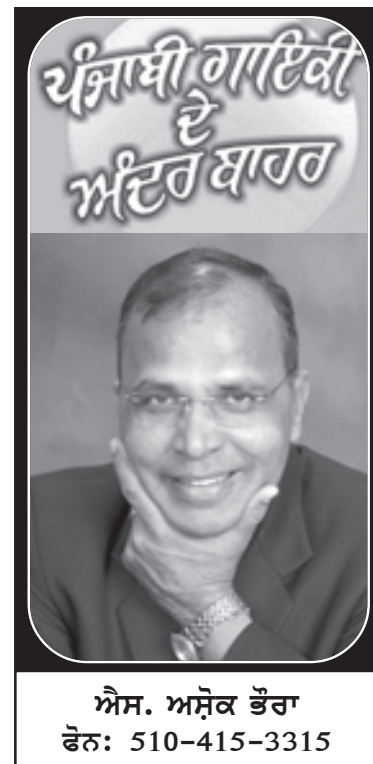
ਜਾਵੇ। ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇੰਦਾਂ ਹੋ ਨਾ ਸਕਿਆ ਤੇ 1991 ਵਿਚ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਅਜੀਤ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਜਾਇਬ ਔਜਲਾ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਮਰਹੂਮ ਗਾਇਕਾ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਭਰਾ ਬਿੱਟੂ ਸੰਧੂ ਵੀ। ਹਾਕਮ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਆਜਾ ਆਪਾਂ ਕੁਝ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ ਜੋ ਅੱਜ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖਾਸ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਉਹਨੇ ਇਹ ਕਹੀ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਿੰਦਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤੁਰਦੀ-ਫਿਰਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ 'ਵਹੁਟੀਆਂ ਹੱਥ ਸੋਟੀਆਂ' ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਉਂ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ 'ਕੱਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜਾਂਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਔਖੀ ਹੈ' ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਰਾਵਾਂ, ਸਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਕ ਬਲਦ ਵਾਲਾ ਹਲ ਬਣ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਡੂੰਘੇ ਸਿਆੜ ਕੱਢ ਕੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਸੀ, 'ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੇਲਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ' ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਜੱਸੋਵਾਲ ਗਿਆ, ਇਹ ਮੇਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ ਕਿ ਹੁਕਿਆਂ ਦਾ ਤਾਲ ਡਫਲੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਜਦਾ ਰਵਾਂ, ਮੇਰੀ ਬੋੜੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਜੋੜੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹਨੇ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਗੁਰਦਾਸ ਬਾਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਮਾਣ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਹਮਜੋਲੀ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਦਰਦ ਦੀ ਪੀੜਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ

ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਲਸਬਰੇ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਉਤਰ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰੋ' ਉਦਣ ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਹਾਕਮ ਨਾਲ ਸੂਫੀ ਕਿਉਂ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

1993 ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਵੀ 'ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ' ਹੀ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਗਿੱਦਤਬਾਹੇ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਫੋਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਕੁ ਵਜੇ ਦਾ ਸੀ। ਪੁੱਛਦਾ ਪੁੱਛਾਉਂਦਾ ਹਾਕਮ ਦੇ ਘਰੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅੰਦਰ ਵੜਿਆ ਤੇ ਫਾਂਟਾ ਵਾਲਾ ਕਛਿਹਰਾ ਪਾ ਕੇ ਬਨੈਣ ਪਾਈ ਹਾਕਮ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਵਾਣ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਭੱਜਾ ਆਇਆ। ਤੇ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਮੱਥਾ ਚੁੰਮ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਅਸ਼ੋਕ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਘਰ? ਇੰਦਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਚਪੀਤਾ ਆ ਜਾਵੇਂਗਾ।" ਤੇ ਉਹ ਫਾਂਟਾ ਵਾਲੇ ਕਛਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਤੂੰ ਗਾਇਕਾਂ 'ਚ ਰਿਹੈਂ ਪਰ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਵਸਤਰ ਤੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਹੋਣੇ ਨੇ", ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੱਸ ਪਿਆ ਕਿ ਕਾਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਫੱਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕਛਿਹਰਾ ਉਂ ਫਬਦਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਪਰ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਹ ਤੁੰਬੀ ਵਜਾਈ ਐ ਜਿਹਦੀ ਤਾਰ ਤਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ ਪਰ ਤੁੰਬੀ ਦੀ ਘੋੜੀ ਲੱਭੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਤ ਰੁਕ, ਆਪਾਂ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਰ ਉਹ ਹੁਕਾ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਓਦਰ ਗਿਆ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਸਿਰਫ ਨੋਟਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇ ਜਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਿਰਫ ਪੈਸਾ ਮਿਲੇ,

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਟਾ
ਫੋਨ: 510-415-3315

ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਸੀ।

ਮੇਲੇ 'ਚ ਤਾਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਫਿਰ ਘਰ ਆਇਆ। ਮਾਰਚ ਮਹੀਨਾ, ਚੌਦਾਂ ਤਰੀਕ, ਉਹ ਬੰਗੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਬੱਸੋਂ ਉਤਰਿਆ, ਉਹਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਬੈਗ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਓਸੇ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕੀ ਈਸ਼ਵਰ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ?' ਸੀ। ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਸਣੇ ਮੇਰੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹਾਂ ਸਗੋਂ ਇੰਦਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜੋਗੀ ਪਹਾੜੋਂ ਉਤਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਹਾੜ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹ ਚਾਰ ਦਿਨ ਰਿਹਾ। ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਉਹੀ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ 'ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਖਿੜੋਣਾ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਖੇਡ ਲਿਆ ਕਰੀ' ਵਾਲਾ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਧੂ ਵੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਰੇਕ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਠਹਿਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਹਾਕਮ ਕਿਉਂਕਿ ਡਰਾਇੰਗ ਟੀਚਰ ਸੀ, ਕਲਾ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਵੀ, ਰਗਾਂ 'ਚ ਵੀ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ 'ਅੰਦਰ ਤੂੰ ਏ ਬਾਹਰ ਤੂੰ ਏ' ਤੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਅਚੰਭੇ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਚੱਤੋਪਹਿਰ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ! ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕਈ ਰੋਟੀਆਂ ਤਵੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੱਕਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਤਿਆਂ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਨੇ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਿਹਾ, ਦੇਖੋ ਉਹਦੀ ਖੁਰਾਕ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ? ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਚਾਹ ਨਾਲ ਇਕ ਪਰੋਠਾ ਤੇ ਉਤੇ ਅੰਬ ਦਾ ਆਚਾਰ, ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਮਸਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂ ਮਾਂਹ ਦੀ ਦਾਲ ਨਾਲ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਲਾਂ ਦੀ ਬੁਰਕੀ। ਪਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਿੱਠੇ ਤੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ਉੱਤੇ)

1991 ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ, ਅਜਾਇਬ ਔਜਲਾ, ਬਿੱਟੂ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਟਾ।

ਵਾਂਗ ਰੰਗ ਦਾ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਸਾਂਵਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਅਤੇ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਰਗਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਕਲਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿੱਦਤਬਾਹੇ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਬਾਦਲਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਗਹਿਰੀਆਂ ਔਖਾਂ ਕੱਢਦੇ ਰਹਿਣ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਕਿ ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਦਾ ਮੇਲ 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮਾਰਾਂ ਡੀਕਾਂ' ਵਰਗੇ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ

ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਅਕਸਰ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਔਰਤ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪਾਏ ਰਾਣੀ ਹਾਰ ਵਾਂਗ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਵੀ ਓਸੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹਿੱਕ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਾਲੇ ਲਟਕਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਮੇਰਾ ਇਕ ਸਨਮਾਨ ਰੱਖ ਲਿਆ ਕਿ ਚਲੇ ਅਸ਼ੋਕ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਗਾਇਕ ਵੀ ਚੰਗੇ ਆ ਜਾਣਗੇ, 'ਸੌਂ ਜਾ ਬੱਬੂਆ ਮਾਣੋ ਬਿੱਲੀ ਆਈ ਆ' ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਕਮਲਜੀਤ ਨੀਲੋਂ ਵੀ ਟੀਸੀ ਵਾਲਾ ਬੇਰ ਤੋੜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣ ਲਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਹਾਕਮ

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਟਾ

ਅੱਜ ਕੱਲ

ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤ ਬੜੇ ਨੇ, ਆਹਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਔਖਾਂ ਨੂੰ,
ਤਾਹੀਓਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਮਚਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਬਿਨ ਤੀਲੀ ਤੋਂ ਕੱਖਾਂ ਨੂੰ।
ਲੂਤੀ ਲਾਈ ਫਿਰ ਨਾ ਲੱਭੀ, ਉਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸਿਆਣੀ ਸੀ,
ਭਾਨ ਟਕੇ ਦੀ, ਕਰਨ ਇਸ਼ਾਰੇ, ਲੱਗ ਪਈ ਅੱਜ ਕਲ ਲੱਖਾਂ ਨੂੰ।
ਨਰਮ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੋਰੀ ਵੀ ਹੁਣ, ਰਹਿੰਦੀ ਭਰੀ ਕੁੜਿਤਣ ਨਾਲ,
ਤਾਹੀਓਂ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਕਰਦਾ, ਕੌੜਾ ਅੱਜ ਕੱਲ ਅੱਕਾਂ ਨੂੰ।
ਹਉਮੇ ਦਾ ਜੋ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇਈਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਏ,
ਖੇਰਾ ਅੱਜ ਕਲ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਏ, ਉਸ ਡਾਢੇ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ ਨੂੰ।
ਕਤਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਜ਼ਰਮ ਕੋਈ, ਮੁਨਸਫ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਏ?
ਜਿਹੜਾ ਫਾਹੇ ਟੰਗਦਾ ਅੱਜ ਕੱਲ, ਬਿਨ ਘੋਬੇ ਹੀ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ।
ਆਪਣਾ ਦਿਨ ਇਮਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ, ਠੀਕਰੀ ਪਹਿਰਾ ਬੀਵੀ 'ਤੇ,
ਕਿਸ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਫੂਕ ਦਿਆਂਗੇ, ਅੱਜ ਕੱਲ ਐਸੀਆਂ ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ।
ਮੱਖੀ ਦੇ ਹੀ ਬਹਿਣ 'ਤੇ 'ਭੋਰੇ', ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ,
ਅੱਜ ਕੱਲ ਰਤਾ ਵੀ ਫਰਕ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ, ਐਸੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਨੱਕਾਂ ਨੂੰ।

ਚਾਚਾ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ 8 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਰੇਡੀਓ ਅਨਾਊਂਸਰ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਨੰਦ ਆ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਕੋਈ ਸ਼ਖਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਸਤੇ ਦਿਲ ਉਪਰ ਉਕਰਿਆ ਜਾਏ; ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਇਹ ਨਾਇਕ

ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਚਾਚਾ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ, ਅੱਜ ਕੁਝ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ ਮੈਨੂੰ। ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ: ਜੀ ਪਿੱਛੋਂ ਆਇਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬਸ ਚੜ੍ਹ ਕੇ। ਸਤਕ ਉਪਰ ਟੋਏ, ਏਨੇ ਹੁਜਕੇ ਕਿ ਪਾਸੇ ਭੰਨੇ ਗਏ। ਚੌਧਰੀ: ਪਰ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਹੁਜਕਾ ਕੀ ਆਖਦੇ

ਚੌਧਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ

ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ। ਅਮੀਰ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਹੋਈ ਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀ; ਮਝੈਲ ਉਚਾਰਨ। ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਾਸਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਉਡੀਕਵਾਨ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਕ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਇਹ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਅਦ ਯਾਦ ਆ ਗਈਆਂ, ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਨ,

ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ

ਕਿੰਨੀ ਤਲਖੀ ਸੀ ਅੱਜ ਅਸਮਾਨ ‘ਚ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਪਿਘਲਦੀ ਸੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ। ਸ਼ਾਮ ਪਈ ਝੁਮਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਟਹਿਣ ਜਾਣ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਉਤੇ ਉਠਦੇ ਫਿਰ ਝੁਮਦੇ ਉਲਰ ਜਾਂਦੇ ਉਪਰ ਨੂੰ। ਸਰੂਰ ‘ਚ ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਿਵੇਂ ਹੱਥ ਉਲਾਰਦਾ ਨੱਚ ਨੱਚ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਰਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਸਣ। ਨੱਚਦੀ ਕੁਦਰਤ, ਸੰਘਣੀ ਥਾਂ ਦਿਸੇ ਸੁਹਾਵਣੀ ਕਿੱਜ ਅੱਜ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਤੇ ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਨ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ। ਪਤੜਬ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਪੱਤਿਆਂ ‘ਚ ਪਰਤਿਆ ਸਿਰਫ ਇਕ ਟਾਹਣੀ ਨਹੀਂ ਦਰਖਤ ਦੀ ਹਰ ਟਾਹਣੀ ਝੂਮ ਝੂਮ ਜੋਬਨ ਦਿਖਾ ਰਹੀ। ਵੰਗਾਰ ਰਹੀ ਸਾਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਿ ਸੁੱਤੇ ਨਾ ਰਹੇ ਹੁਣ ਉਠੋ, ਨਵੀਂ ਸਵੇਰ ਹੈ ਆ ਰਹੀ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੇਸਾਂਝ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਤੇਰੇ ਲੋਂਗ ਦਾ ਪਿਆ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਹਾਲੀਆਂ ਨੇ ਹਲ ਡੱਕ ਲਏ। ਹੁਣ ਸੋਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਬਹੁਤਾ ਮਹਿੰਗਾ, ਸੁਆਣੀਆਂ ਲੋਂਗ ਪਹਿਨ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਨਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਪਵੇ, ਨਾ ਹਾਲੀ ਹਲ ਰੋਕਣ। ਬਸ ਵਾਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਖੂਬ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਖਬਰ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਛਪ ਗਿਆ। ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਜੀ ਪਾਕਿ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤਰਜਮਾ ਉਕਾ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਕਿਉਂ? ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਬੋਲਿਆ, ਜੀ ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਐਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਛਿਮਾ ਹੀ ਮਾਂਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਕਰਨੀ। ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸੀ। ਸਹੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਸਹੀ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਉਸ ਦਾ ਬੋਲ ਇਉਂ ਹੁੰਦਾ-ਚੌਧਰੀ ਜੀ ਸੁੱਟਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲ ਸ਼ਿਅਰ ਕੋਈ, ਬੋਚ ਲਉਗੇ?

ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੱਸਣੇ ਸਨ। ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਲਉ ਚਾਚਾ! ਹੁਣ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਤਰੀਨ ਭਾਅ ਸੁਣੋ। ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ-ਸੁਣਾ ਲਉ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਣੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਰਤਾ ਅੱਖ ਲਾ ਲੈਨਾ ਏਨੀ ਦੇਰ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਖਤਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਾ ਖਤ ਸੀ-ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਖਤ ਲਿਖ ਬੈਠਾ। ਇਕ ਖਤ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੁਸੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਖਤ ਨਾ ਲਿਖਾਂ, ਜੇ ਖਤ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਨਹੀਂ ਖਤ ਲਿਖਦੇ ਰਹੋ। ਖਤ ਲਿਖਣ ਦਾ ਬੜਾ ਫਾਇਦਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਲਿਖਾਈ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਹੈ, ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਖਤ ਲਿਖਦੇ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਰਿਆਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਾਈ ਸੌਰ ਜਾਏਗੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਉਪਰ ਸੁਹਣੀ ਵਾਰਤਾ ਪੜ੍ਹੀ। ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਚਾਚਾ ਇਸ ਪੁਰਨੂਰ ਗੁਫਤਗੂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਬੋਲੇ ਈ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਰੂਰ ਆ ਜਾਂਦੇ, ਫਿਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ ਰਹੇ? ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਬੋਲਿਆ, ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਇਲਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਾ ਸੁਣਦਾ, ਸੋਚੀ ਗਿਆ-ਗਰਮ ਰੁੱਤੇ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਾ ਹੋਵਾਂ, ਸਾਰੀ ਸ਼ੀਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਇਸ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪੀ ਜਾਵਾਂ, ਪਰ ਕਰਾਂ ਕੀ, ਹੱਥ ਨਈਂ ਆਂਵਦੀ।

-ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਮੇ ਕਉ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੇ ਸਮਝਾਵੈ

ਗਉੜੀ ਮਾਲਾ ਮਹਲਾ ੫
ਮੇ ਕਉ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੇ ਸਮਝਾਵੈ॥
ਕਰਤਾ ਹੋਇ ਜਨਾਵੈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਅਨਜਾਨਤ ਕਿਛੁ ਇਨਹਿ ਕਮਾਨੋ
ਜਪ ਤਪ ਕਛੁ ਨ ਸਾਧਾ॥
ਦਹ ਦਿਸਿ ਲੈ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦਉਰਾਇਓ
ਕਵਨ ਕਰਮ ਕਰਿ ਬਾਧਾ॥੧॥
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਭੂਮਿ ਕਾ ਠਾਕੁਰੁ
ਹਉ ਇਸ ਕਾ ਇਹੁ ਮੇਰਾ॥
ਭਰਮ ਮੋਹ ਕਛੁ ਸੁਝਸਿ ਨਾਹੀ
ਇਹ ਪੈਖਰ ਪਏ ਪੈਰਾ॥੨॥
ਤਬ ਇਹੁ ਕਹਾ ਕਮਾਵਨ ਪਰਿਆ
ਜਬ ਇਹੁ ਕਛੁ ਨ ਹੋਤਾ॥
ਜਬ ਏਕ ਨਿਰੰਜਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭ
ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪਹਿ ਕਰਤਾ॥੩॥

ਇਹ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਦਸੀਂ ਪਾਸੀਂ ਦੁਝਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਛੱਡ ਕੇ ਇਹ ਕਿਹੜੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੈ।
ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਭੂਮਿ ਕਾ ਠਾਕੁਰੁ
ਹਉ ਇਸ ਕਾ ਇਹੁ ਮੇਰਾ॥
ਭਰਮ ਮੋਹ ਕਛੁ ਸੁਝਸਿ ਨਾਹੀ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਇਹ ਪੈਖਰ ਪਏ ਪੈਰਾ॥੨॥
ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਇਹ ਜੀਵ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਹੋ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ, ਸਰੀਰ, ਧਨ-ਦੌਲਤਾਂ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹਾਂ; ਹਉ ਇਸ ਕਾ ਇਹੁ ਮੇਰਾ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਸੁੱਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਪੈਖਰ ਪਏ ਪੈਰਾ, ਪਸ਼ੂ ਵਾਂਗ ਜੀਵ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਢੰਗੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ।
ਤਬ ਇਹੁ ਕਹਾ ਕਮਾਵਨ ਪਰਿਆ
ਜਬ ਇਹੁ ਕਛੁ ਨ ਹੋਤਾ॥
ਜਬ ਏਕ ਨਿਰੰਜਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭ
ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪਹਿ ਕਰਤਾ॥੩॥

ਗੁਰਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਭਲਾ ਇਹ ਜੀਵ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਹਸਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਜਬ ਏਕ ਨਿਰੰਜਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪ੍ਰਭ ਸਿਰਫ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਸੀ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੌਣ ਦੱਸੇ।

ਅਪਨੇ ਕਰਤਬ ਆਪੇ ਜਾਨੈ
ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਰਚਨੁ ਰਚਾਇਆ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਰਣਹਾਰੁ ਹੈ ਆਪੇ
ਸਤਿਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ॥੪॥
ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਸ ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੌਤਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ! ਉਹ ਕਰਨਹਾਰ ਕਰਤਾ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਹਾਕਮ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸੱਚੀਂ ਸੂਫੀ ਸੀ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ

(ਸਫਾ 29 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਚੌਲ ਖਾਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਦੇਗ ਹੀ ਬਣਾ ਲਵੋ। ਅੱਜ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਦਿਨ ਰਹਿਣ ਦਾ ਉਹਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਮੈਨੂੰ ਓਸੇ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਗਲ ਚਾਰ ਦਿਨ ਮਾਲਾ ਵੀ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ‘ਇਕ ਓਕਾਰ’ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ‘ਅਕਬ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ’ ਤੇ ‘ਸੰਭੋਗ ਤੋਂ ਸਮਾਧੀ ਤੱਕ’ ਵਰਗੀਆਂ ਗਿਆਰਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਓਸੇ ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਓਸੇ ਦਾ ਨਾ ਵੀ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੀਵਨ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਰੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ‘ਚੋਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਹਾਕਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ।

1996 ਵਿਚ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ‘ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਲੈ ਸਕਿਆ ਜਦੋਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਢਾਡੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਦੋਂ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮਾੜੀ ਟੀਮ ਰੱਸਾ

ਕਸੀ ਲਈ ਐਂਟਰੀ ਕਰਵਾ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਐਸ ਡੀ ਐਮ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਸਨ। ਮੈਂ ਮੇਲਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਰੌਅ ‘ਚ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ‘ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ, ਤੈਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।’

ਉਸ ਸਾਲ ਮੈਂ 28-29 ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਂ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨਾ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ‘ਚ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ‘ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮੇਲੇ ‘ਚ ਸਰਦੂਲ ਸਕੰਦਰ ਵੀ ਆਇਆ, ਅਮਰ ਨੂਰੀ ਵੀ, ਕਮਲਜੀਤ ਨੀਰੂ ਵੀ, ਪੰਮੀ ਬਾਈ ਵੀ, ਤੇ ਗੁਰਕਿਰਪਾਲ ਸੂਰਾਪੁਰੀ ਵੀ। ਹਾਕਮ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੇਲਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਏਅਰਪੋਰਟ ਜੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਾਮ ‘ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾ ਜਾਂ ਸਮਰਪਣ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਸੋਨੀਆਂ ਗਾਂਧੀ ਜਾਂ ਨਹਿਰੂ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾ ਕੇ ਕਹੇ ਕਿ ਏਅਰਪੋਰਟ ਸਾਡਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਲੋਕ ਮੁਰਖਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਰੱਜ ਕੇ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾਉਣਗੇ, ਅੱਗੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ

ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮੇਲਾ ਲਾਵੇ ਤਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਹੀ ਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਮੈਂ ਇਸ ਮੇਲੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਗਧਾ ਮੇਲਾ’ ਵੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਭਾਵੁਕ ਹੋਏ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਾਕਮ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਧਾ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਆਇਆ। ਮਾਈਕ ਹੱਥ ‘ਚੋਂ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਦੇਖੋ, ‘ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਫੱਕਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਸ਼ੋਕ ਅੱਜ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਓਦਰਿਆ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗਿਆ! ਪਰ ਜੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਮੇਲਾ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹਰ ਰਾਹੀ, ਢਾਡੀ, ਗਵੱਈਆ, ਗੀਤਕਾਰ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਸਾਜ਼ੀ-ਸਾਜਿੰਦਾ ਬਾਬਿਆਂ ਨਾਲ ਖੜਾ ਰਹੇਗਾ।’ ਤੇ ਮਾਈਕ ਉਹਨੇ ਪਿੱਠ ਵੱਲ ਕਰਕੇ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਮੇਰੇ ਗਲ ‘ਚ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਮੱਥਾ ਚੁੰਮ ਕੇ ਇਕ ਲੰਬੀ ਹੋਕ ‘ਚ ਗੀਤ ਵਾਂਗ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘‘ਤੂੰ ਯਾਰ ਅਸਾਡਾ ਏਂ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਯਾਰ ਕਹਾਵਾਂਗੇ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਆਖੇਗਾ ਜਿੰਦ ਘੋਲ ਘੁਮਾਵਾਂਗੇ।’’

ਮੇਲਾ ਛੱਡਣ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਵਰਗੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹਾਨ ਸੂਰਾਂ ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅੱਗਤ-ਪਿੱਛਤ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕੁਝ ਸਾਲ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਇਕ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ ‘ਵਟਣਾ’ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖਤਾ ਸੀ:

ਵਟਣਾ ਮਲ ਕੁਤੀਏ
ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਨਿਖਰਦਾ ਜਾਵੇ
ਇਹ ਵਟਣਾ ਤੇਰੇ ਸੋਹਣੇ ਵਰਗਾ
ਮਹਿੰਦੀ ਵੀ ਸ਼ਰਮਾਵੇ...
ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋਗੇ ਤਾਂ ਬੋਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਹ ਸੰਕਲਪ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਦੇ ਇਸ ਗੀਤ ‘ਚ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗਰੀਬ ਦੇ ਪੈਰ ‘ਚ ਫੌਤਾ ਨਿਕਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਫਰ ਵੀ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ-ਦੋਵੇਂ ਉਖੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਦੋਂ ਜਿਵੇਂ ਰੱਜ ਕੇ ਸੁਨੱਖੀ ਕੁਤੀ ਨੂੰ ਡੋਲੀ ਤੌਰਨ ਵੇਲੇ ਲਾਲ ਸੂਟ ਨਾ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਫੋਨ ‘ਤੇ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ‘ਚ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਗੀਤ ਵੱਲ ਤਵੱਕੋਂ ਦੇਹ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਯਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਮੈਂ ਸਹੀ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ।

ਸੂਗਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਉਦੋਂ ਘੇਰ ਲਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਦਰੋਂ ਵੀ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਧਾਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਯਾਰ, ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰ, ਸਾਡੇ ਭਰਾ, ਇਕ ਸੰਤ, ਇਕ ਫਕੀਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਂਗ ਕਲਾ ਵੀ ਨਿਗਲ ਲਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ

ਸਾਹ ਲਿਆ, ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹੀ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਛੱਲਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੀਕਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਧੁਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਉਮਰ ‘ਚ ਸਿਰਫ ਦਸ ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਿੱਖਿਆ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਹਾਂ ‘ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ‘ਬਚ ਕੇ ਅੱਗੇ ਕੂਹਣੀ ਮੋੜ ਹੈ’ ਪਰ ਧਰਾਤਲੀ ਰਸਤਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੰਭਲ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕੂਹਣੀ ਮੋੜ ‘ਤੇ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੌਤ ਦੀ ਗੱਡੀ ਕਿਧਰੋਂ ਆਣ ਕੇ ਟਕਰਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਕੂਹਣੀ ਮੋੜ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਹੋ ਗਿਐ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਉਮਰੇ ਜਿਸ ਉਮਰੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰੱਬ ਜਾਂ ਧਰਮਾਰਜ ਗੁਣਵਾਨ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ‘ਖਾਸ ਰਿਆਇਤਾਂ’ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਹਟਿਆ ਹਾਂ, ਉਸ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਿਹਨੂੰ ਨਾਵਾਕਿਫ਼ ਲੋਕ ਉਹਦੇ ਗੀਤਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ‘ਮੱਲਕ ਦੇਣੀ’ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਹਾਕਮ ਗੁਰਦਾਸ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਹੈ।

ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਰਹੇਗਾ। ਮੌਤ ਨੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਅਚਾਰ ਖਾਧਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਹੀ ਅਚਾਰ ਨਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਚੀਨੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਮਰਤਬਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ 'ਦੇਖੋ' ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਰਤਬਾਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਅਚਾਰ ਚਾਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਅਚਾਰ ਤੇ ਮਰਤਬਾਨ ਦਾ ਜੋੜ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਹੀ ਬਣੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਮਰਤਬਾਨ ਅਲੋਪ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ!

ਹੋਰ ਪੁਰਾਤਨ ਉਪਯੋਗੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਮਰਤਬਾਨ ਵੀ ਸਜਾਵਟੀ ਵਸਤੂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਕਈ ਆਕਾਰਾਂ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਸਜਾਵਟੀ ਮਰਤਬਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਚ ਜਾਂ ਚੀਨੀ ਦੇ ਜਾਰ, ਕੈਨ, ਬੋਤਲਾਂ, ਡੱਬੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਰੀ ਪੈਂਦੇ, ਚੌੜੇ ਦਲ ਅਤੇ ਮੋਟੀ ਕਾਇਆ ਵਾਲੇ ਰੁਹਬਦਾਰ ਮਰਤਬਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂਗਰਪੇਟ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਮਰਤਬਾਨ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਰੱਬੇ, ਗੁਲਕੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਸਾਇਣ ਵੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਪਦਾਰਥ ਅਰਬੀ-ਯੂਨਾਨੀ ਹਿਕਮਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਂਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਮਰਤਬਾਨ ਵੀ ਅਰਥ ਤੋਂ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ।

ਕੁਝ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਮਰਤਬਾਨ ਨੂੰ ਇੰਮਿਤਬਾਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮਰਤਬਾਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਹੈ। ਚੌਧਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮਰਾਕੋ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਏ ਇਬਨਬਤੂਤਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਪੜੇ, ਦੋ ਹਾਥੀਆਂ ਦਾ ਲੱਦ ਚੌਲ, ਚਾਰ ਭਾਂਡੇ ਸਰਬਤ ਦੇ, ਦਸ ਭੇਡਾਂ, ਦੋ ਝੋਟੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਰਤਬਾਨ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰਤਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਅਤੇ ਅੰਬ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ।" ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਵਰਤੋਂ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਰਤਬਾਨ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਸ਼੍ਰੋਤ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ

ਮਰਤਬਾਨ

ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ ਅਰਬੀ 'ਮਥਾਬਾਨ' ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 'ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਮੁਦਰਾ' ਅਰਥਾਤ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਰਾਜਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ 'ਮਾਰਜੀਪੈਨ' ਜੋ ਖੰਡ, ਬਦਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਇਕ ਮਠਿਆਈ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਠਿਆਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਜਾਨਵਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਇਸ ਵੱਲ

ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਉਂਜ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਵਿਉਂਤਪਤੀਆਂ ਸੁਝਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਂਡੇ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚਲੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਪੈ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਬਾਲਟੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਲਟੀ ਸ਼ਬਦ ਹੁਣ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੜੀ ਜਿਹੇ ਪਕਵਾਨ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਗ ਇਕ ਬਰਤਨ ਵੀ ਹੈ,

ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਗੱਡੇ 'ਤੇ ਲੱਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਮਰਤਬਾਨ

ਖਿੱਚੇ ਆਉਣ। ਇਸੇ ਤੱਥ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਪਰੋਕਤ ਮਥਾਬਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਤੀਨੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਸਿੰਘਾਸਣ' 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਈਸਾ' ਵਾਲੇ ਸਿੱਕੇ ਲਈ ਰੂੜ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਕੇ ਸਜਾਵਟੀ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਕੇ ਚੱਲਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਡੱਬਿਆਂ ਜਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਦਲਿਆ ਆਇ

ਕਤਾਹ ਦਾ ਸੂਚਕ ਵੀ ਹੈ। ਬਾਲੀ ਦਾ ਅਰਥ ਖਾਣਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਗੁਜਰਾਤੀ ਬਾਲੀ'।

ਮਰਤਬਾਨ ਬਾਰੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਖੋਜ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਰਾਵਦੀ ਨਦੀ ਦੇ ਡੈਲਟਾ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪੇਂਗੂ ਟਾਪੂ ਦੀ ਖਾੜੀ ਕੋਲ ਇਕ ਤੇਲੰਗ ਨਾਂ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਾਂ 'ਮੁੱਤ-ਤਾ-ਵਾਨ' ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਦੀ ਜਿਸ ਥਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਉਥੇ ਪੇਂਗੂ

ਦੇ ਰਾਜਪੁੱਤਰ 'ਮੋਇਰਾਮਿਆ' ਦਾ ਇਹ ਕਸਬਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਸਬਾ ਅੱਜ ਮਿਆਂਨਮਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਰਮਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨਾਂ ਵੀ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ। 1514 ਵਿਚ ਇਹ 'ਮੁੱਤ-ਤਾ-ਵਾਨ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਲੋਕ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਲਾਖ ਅਤੇ ਕਪੜਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਮਰਤਬਾਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਰਤਬਾਨ ਅਤੇ ਮਾਰਤੋਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਬਣਦੇ ਸਨ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਂਡਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਮਰਤਬਾਨ ਹੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ। 'ਅਲਫ਼ ਲੈਲਾ' ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਤਮਾਨ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਆਈਏ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ 'ਤੇ। ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਿਰੁਕਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਜਿਤ ਵਡਨੋਰਕਰ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹੈ। ਬਰਮਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਰਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ 'ਮ੍ਰਿਦਾਂਡ' (ਮ੍ਰਿਦ = ਮਿੱਟੀ + ਭਾਂਡ = ਭਾਂਡਾ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਹੀ ਮਟਕਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮ੍ਰਿਦ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਘਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਵਡਨੋਰਕਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਇਥੇ ਮਰਤਬਾਨ ਬਣਨ ਕਰਕੇ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਗੱਲ, ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਬਦ 'ਮ੍ਰਿਦਭਾਂਡ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਗੜਿਆ ਰੂਪ ਹੋਵੇ। ਮਿੱਟੀ-ਸ਼ਿਲਪ ਦੇ ਧਨੀ ਬਰਮਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਮਿਰਦਾਂਡ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਬਰਮਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਵਡੇਰੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਰਮਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 'ਬ੍ਰਹਮ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਤ ਵਡਨੋਰਕਰ

ਸ਼ਬਦ

ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਦੀ ਦਲੀਲ ਬਹੁਤੀ ਗਲੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਬਰਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਚੀਨੀ-ਤਿੱਬਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। 1326 ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਵਿਚ ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਮੁੱਤਮਾ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਮੌਰਿਸ ਕੌਲਿਸ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਬਦ ਦੋ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ 'ਮਰਗੂਈ' ਅਤੇ 'ਤੇਨਾਸਰਿਮ' ਦੇ ਛੋਟੇ ਰੂਪਾਂ 'ਮਰਿਤ' ਅਤੇ 'ਤੇਨਾਉ' ਦੇ ਸੰਯੋਗ (ਮਰਿਤ+ਤੇਨਾਉ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਮਰਤਬਾਨ-ਸ਼ਿਲਪ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਘਟੇ ਘਟ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕਿ ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਮ ਉਪਲਬਧ ਨਾਂ 'ਮੁੱਤਮਾ' ਸੀ, ਵਡਨੋਰਕਰ ਦਾ ਇਹ ਕਿਆਸ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਤਬਾਨ ਸ਼ਬਦ ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਮ੍ਰਿਦਾਂਡ' (ਮ੍ਰਿਦ = ਮਿੱਟੀ + ਭਾਂਡ = ਭਾਂਡਾ) ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਰਤਬਾਨ ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ 'ਮਰਤਬਾਨ ਦੀ ਖਾੜੀ' ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਬਰਮਾ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਅੰਡੇਮਾਨ ਸਾਗਰ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਾੜੀ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਪਿਛੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਮਰਤਬਾਨ ਨਾਮਕ ਨਗਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਂ ਮੁਤਾਮਾ ਸੀ।

ਕੰਧ ਐਰੇ 'ਤੇ ਹੀ ਜਾਸੀ

‘ਕੰਧ ਐਰੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਜਾਸੀ’ ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਅਤੇ ਅਖਾਣਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਪਸੰਦੀਦਾ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਅਖਾਣ ਦੀ ਇਕ ਲੜੀ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਤਾਣਾ ਬੁਣਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਦੇਖਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਰ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਇਸੇ ਸੁਹਜ ਤੇ ਸਹਿਜ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਭਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਮੌਲਦੀ-ਧੜਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਚਿੱਤ

ਚੇਤਾ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-95019-44944

ਬੇਜੀ ਦਾ ਇਕ ਅਖਾਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, 'ਚੇਤੇ-ਮਚੇਤੇ ਤੇ ਹੁਣ ਆ ਗਏ ਨੁ, ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਤੇ ਘੀਸੀਆਂ ਹੀ ਸੀਆਂ।' ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਹੀਆਂ ਟਿਕੇ ਸਾਂ ਵਤਨੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆ ਵੱਸੇ ਦਿੱਲੀ-ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਵਿਚ। ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀ ਲੱਕੜੀ। ਕੋਈ ਬਹਾਵਲਪੁਰੀਆ, ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਹੌਰੀਆ ਪਰਿਵਾਰ। ਨਾਲੇ-ਨਾਲ ਮੂਲ-ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਜੋਲ, ਉੱਠ-ਬੈਠ ਵੀ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ।

ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਖਿਸਕਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਪੀਢੀ-ਪੱਕੀ ਇਕ ਗੁੱਤ ਦੇ ਗੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਣ ਲੱਗੀ। ਨਾਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਪਰੋਂਠਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਡਬਲਰੋਟੀ-ਮੱਖਣ ਵਧੇਰੇ ਪਸੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਚਟਕਾਰੇ ਲਾ ਕੇ ਅਸਾਂ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਬੇਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਆਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ: 'ਚੇਤੇ-ਮਚੇਤੇ ਤੇ ਹੁਣ ਆ ਗਏ ਨੁ, ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਤੇ ਘੀਸੀਆਂ ਹੀ ਸੀਆਂ।'

“ਬੇਜੀ ਜੀ ਇਸਨਾ ਕੇ ਮਤਬਲ?”

ਉਦੋਂ ਇਹ ਅਖਾਣ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਜੇ ਪੈਂਦਾ ਵੀ ਸੀ ਤਾਂ ਔਧ-ਪਥੌਧਾ ਹੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲੁਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੌ ਸਵਾ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗਰਾਵਾਂ-ਮੋਹਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ ਲਈ ਬਾਹਰ ਹੀ ਤਾਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਬਥੇਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ। ਜ਼ਰਾ ਰੇਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖੋ।

ਹੁਣ ਬੇਸ਼ਕ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਪਰ ਬੇਜੀ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਤਾਂ ਸਵਾ-ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਲੋਟਾ ਵੀ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਹੀ ਕੋਈ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਰ ਦੂਰ, ਵਿਰਲੀਆਂ ਵਿਰਲੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਨਦੀ, ਨਹਿਰ ਜਾਂ ਕੂਲ੍ਹ-ਕੱਸੀ ਦੇ ਲਾਗੇ ਚਾਗੇ ਹੀ ਫਾਰਗ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਜੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਪਾਣੀ ਨਾ ਵਗਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰੇਤ-ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਘੀਸੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਬਾਲ-ਵਰੇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗੁਜਰਖਾਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਧੂਰ-ਕੋਠਿਆਂ ਉਤੇ ਪੱਕੀਆਂ ਟੱਟੀਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੀ ਵੇਖਿਆ

ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਿਹਤਰ ਦੂਹਰੀਆਂ ਤ੍ਰੇਹਤੀਆਂ ਪੌਤੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹੁੰਝਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਬੇਜੀ ਦਾ ਬਚਪਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇਰੇ ਅੱਧ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਖਾਣ ਸਹੀ ਹੀ ਸੀ, 'ਚੇਤੇ-ਮਚੇਤੇ ਤੇ ਹੁਣ ਆ ਗਏ ਨੁ, ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਤੇ ਘੀਸੀਆਂ ਹੀ ਸੀਆਂ।'

ਆਂਦੀ ਹਾਂ, ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਖਾਵਾਂਗਾ-ਪੀਵਾਂਗਾ, ਹੈਗਾ-ਨੀਘਾ, ਆਤਾ-ਜਾਤਾ, 'ਕੇ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਕੀ' 'ਕਿਆ', ਮੁਝੇ-ਤੁਝੇ। ਪੋਠੋਹਾਰੀ, ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਠੋਠ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦੀ-ਉਰਦੂ ਦੀ ਲਫਜ਼ੀਅਤ ਅਸਾਂ ਬਾਲਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬੇਜੀ ਲੋਹੇ-ਲਾਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਜਦ ਕਿ ਉਂਜ ਹਸੂੰ ਹਸੂੰ ਕਰਦੇ, ਖੁਸ਼-ਰਹਿਣੇ, ਨਿਰਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਸਨ ਉਹ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ, 'ਜਾਤ ਵਟਾਈ ਚੰਗੀ ਤੇ ਬੋਲੀ ਵਟਾਈ ਮੰਦੀ।' ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਵਿਆਹ ਹੀ ਸਹੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਨਾ, ਤੇ ਬੋਲੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਬੰਦਾ ਅਨਜ਼ਿਊਆ ਰੁੱਖ।

ਮਾਂ-ਦਾਦੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਚਹੇਤਾ ਅਖਾਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, 'ਮਾਂ ਨਾ ਸੁਈ ਮਾਸੀ ਸੁਈ।' ਮਤਲਬ, ਮਾਸੀ ਤੇ ਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਮਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ? ਮਾਸੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਹਰ ਮਰਜ਼ ਦੀ ਦਵਾ। ਜੇ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਰ ਬਾਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਮਾਸੀ ਆਪਣਾ ਬਾਲਕ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਉਹਦੀ ਖਾਤਰ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅੰਮ ਕੱਟ ਲਵੇਗੀ।

ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜੀਜੇ ਨਾਲ ਸਾਲੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸਾਡੇ

ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਦਸਤੂਰ ਹੈ। ਮਾਸੀ, ਮਾਂ ਮਹਿੰਟਰਾਂ ਦੀ ਸਕੀ ਮਾਂ ਹੋ ਨਿੱਤਰਦੀ ਹੈ।

ਮਤਰੇਈ ਇੰਨੀ ਮਤਰੇਈ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਤਰੇਈ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ 'ਸੰਦੇਹ' ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ, ਰਮਾਇਣ ਅਤੇ ਕਿੱਸਾ-ਕਾਵਿ (ਪੂਰਨ), ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ, ਬਾਤਾਂ ਆਦਿ ਮਤਰੇਈ ਨੂੰ ਅਤਿ ਦੀ ਅਮਾਨਤੀ ਜਾਂ ਰਾਕਸ਼ੀ ਜਿਹਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਤਰੇਏਪਣ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਨੁੰਮਣਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਸੀ ਯਾਨਿ ਮਾ...ਸੀ... ਅਰਥਾਤ ਮਾਂ ਜਿਹੀ ਤੋਂ ਹੀ।

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਜੀ ਅਤੇ ਭੈਣਜੀ।

‘ਮਾਂ ਨਾ ਸੁਈ ਮਾਸੀ ਸੁਈ।’ ਠੀਕ ਹੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਬੇਜੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਅਖਾਣ ਵੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਬੇਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ। ਉਹ ਸੀ: ਜਿਹੀ ਮਾਂ ਤੇ ਜਿਹੀ ਮਾਸੀ ਕੰਧ ਐਰੇ ਤੇ ਹੀ ਜਾਸੀ ਜੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕਸੀਦੇ-ਕਢਾਈਆਂ ਤੇ ਕਰੋਸ਼ੀਏ ਦੀਆਂ ਬੁਣਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕਾਂ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮਾਸੀ ਵਾਂਗ ਛੰਦ-ਬੰਦੀ ਵਿਚ ਛੇਤ-ਛਾਤ ਵੀ ਮੇਰਾ ਸੁਗਲ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਜਿਹਤੀ ਵੀ ਸਿਫ਼ਤ ਅ-ਸਿਫ਼ਤ ਬੇਜੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ-ਮਾਸੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਵੇਖਦੇ ਤਾਂ ਤੱਤ ਖੜੋਤ ਉਚਰਦੇ:

ਜੇਹੀ ਮਾਂ ਤੇ ਜੇਹੀ ਮਾਸੀ

ਕੰਧ ਐਰੇ (ਨੀਹਾਂ) ਤੇ ਹੀ ਜਾਸੀ

ਕਿਸੇ ਕੰਧ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਦਤਾਂ, ਚਾਲ-ਚਾਲ, ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਲੱਛਣ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਧੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਨਾਲ ਮਾਸੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੌਣ ਮੇਲ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਮਾਸੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਖੇਡਾਂ, ਟੋਟਕੇ, ਤੋਹਫ਼ੇ, ਹੋ ਕੋਈ ਅੰਤ? ਨਾਨਕੇ ਘਰ 'ਚੋਂ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖੋ, ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਭਲਾ।

ਅੱਜ ਦੇ ਖਪਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਉ ਵਾਂਗ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤੇ ਗਿਣਾਤਮਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਪਿਉ ਨਾਲੋਂ ਮਾਂ

ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਬੇਜੀ ਦਾ ਅਖਾਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ:

ਪਿਉ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਤੁਖਮ ਤੇ ਘੋੜਾ

ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ

ਜਿੱਥੇ ਧੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ, ਆਚਰਨ ਜਾਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੰਧ ਦੀ ਨੀਂਹ ਵਰਗੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਬੇਜੀ, ਉਥੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ, ਨਸਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ। ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਸਹੀ, ਪਰ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਾਹਲਾ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ, ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ।

ਮਾਂ ਪਿਉ ਦੀ 'ਘਰਵਾਲੀ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਲਕ ਦਾ ਮਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਪਲ ਦਾ ਸਾਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਉ ਨਾਲ ਪਲ ਦੇ ਪਲ ਦਾ। ਚਾਲ-ਚਾਲ, ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਅੰਦਰ ਪਿਉ ਦੇ ਨਸਲੀ ਗੁਣ ਆਉਣੇ ਸੁਭਾਵਕ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਸੱਚ ਹੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਬੇਜੀ:

ਪਿਉ 'ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਤੁਖਮ 'ਤੇ ਘੋੜਾ

ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ।

ਜੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿਚ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਪੱਖ ਭਾਰੂ ਹੈ ਤਾਂ ਧੀ ਵਿਚ ਵਿਰਸਾ ਜਮ੍ਹਾ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਕੰਧ ਅਤੇ 'ਐਰੇ' ਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਨਿੱਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਿਹੀ ਮਾਂ ਤੇ ਜਿਹੀ ਦਾਦੀ... ਨਾ ਕਹੀਏ?

ਸਾਕਾ 1947 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਅੰਨ੍ਹੇ ਰਾਹ

1947 ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਉਤੇ ਜ਼ਖਮ ਬਣ ਕੇ ਉਕਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਠੇ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਗ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਰੁਲਣ ਤੇ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਣ ਲਈ ਬਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੱਥੀ ਦਾ ਦਰਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਭੀਸ਼ਮ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਤਮਸ' ਵਿਚ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਡੋਰੀ ਟੁੱਟਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਕਹਾਣੀ 'ਅੰਨ੍ਹੇ ਰਾਹ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੌਰ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬੇਵਸਾਹੀ ਦਾ ਡੰਗਿਆ ਮਨੁੱਖ, ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਭੀਸ਼ਮ ਸਾਹਨੀ

ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਲਝੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਬਾਹਵਾਂ ਟੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਾਂ-ਮੱਝ ਲਈ ਗੁਤਾਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਕੌਣ ਹੋ? ਕੀ ਕੰਮ ਏ?” ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਮਝ ਗਈ ਸੀ।

“ਬਦਨਸੀਬ ਹਾਂ, ਢੱਕ ਲਿਆਹੀ ਬਖਸ਼ੋਂ ਆਏ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਫਸਾਦੀ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਲੁੱਟ ਲਿਆ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਤੁਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।”

ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਉਹ ਔਰਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ, ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ, ਫਿਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ, “ਆ ਜਾਓ, ਲੰਘ ਆਈ।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੰਤੋ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਉਠੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਬਰੂਹਾਂ ਲੰਘ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਣ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰ ਝਾਕ ਕੇ ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਦੇਖਿਆ, ਫਿਰ ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਕੁੰਡਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਇਕ ਟੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿਮ ਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੰਜੀ ਡਾਹ ਦੇ ਇਕਰਾਂ” ਆਖ ਉਹ ਮੁੜ ਪਾਈਆਂ ਪੱਥਣ ਲੱਗੀ। ਇਕਰਾਂ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚੋਂ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਪੱਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੋਈ ਤੁਰ ਗਈ ਤੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਮੰਜੀ ਡਾਹ ਦਿੱਤੀ।

“ਢੱਕ ਲਿਆਹੀ ਬਖਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੱਟੀ ਏ। ਉਥੇ ਹੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਸਾਡਾ ਘਰ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹੋ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਕੱਲ੍ਹ ਕਰੀਮ ਖਾਨ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਖਤਰਾ ਏ, ਤੁਸੀਂ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਉਸ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ। ਪਿੱਠ ਮੋੜਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਸੀ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਆ ਗਏ। ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।” ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਔਰਤ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬੰਤੋ ਮੰਜੀ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਔਰਤ ਕੋਲ ਬਹਿ ਗਈ।

ਇਕਰਾਂ ਆਈ ਤੇ ਵੱਡੇ ਤਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਤੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਔਰਤ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਗੋਰੇ ਪਾਈਆਂ ਪੱਥਦੀ ਰਹੀ। ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ।

“ਮਰਦ ਕਿਥੇ ਗਏ?” ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਔਰਤ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਘੁੰਮ ਕੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਮਰਦ ਕਿਥੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਝੁਣ-ਝੁਣਾ ਉਠਿਆ। ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਾਂ, ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਕਰੀਮ ਬਖਸ਼ ਦਾ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਲਈ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ ਤੂੰ ਭੈਣ, ਜਿਹਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦਿੱਤਾ।”

ਘਰ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਚੁੱਪ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ

ਕਹਿੰਦਾ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਕਰਾਂ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਈ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਘੁਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਉਠ ਖਲੋਤੀ ਤੇ ਤਸਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਇਕ ਬੰਨੇ ਚਲੀ ਗਈ ਜਿਥੇ ਰਸੋਈ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਛੁੱਕਿਆ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੱਸੀ ਪਾ ਲਿਆਈ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬੰਦੂਕ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਲਟਕਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਦੀ ਪੇਟੀ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਕਮੀਜ਼ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਚਿਪਕੀ ਹੋਈ ਸੀ।

“ਲਓ, ਲੱਸੀ ਪੀਓ, ਰਾਤ ਭਰ ਕੇ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਹੋ।”

ਛੁੱਕ ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਫੁੱਟ ਫੁੱਟ ਕੇ ਰੋ ਪਿਆ। ਰਾਤ ਭਰ ਦੀ ਬਕਾਵਟ, ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਇਕਦਮ ਫੁੱਟ ਕੇ ਵਹਿ ਤੁਰੇ ਤੇ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵਿਲਕ ਪਿਆ। ਆਖਰ ਖਾਂਦਾ-ਪੀਂਦਾ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਸੀ, ਲੱਕ ਨਾਲ ਦੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅੱਡਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦਰ ਦਰ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਣ ਲੱਗ ਸੀ।

“ਇਥੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਨਾ ਰੋਵੋ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਲੇ ਸੁਣਨਗੇ ਤਾਂ ਭੱਜੇ ਆਉਣਗੇ, ਚੁੱਪ ਬੈਠੇ ਰਹੋ।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿਸਕੀਆਂ ਦਬਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪਗੜੀ ਦੇ ਲੜ ਨਾਲ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝਣ ਲੱਗਾ, “ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਤੁਹਾਡਾ ਭੈਣੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰ ਸਕਾਂਗੇ।”

“ਰੱਬ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਕਰੇ। ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਔਰਤ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲੱਸੀ ਦਾ ਛੁੱਕ ਲਈ ਬੰਤੋ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਲੱਸੀ ਦਾ ਛੁੱਕ ਵੇਖ ਕੇ ਬੰਤੋ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਤੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਟੋਰਾ ਕਿਵੇਂ ਲੈ ਲਵੇ? ਉਧਰ ਰਾਤ ਭਰ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਨਾਲ ਸੰਘ ਸੁੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਝਿਜਕ ਨੂੰ ਮਾਲਕਣ ਸਮਝ ਗਈ। “ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਭਾਂਡਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾ ਲਓ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿੰਡਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਏ। ਘਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਦੋ ਭਾਂਡੇ ਲੈ ਆਉਂ, ਪਰ ਕੀ ਪਤਾ, ਉਹ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਦਾ ਨਾ ਲਓ ਪਰ ਦਿਨ ਭਰ ਭੁੱਖੇ ਕਿਥੇ ਪਏ ਰਹੋਗੇ?”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਅੱਗੇ ਕਰ ਕੇ ਛੁੱਕ ਲੈ ਲਿਆ, “ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਰਾਬਰ ਏ ਭੈਣਾਂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਸਕਦੇ।” ਧੁੱਪ ਨਿਕਲ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਲਾਗੇ-ਚਾਗੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਧੀ ਲੱਸੀ ਪੀ ਕੇ ਛੁੱਕ ਬੰਤੋ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਸੁਣੋ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੁਕਾਵਾਂਗੀ”, ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਬੋਲੀ, “ਮੇਰੇ ਘਰਵਾਲਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ, ਦੋਵੇਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਹ ਹੁਣ ਮੁੜਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਘਰਵਾਲਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਤੋਂ

ਡਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਏ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹੇਗਾ, ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਲੀਗੀ ਏ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਵੀ ਲੀਗੀ ਨੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕਰਨਗੇ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਨਫ਼ਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸੋਚ ਲਓ।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਿਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਤਾਂ ਇਹ ਔਰਤ ਅਲੱਗ ਭਾਂਡੇ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੀ ਏ। ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ, “ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਈਏ?”

“ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ? ਭਲੇ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਏ ਕਿ ਮਰਦ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕਰਨਗੇ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਚੰਗੀ-ਮੰਦੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਕਹਿਣਾ।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੜੀ ਦੇਰ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ

ਮਾਂ, ਅਸੀਂ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ।”

“ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਲਊ। ਤੂੰ ਜਾ ਅੰਦਰੋਂ ਪੌੜੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆ, ਜਲਦੀ ਕਰ। ਘਰ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿਆਂ ਹੁਣ? ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਭ ਨੇ ਜਾਣਾ ਏ। ਜਾਹ ਵੀ... ਖਲੋਤੀ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਕੀ ਵੇਖ ਰਹੀ ਏ, ਅੰਦਰੋਂ ਪੌੜੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਮੁੜ ਆਏ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ, “ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇਨੂੰ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖੇ ਭੈਣਾਂ, ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਹੇਗੀ, ਅਸੀਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ।”

ਦਿਨ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਫਸਾਦਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਾਮ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਰਦ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੇ, ਬਰਛੇ-ਕੁਹਾੜੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਤੇ ਢੋਲ ਵਜਾਉਂਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਸੀ।

ਇਕਰਾਂ ਪੌੜੀ ਲੈ ਆਈ। ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਨੇ ਪੌੜੀ ਉਹਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਥੋਂ ਕੋਠੜੀ ਉਤੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮਿਆਨੀ ਸੀ। ਔਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਧਰ ਆਓ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮਿਆਨੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਜਾਓ, ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਹੋ, ਅੱਗੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਮਾਲਕ!”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪੇਸ਼ ਆਈ। ਇਕ ਤਾਂ ਭਾਰੀ ਦੇਹ, ਦੂਜੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਲਟਕਦੀ ਭਾਰੀ ਬੰਦੂਕ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਹਫ਼ਦਾ ਉਹ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਬੰਤੋ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਮਿਆਨੀ ਛੋਟੀ ਸੀ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਕੁੰਗੜ ਕੇ ਬਹਿਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਿੜਕੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾੜ-ਪਾੜ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣ ਨੂੰ ਸੀ, ਨਾ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਨੂੰ। ਬੱਸ, ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਡੋਰੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਕਿਸਮਤ ਲਟਕ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦੇਰ ਤੱਕ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹਫ਼ਦਾ ਚਿਹਾ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਥ ਮਾਗੇ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ 1947 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਪੇਂਟਿੰਗ 'ਮਾਤਮ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ'।

ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, “ਸੱਤ ਬਚਨ, ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ, ਉਹੋ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿਮ ਜਾਗਿਆ, ਤੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਹੇਗੀ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਚੱਲ ਬੰਤੋ, ਉਠ...”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਾਹਰ ਪਰਲੇ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਖਲੋਤੀ ਏ, ਪਰ ਚਾਰਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਔਰਤ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਉਵੇਂ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਜਦ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਹੱਥ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਔਰਤ ਬੋਲ ਉਠੀ, “ਨਾ ਜਾਓ ਜੀ, ਰੁਕ ਜਾਓ, ਕੁੰਡੀ ਮਾਰ ਦਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ ਏ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਸ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਓ, ਜੇ ਹੋਊ ਵੇਖੀ ਜਾਊ, ਤੁਸੀਂ ਪਰਤ ਆਓ।”

ਪਿੱਛੇ ਹਨੇਰੀ ਕੋਠੜੀ ਦੀ ਸਰਦਲ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਇਕਰਾਂ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਆਈ, “ਜਾਣ ਦੇ

ਮਿਆਨੀ ਅੰਦਰ ਹੁਮਸ ਸੀ, ਹਨੇਰਾ ਵੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਕੀ ਨੂੰ ਬੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਹਵਾ ਤੇ ਲੋਅ ਅੰਦਰ ਆ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਝੀੜ ਵਿਚੋਂ ਬੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵਿਹੜਾ ਤੇ ਬੂਹਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਚੁੱਪ ਬਿਖਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸੱਸ-ਨੂੰਹ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

“ਜੇ ਕੋਈ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਬੰਤੋ, ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਾਂਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ...” ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੁਸ-ਫੁਸਾ ਕੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਅਸੀਂ ਫੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ।”

ਬੰਤੋ ਚੁੱਪ ਰਹੀ। ਉਹ ਇਕ ਇਕ ਇਕ ਪਲ ਗਿਣ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇਰੇ ਜਾ ਰਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹੇਠਾਂ, ਪਿਛਲੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਸੱਸ-ਨੂੰਹ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਦਮ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਕਰਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਸੁਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, “ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ

ਪਨਾਹ ਦੇਨੇ ਓ, ਬਹੁ ਮਾੜਾ ਕਰਨੇ ਓ, ਮਰਦ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣਗੇ।”

“ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿ। ਬਦਨਸੀਬ ਕੋਈ ਆਏ ਤੇ ਮੈਂ ਧੱਕਾ ਦੇ ਦੇਵਾਂ?”

“ਨਾ ਜਾਣ ਨਾ ਪਛਾਣ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੀ ਲੱਗਦੇ ਨੇ? ਕਿੰਨਾ ਬੁਰਾ ਲੱਗੇਗਾ ਅੱਬਾ ਨੂੰ ਤੇ ਰਮਜ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵੀ। ਉਪਰ ਦੋਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠੇ ਨੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਤੋਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਏ। ਜੇ ਮਰਦ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਦਿੱਤਾ।”

ਸੱਸ ਇਕਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦਮ ਸੀ। ਜੇ ਗੱਲ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇ, ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਪਰਤਣ ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤੂੰ-ਤੂੰ, ਮੈਂ-ਮੈਂ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਰਮਜ਼ਾਨ ਤਾਂ ਉਂਝ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਹੇਠਾਂ ਖਲੋਤੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਰ ਹੀ ਸੁੱਟੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣਾ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਘਰਵਾਲੇ ਦੀ ਜਾਨ ਜੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਹੋਰ ਗੱਲ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਅਕਲਮੰਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਮਿਆਨੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ।

“ਸੁਣੋ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਮੇਰੀ ਗੱਲ।” ਉਸ ਨੇ ਦੱਬੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤਾਕੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨੂੰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਕੀ ਏ ਭੈਣਾਂ?”

“ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇ। ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਕੇ ਤੂੰ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਬਹਿ ਸਕਣਾ।”

ਫਿਰ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚੁੱਪ ਛਾ ਗਈ। ਬੰਦੂਕ ਦੇਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਦੇਣੀ। ਜੇ ਉਹ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫੌਰਨ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ, ਬੰਦੂਕ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਲਟਕ ਵੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ।

“ਸੁਣਦੇ ਹੋ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਦਿਓ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਏ?”

“ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਰੱਥਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ ਭੈਣਾਂ, ਕਿਥੇ ਮਾਰਿਆ ਮਾਰਿਆ ਫਿਰਾਂਗਾ? ਇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਏ।”

“ਤੂੰ ਬੰਦੂਕ ਏਧਰ ਲਟਕਾ ਦੇ, ਜਦੋਂ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੰਦੂਕ ਤੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੀ।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੰਦੂਕ ਹੇਠਾਂ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਬੰਦੂਕ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਇਆ ਕਿ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤਾਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ। ਭਰੀ ਹੋਈ ਬੰਦੂਕ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ, “ਜਿਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੇਘਰੀਨੀ ਵਿਚ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੂਕ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਨਹੀਂ ਕੱਢੀਆਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਹਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਬਹਾਨਾ ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।” ਸੋਚਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਠੰਢਾ ਸਾਹ ਲਿਆ, ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਕਿ ਬੰਤੋ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਖਲੋਤੀ ਔਰਤ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਨੇ ਸੁਣ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਿਆਨੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੰਤੋ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚ ਕੱਪੜੇ ਸਾਂਭ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਚੂਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹਨੇਰੀ ਮਿਆਨੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕੱਲ੍ਹ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰੀਮ ਖਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਸਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀਦ ਉਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪ ਫਸਾਦਾਂ ਦੇ ਇਕ ਝੋਂਕੇ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਦੇ ਕਿਤੇ ਪਟਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਕਿ ਬੰਦੂਕ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਹ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਬੈਠਾ? ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵੱਢ ਲਏ। ਬੰਦੂਕ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੀ ਲਾਠੀ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਥੇ ਮਿਲੇਗੀ?

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸੋਚਦਿਆਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਸੀਨੇ ਛੁੱਟ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਸਯੋਗ ਲੱਗੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗਾ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੋਕ ਪੱਥਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ। ਭਗਤੀ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਮਾਨਵ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੱਚ ਦੇ ਇਕ ਥਪੋਤੇ ਵਿਚ ਗਵਾ ਬੈਠਾ ਸੀ।

“ਜਸਬੀਰੋ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ।” ਅਚਾਨਕ ਬੰਤੋ ਬੋਲੀ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਬੋਲਦਾ ਵੀ ਕੀ? ਰਹਿ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਦੇ ਕੰਢੇ ਚੱਲਦੇ ਚੱਲਦੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਫਿਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਜਦ ਵੀ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਸਿਰ ਤੋਂ ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਾਇਆ ਟਲ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਦੀ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਰੋਲਾ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਰਦ ਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਤਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੂਹਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖੜਕਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਨੀ ਇਕਰਾਂ, ਆ ਬਾਹਰ, ਵੇਖ ਉਹ ਲੋਕ ਆ ਰਹੇ ਨੇ।”

ਇਕਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਹੇਲੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਇਕਰਾਂ ਭੱਜਦੀ ਹੋਈ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਈ। ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਿਲ ਫਿਰ ਧੜਕਣ ਲੱਗਾ। ਬੰਤੋ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਰੋਜ਼ ਚਮਕਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਚਿਹਰਾ ਪੀਲਾ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਵੱਟੋ-ਵੱਟ ਤੇ ਮੇਲੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਅੱਧ-ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮਿਆਨੀ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬੂਹੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੋਕ ‘ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰੱਖੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਉਚਾ ਲੰਮਾ ਕੱਦ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਸਾਦਾ ਸਰੀਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਸੰਭਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿਵੇਂ ਫਿਰ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਔਰਤ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ!

“ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਭਗਤ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ?” ਬੰਤੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ।

ਬਾਹਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਧਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹਾਸੇ ਮਜ਼ਾਕ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸਨ। ਵਧਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਸੋਰ ਸੀ। ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਤਦੋਂ ਇਕਰਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਤੇ ਉਚਾ-ਉਚਾ ਹੱਸਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਮਰਦ ਰਾਤ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜ ਆਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਕਰਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਟਰੱਕ ਚੁੱਕੀ ਵਿਹੜੇ ਅੰਦਰ ਆਏ। ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਪਗੜੀ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਤੱਕ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਗੋਡੇ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਟਰੱਕ ਏ, ਵੱਡਾ ਕਾਲਾ ਟਰੱਕ। ਸਾਡੀ ਦੁਕਾਨ ਲੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਨੇ।” ਪਰ ਬੰਤੋ ਨੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤੀ।

“ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਜਿੰਦਰਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਏ।” ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ।

ਇਕਰਾਂ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਟਰੱਕ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪੱਗ ਲਾਹ ਕੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਪਸੀਨਾ ਪੂੰਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਰਮਜ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ?”

“ਰਮਜ਼ਾਨ ਲੀਗੀਆਂ ਨਾਲ ਗਿਆ ਏ।” ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਗੋਡਾ ਛੂਹਿਆ, “ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਏ, ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਜਾਣਦਾ। ਇਹਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਰਿਹਾ ਏ।”

“ਬੰਦ ਦਾ ਬੰਦ ਟਰੱਕ ਚੁੱਕ ਲਿਆਏ ਹੋ ਅੱਬਾ, ਕੀ ਪਤਾ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੈ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ।” ਇਕਰਾਂ ਨੇ ਫਿਰਕ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ।

“ਕਿਉਂ? ਇੰਨਾ ਭਾਰਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਦੂਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਟਰੱਕ ਏ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ।”

“ਬੱਸ, ਟਰੱਕ ਹੀ ਲਿਆਏ ਓ? ਰਮਜ਼ਾਨ ਵੀ ਕੁਝ ਲਿਆਇਆ ਏ?”

“ਉਹ ਇਹ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਸਬੂਤੇ ਦਾ ਸਬੂਤਾ ਟਰੱਕ ਚੁੱਕ ਲਿਆਏ ਹਾਂ,

ਹੋਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਏ?”

“ਲਿਆਓ ਇਹਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਆਂ, ਇਹਦਾ ਜਿੰਦਰਾ ਭੰਨੀਏ?” ਇਕਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਭੱਜ ਕੇ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚੋਂ ਹਥੌੜੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆਈ। ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਮਿਆਨੀ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਕਰਾੜਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਅਜੇ ਵੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ।

“ਲੱਸੀ ਪਿਆ ਰਾਜੇ, ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਏ।” ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ, ਰਾਜੇ ਉਨ੍ਹੀਂ ਪੈਰੀਂ ਲੱਸੀ ਲੈਣ ਚਲੇ ਗਈ।

ਟਰੱਕ ਦੇ ਜਿੰਦਰੇ ‘ਤੇ ਠੱਕ ਠੱਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਛੁੰਨਾ ਫੜੀ ਲੱਸੀ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਤੇ ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਤਦੋਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਧੌਣ ਕੱਢ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਜਿੰਦਰਾ ਕਿਉਂ ਤੋੜਦੀ ਏਂ ਧੀਏ, ਅਹਿ ਲੈ ਚਾਬੀ। ਇਹ ਟਰੱਕ ਸਾਡਾ ਈ ਏ।” ਫਿਰ ਉਹ ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ, ਮੈਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਤੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਏ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖੇ। ਇਹ ਟਰੱਕ ਸਾਡਾ ਏ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਮਝੋ, ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।”

ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਉਤਾਰ ਚੁਕੀ ਪਰ ਝਿਪ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਕਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਰੁਕ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੀ, “ਅੱਮਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਏ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਵੀ ਸੀ, ਕਾਫ਼ਿਰ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਾ ਵਾੜ, ਪਰ ਅੱਮਾ ਨੇ ਮੇਰੀ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ।”

ਇਕਰਾਂ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਅਜੇ ਵੀ ਠਿਠਕਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਤੇ ਅਟਪਟਾ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਸਬੰਧ ਰਹੇ ਸਨ, ਚੰਗੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕਰੇ। ਅਜਿਹੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ।

“ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾ।” ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਨ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਛੁਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਬੇਰ ਮਨਾਓ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲਈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਧੋ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ।”

ਇਕਰਾਂ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਚਾਬੀ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮੰਗਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਹੀ।

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਏ ਹੋ, ਪਰ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੋਵੇਗਾ।”

“ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨਜ਼ੂਰ ਏ ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ। ਸਾਡਾ ਕੀ ਕੋਈ ਵੱਸ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਏ? ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਬਹਾਰ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੌਣ ਛੱਡੇਗਾ?” ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੀਵੀ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਬਖੇੜਾ ਤੇਰਾ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਘੁੰਮਿਆ, “ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਲੋਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਭ ਰਹੇ ਸਨ...ਹੁਣ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਲੁਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾ ਏ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਵੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਓ।”

ਇਕਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੌੜੀ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਮਿਆਨੀ ਨੂੰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਏ। ਦੋਵੇਂ ਬਲੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਉਹੋਂ ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਰਾਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਲੋਕ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਣੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਹਿਸਾਨ ਅਲੀ ਬੋਲਿਆ, “ਰਾਜੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੜੀ ਵਾਲੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦੇ, ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਜਿੰਦਰਾ ਮਾਰ ਦੇ। ਲੈ ਇਹੋ ਜਿੰਦਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਲੈ, ਜਾ ਜਲਦੀ ਕਰ।” ਫਿਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, “ਇਹ ਤਾਂ ਅੱਖ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਏ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪਰ ਜੇ

1947 ਦੇ ਸਾਕੇ ਬਾਰੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸਤੀਸ਼ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਪੇਂਟਿੰਗ

ਕੁਝ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਏ, ਖੁਦਾ ਕਸਮ! ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਖੂਨ ਖੌਲ ਉਠਦਾ ਏ।”

ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਰਾਜੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਬੰਤੋ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ। ਵਿਹੜਾ ਲੰਘ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਹ ਹਨੇਰੇ ਜਿਹੇ ਦਲਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਥੋਂ ਗੋਹਾ, ਚਾਰਾ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਬਦਬੋ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕੋਠੜੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, “ਇਧਰ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਮੇਰਾ ਆਦਮੀ ਭਲਾ ਲੋਕ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਏ, ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਵਕਤ ਕੱਟ ਲਓ।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੰਤੋ ਇਥੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਮਿਆਨੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕੁੰਡਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਵਕਤ ਬੀਤਣ ਲੱਗਾ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਕੁਝ ਹੌਸਲਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਪਨਾਹ ਮਿਲੀ ਰਹੇਗੀ। ਦਿਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਰੋਟੀਆਂ ਤੇ ਲੱਸੀ ਵੀ ਦੇ ਗਈ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਆਸਰਾ ਹੋਇਆ। ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਪਾੜ ਪਾੜ ਕੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਬੇਮਕਸਦ ਝਾਕਦੇ ਰਹੇ। ਬੰਤੋ ਨੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ?”

“ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ, ਕੋਈ ਭਲਾ ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਜਾਵੇ।”

“ਜਸਬੀਰੋ ਇਕੱਲੀ ਨਹੀਂ ਏ, ਇਹ ਚੰਗਾ ਏ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਨੇ, ਸਭ ਇਕੋ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣਗੇ।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਡੀ ਬੰਦੂਕ ਵਾਪਸ ਕਰ ਵੀ ਦੇਣਗੇ? ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗਦਾ ਏ? ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।”

ਉਹ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਕੋਠੜੀ ਬੰਦ ਸੀ, ਪਰ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹੀਂ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਮਿਆਨੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਨਾਲ ਢੋਆ ਲਾਈ ਬੈਠਿਆਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਰਾਤ ਭਰ ਦਾ ਥਕੇਵਾਂ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਝਪਕੀ ਆ ਗਈ।

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਤੇ ਹੋਏ ਭਿਆਨਕ ਖੜਕੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ‘ਤੇ ਕੁਹਾੜੇ

ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਚੀਕਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਨਿਕਲੋ ਓਏ ਬਾਹਰ। ਕਿਥੇ ਵੜੋ ਬੈਠੋ ਓ? ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਦੀ...! ਨਿਕਲੋ ਬਾਹਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਭੈਣ ਦੀ...!”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੰਤੋ ਹੜਬੜਾ ਕੇ ਇਕਦਮ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ ਕੁਹਾੜੇ ਦੇ ਵਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਾਂ ਤੱਕ ਕੰਬਣ ਲੱਗੇ।

“ਕੱਢ ਚਾਬੀ, ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਹੀ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ? ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਂ...!”

“ਹੌਲੀ ਬੋਲ ਰਮਜ਼ਾਨ।” ਇਹ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਕਰਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ‘ਤੇ ਕੁਹਾੜਾ ‘ਤੇ ਕੁਹਾੜਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਉਪਰੋਂ ਪਾਟ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ

ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਝੀੜ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਔਰਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ।

“ਕਿਉਂ ਭੌਂਕ ਰਿਹਾ ਏ ਤੂੰ? ਕੀ ਹੋਇਆ ਏ?” ਰਾਜੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ, “ਕਿਥੇ ਏ ਇਹ ਚੁੜੇਲ? ਤੇਰੀ ਮੈਂ ਜੀਭ ਨਾ ਖਿੱਚ ਲਈ ਤਾਂ ਕਹੀਂ! ਹਰਾਮਜ਼ਾਦੀ! ਤੈਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ, ਕਿਉਂ ਦੱਸਿਆ? ਤੇਰੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਚਦੀ? ਰਮਜ਼ਾਨ, ਤੂੰ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ? ਘਰ ਵਿਚ ਖੂਨ ਕਰੇਗਾ? ਘਰ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇਗਾ? ਇਹ ਆਦਮੀ ਸਾਡੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਏ, ਅਸੀਂ ਇਹਦੇ ਦੇਣਦਾਰ ਹਾਂ।”

“ਬਹੁਤੀ ਬਕ ਬਕ ਮਾਂ ਕਰ ਮਾਂ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਨੇ ਦੋ ਸੌ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰ ਸੁੱਟੇ ਨੇ।” ਕੁਹਾੜੇ ਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਹੋਰ ਹੋਇਆ, “ਨਿਕਲੋ ਬਾਹਰ ਕਾਫ਼ਰਾਂ! ਤੁਹਾਡੀ...!”

ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਕੁੰਡਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਚੌੜ-ਚੁਪੌਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਵੇਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਇਕੱਠੀ ਅੰਦਰ ਆ ਗਈ। ਰਮਜ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਹਾੜਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ, ਇਕਰਾਂ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਪੀਲਾ ਭੂਕ ਸਹਿਮਿਆ ਹੋਇਆ ਚਿਹਰਾ ਲਈ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਾਜੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਲੋਕ ‘ਤੇ ਸਨ।

“ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੋ ਕਾਫ਼ਰੇ...!”

ਰਮਜ਼ਾਨ ਨੇ ਅੰਦਰ ਝਾਕ ਕੇ ਦੇਖਿਆ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੰਤੋ ਖੁੱਜੇ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਚੁੰਬਕੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ‘ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੋਖਲੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, “ਮਾਰ ਦੇ, ਲੈ ਮਾਰ ਸੁੱਟ।”

“ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਂ ਦੀ...!” ਰਮਜ਼ਾਨ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧੌਣੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਖਿੱਚ-ਧੁਹ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਦਾ ਉੱਪਰ ਵਾਲਾ ਬਟਣ ਟੁੱਟ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪੱਗ ਵੀ ਢਿੱਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਮਜ਼ਾਨ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਗਲ ਫੜਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਧੌਣ ‘ਤੇ ਉਗਲਾਂ ਦੇ ਲਾਲ ਲਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੈ ਗਏ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ‘ਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਉਹਨੇ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਹੁਣ ਕੁਝ ਕੁ ਚਿੱਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਸਰੀਰ ਵੀ ਕੁਝ ਪਤਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਰਮਜ਼ਾਨ ਨੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਕੁਹਾੜਾ ਉਲਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਤਾਕਤ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਕਾਫ਼ਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਗੱਲ ਸੀ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ ਪਨਾਹਗੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੋਰ ਗੱਲ। ਉਹਦਾ ਖੂਨ ਕਰਨਾ ਪਹਾੜ ਦੀ ਟੀਸੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਲਕੀਰ ਕਿਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਰਮਜ਼ਾਨ ਉਸ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਪਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਹਫ਼ਦਾ ਹੋਇਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਗੰਦ ਬਕਦਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋਵੇਗਾ

ਜਦ ਉਚੀ ਲੰਮੀ ਰਾਜੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੰਤੋ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਬੁਰਮਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਚੰਨ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਬੁਰਮਟ ਉਪਰ ਖਿਲਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਚੌਗਿਰਦਾ ਝਿਲਮਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹੀ ਅਲੌਕਿਕ, ਰਹੱਸਪੂਰਨ ਤੇ ਸੁਪਨਮਈ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਫਿਰ ਉਹੀ ਚਾਂਦਨੀ ਅਤੇ ਹਨੇਰਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੁਕਣਮੀਟੀ ਖੇਡਦੇ ਹੋਏ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬੁਰਮਟ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਰ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਅਸੀਮ ਪ੍ਰਸਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਰਹੱਸਪੂਰਨ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਸੀ।

ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਾਇਆ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੁਨਾਲੀ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਉਹ ਫਿਰ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਰ ਵੱਲ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਖੱਬੇ ਬੰਨੇ ਦੂਰ ਆਕਾਸ਼ ਲਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਬੰਤੋ ਦਾ ਹੱਥ ਦਬਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਖੱਬੇ ਬੰਨੇ ਵੇਖ, ਵੇਖਿਆ? ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਸੜ ਰਿਹਾ ਏ।”

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ।” ਬੰਤੋ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ, “ਕਿਹੜਾ ਪਿੰਡ ਸੜ ਰਿਹਾ ਏ? ਅਹੁ ਦੇਖੋ, ਇਕ ਓਧਰ ਵੀ...।”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਘੁੰਮ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖਿਆ। ਚਾਨਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਚਪਟੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘਰ ਖਲੋਤੇ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੀਵਾ ਜਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੂੜੀ ਦੇ ਉਚੇ ਉਚੇ ਢੇਰ, ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਗੱਡਾ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਬੁਰਮਟ ਵਿਚ ਨੌਗਜ਼ੇ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਕਬਰ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਉਸ ਉਤੇ ਦੀਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਉਸ ‘ਤੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣਾ ਲੋਕ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਨ।

ਰਾਜੇ ਬੁਰਮਟ ਦੇ ਕੰਢੇ ਚੱਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਬੁਰਮਟ ਦਾ ਸਿਰਾ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਢਲਾਣ ਆ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸੇ ਸਵੇਰੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੰਤੋ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੜੇ ਸਨ। ਰਾਜੇ ਰੁਕ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਬੰਦੂਕ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬੋਲੀ, “ਜਾਓ, ਹੁਣ ਰੱਬ ਰਾਖਾ! ਸਿੱਧੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ ਤੁਰਦੇ ਜਾਓ, ਅੱਗੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸਮਤ!” ਉਸ ਨੇ ਮਮਤਾ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ।

“ਤੂੰ ਸਾਡੇ ‘ਤੇ ਬੜਾ ਅਹਿਸਾਨ ਕੀਤਾ ਏ ਰਾਜੇ ਭੈਣਾਂ, ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ।” ਬੰਤੋ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਦੇਣਾ...”

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਲੜਖੜਾ ਗਈ। “ਮੈਂ ਕੀ ਜਾਣਾ ਭਰਾਵਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਨਸੀਬਾਂ ਦਾ! ਚੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਏ।” ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਕੁੜਤੇ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਤੇ ਸਫੈਦ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਪੋਟਲੀ ਕੱਢ ਲਈ, “ਇਹ ਲਓ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਚੀਜ਼ ਏ।”

“ਇਹ ਕੀ ਏ ਰਾਜੇ ਭੈਣਾਂ?”

“ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਏ, ਤੁਹਾਡੇ ਟਰੱਕ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਕੱਢ ਲਿਆਈ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰ ਅੱਖਾ ਵਕਤ ਆ ਪਿਆ ਏ, ਜੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਸਰਾ ਮਿਲੇਗਾ।”

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖੇ ਭੈਣਾਂ, ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਸੀ ਜੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ।” ਕਹਿੰਦੀ ਬੰਤੋ ਰੋ ਪਈ।

“ਜਾਓ ਰੱਬ ਰਾਖਾ! ਦੇਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।” ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ। ਕਹਿ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾਣ, ਕਿਸ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਜਾਣ, ਕਿਸ ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਉਣ, ਉਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਅੱਖਾ ਸੀ।

ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਢਲਾਣ ਉਤਰਨ ਲੱਗੇ। ਰਾਜੇ ਟਿੱਬੇ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਦਿਆਂ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਉਹੀ ਉਬੜ-ਖਾਬੜ ਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਸਤਾ ਸੀ। ਉਪਰ ਚੰਨ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਮੈਦਾਨ ਕਾਲੇ ਤੇ ਸਫੈਦ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਿਤੇ ਹਨ

ਅਫ਼ਸਾਨਾ-ਏ-ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ

ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਨੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਬੜਾ ਕੁਝ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰ ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਹਿਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਲੰਬੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕ 2013 ਵਿਚ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਆਫੀਆ ਸਿੰਦੀਕੀ ਦਾ ਜਹਾਦ’ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜੋ ਬੇਹਦ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕ ਇਹ ਲਿਖਤ ਵੀ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ। ਚਹਿਲ ਨੇ ਪੰਜ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ‘ਹੋਣੀ’ ਅਤੇ ‘ਬਲੀ’ ਨਾਵਲ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੈਂਠ ਬਣਾਈ ਹੈ। ‘ਬਲੀ’ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ‘ਹੋਣੀ’ ਪਰਵਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਤੰਦ-ਤਾਣੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਲਮਪੁਰ ਮੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਵੱਸੇ ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਹਿਲ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਬਾਰੀਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹਕੀਕਤ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰਦੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਲਈ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ- ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਲੜਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਜੰਗ ਸੀ ਕੋਲਡ ਵਾਰ ਜਾਂ ਸੀਤ ਯੁੱਧ।

ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਉਪਰੰਤ, ਦੋ ਤਾਕਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ। ਇੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦੌੜ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੌੜ ਸੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਬਣਨ ਦੀ। ਮੁਲਕਾਂ ‘ਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਇਸੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਰੂਸ ਵੀ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣ ‘ਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲਬੇ ਹੇਠ ਲੈਣ

ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਹਿਲ
ਫੋਨ: 703-362-3239
chahals57@yahoo.com

ਦੀ ਰੂਸ ਦੀ ਚਿਰੋਕਣੀ ਚਾਹਤ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਹੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਾਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਸੱਤਰਵੀਆਂ ‘ਚ ਜਦੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ, ਰਾਜਾਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਰੂਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਾਹਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਥੇ ਜੋ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਲੱਖ ਵਰਗ ਮੀਲ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਸਾ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਹਿੰਦੂਕਸ਼ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਤਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਪਖਤੂਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾ, ਤਾਜਿਕ, ਉਜ਼ਬੇਕ, ਤੁਰਕ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਵਗ਼ੈਰਾ। ਕਾਬਲ, ਹਿੰਦੂਕਸ਼ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਇਰਾਨ ਦੀ ਲੰਬੀ ਚੌੜੀ ਸਰਹੱਦ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਧਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਇਲਾਕਾ ਭਿਆਨਕ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਕਸ਼ ਦੇ ਉਤਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਨੀਮ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਲੰਬੀ ਚੌੜੀ ਪੱਟੀ ਧੁਰ ਸਾਈਬੇਰੀਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਬੜ-ਖਾਬੜ ਇਲਾਕਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕ ਪੁੱਜ ਕੇ ਲੜਾਕੇ ਅਤੇ ਸਖਤਜਾਨ ਹਨ। ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਸੁਲੇਮਾਨ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਪਖਤੂਨਾਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੌਰਾ ਬੈਬਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇੱਧਰਲੇ

ਧਾੜਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਬੱਲੇ ਰੋਂਦੇ ਰਹੇ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ 15-20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਧਰਤੀ ਹੀ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਉਬੜ-ਖਾਬੜ ਹੈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ 7ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ, ਟੱਪਰੀਵਾਸ ਅਤੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਤੇ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ-ਉਠ ਵਗ਼ੈਰਾ ਪਾਲਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਹ ਅਗਾਂਹ ਦੀ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਦੇ ਇਰਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਦੂਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਗਾਹ ਮਾਰਦੇ। ਰੂਸ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਡਰਾਈਵਰੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮਿਲਗੋਭਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜੋ ਵੀ ਆਇਆ, ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀਆਂ ਇੱਥੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਸਿਲਕ ਰਸਤੇ (ਸਿਲਕ ਰੂਟ) ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੁੱਧ ਧਰਮ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਚੀਨ ਅਤੇ ਜਪਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਇੱਧਰ ਦਾ ਰੁਖ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੱਤਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਅਰਬ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਰਹਿਨੁਮਾ ਇੱਧਰ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਚੱਲਿਆ ਧਰਮ ਇਸਲਾਮ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ, ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੂਬੀਆਂ ਦਰਸਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਇਹੀ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸਲਾਮ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ‘ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ।

ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਰਾਹ ਰਸਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ। ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਨ ਸਿਕੰਦਰ ਤੱਕ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਲੰਘ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ‘ਤੇ ਧਾਵੀ ਹੋਏ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ 329 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ ਵਿਚ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘਿਆ।

ਫਾਰਸੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ‘ਤੇ ਅਰਬ ਗਲਬਾ ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਰਿਹਾ। ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਥੇ ਗਜ਼ਨੀਵਾਦ ਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਅੱਗੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਜਾ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਫਿਰ 1219 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਚੰਗੇਜ਼ ਖਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਮਰਕੰਦ ਤੋਂ ਇੱਧਰ ਨੂੰ ਕੂਚ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੱਕ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸੇ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ‘ਚੋਂ ਤੈਮੂਰ ਨੇ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਇੱਥੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਪਿੱਛੋਂ ਚੌਦਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਇੱਥੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਬੀਲੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ‘ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਧੀ

ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਜਿਹੇ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫਰਗਾਨਾ ਘਾਟੀ ਦੇ ਬਾਬਰ ਜੋ ਮੰਗੋਲ ਸੀ ਤੇ ਚੰਗੇਜ਼ ਖਾਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਸ਼ੱਤਾ ‘ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਧਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਕੀਤਾ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਾਬਲ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ। ਇੱਥੇ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ 1526 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀਪਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ ਇਬਰਾਹਿਮ ਲੋਧੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਦਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਫ਼ਰ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ

ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਬੀਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੇੜਲੇ-ਤੇੜਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਲੋਇਆ ਜਿਰਗਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਲੋਇਆ ਜਿਰਗਾ, ਭਾਵ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਉਥੇ ਲੋਇਆ ਜਿਰਗਾ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪਈ। ਇਸ ਲੋਇਆ ਜਿਰਗਾ ਵਿਚ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪੱਕਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਹਲਫ਼ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਸ

ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ‘ਚ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਹਰ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀ ਪਈ, ਸਗੋਂ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਥੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੂਬੜ ਚਾਲ ਚੱਲੀ। ਇਹ ਸੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਿਆ।

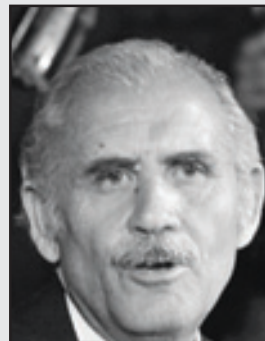
ਉਧਰ, ਇਹੀ ਚਾਲ ਰੂਸ ਨੇ ਚੱਲੀ। ਇਸ

ਜ਼ਹੀਰ ਸ਼ਾਹ

ਮੁਹੰਮਦ ਦਾਊਦ ਖਾਨ

ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਤਰਾਕੀ

ਬਬਰਾਕ ਕਰਮਾਲ

ਦਾ ਆਖਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਉਧਰ, ਸੋਲਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਮੁਗਲਾਂ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇੱਥੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀਆਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਉਥੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਕੋਈ ਆਇਆ, ਕੋਈ ਗਿਆ। 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਸਾਫੀਵਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਪਖਤੂਨਾਂ ਦੇ। ਅੱਗੇ ਪਖਤੂਨ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਨ ਗਿਲਜੀ ਅਤੇ ਅਬਦਾਲੀ। ਅਬਦਾਲੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਰਾਨੀ ਕਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ‘ਚ ਨਿੱਤ ਸਿਰ ਵੱਢਵੀਂ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਰਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਰਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਫੀ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਵੱਡੇ ਦੁਰਾਨੀ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸਰ ਸੀ। ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਅਖਵਾਇਆ, ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ

ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਬਦਾਲੀ ਛੱਬੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜਿੱਤਦਾ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਮਰਾਠਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਇਹ ਉਹੀ ਵਕਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਬਦਾਲੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ‘ਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦਾ ਰਾਜ ਫਤਿਹ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਇੱਧਰ ਪੱਕਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਬਣਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਧਾਰ ਵਿਚ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਫ਼ਗਾਨ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ‘ਤੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਕਾਬਲ ਸ਼ਖਸ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਉਤਰ ਵਲ ਰੂਸ ਦੇ ਧੱਕੇ ਸਹਿਣੇ ਪਏ। 19ਵੀਂ ਸਦੀ ‘ਚ ਰੂਸ ਦੇ ਇੱਧਰ ਵਧਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੈਂਡਵਿਚ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਅਤੇ ਫੌਜ ਅੰਦਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਰੀਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰ ਸਨ। ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਪਖਤੂਨਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਦੇ ਗੈਰ-ਪਖਤੂਨ ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਬਿਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪਨਪਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਵੱਧ ਹੱਕ ਮੰਗਣ ਲੱਗੇ। ਇੱਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਪਖਤੂਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚਾਲ ਚੱਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਈਨ ਖਿੱਚ ਕੇ ਉਪਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵੱਲ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਅਖਵਾਇਆ। ਇਸ ਵੰਡ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਡੁਰੈਂਡ ਲਾਈਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਈਨ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ।

ਅਫ਼ਗਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤਾਂ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਪਰ ਖਰੀਦੇ-ਫਰੋਖਤ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਿਮਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹਕੂਮਤ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਪਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ: ਜਾਗੋ

ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ

ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਾਅ ਜਾਗੋ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਗੋ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮਨਮੋਹਕ ਰਸਮ ਹੈ ਜੋ ਨਾਨਕਾ ਮੇਲ ਵਲੋਂ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਗੋ ਕੱਢਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਵਾਇਤਨ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਵਲਟੋਹੀ 'ਤੇ ਆਟੇ ਦੇ ਦੀਵੇ ਬਣਾ ਕੇ ਚਿਪਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਤੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੂੰ ਦੀਆਂ

ਸੁਖਦੇਵ ਮਾਦਪੁਰੀ

ਫੋਨ: 094630-34472

ਬੱਤੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਮਘਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਗਦੀ ਹੋਈ ਵਲਟੋਹੀ ਨੂੰ ਜਾਗੋ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਆਈ ਵਿਆਹੁੰਦਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਫੱਬੀ ਮਾਮੀ ਸੱਗੀ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਗੁੰਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮਲਕਤੋਂ ਜਿਹੇ ਜਗਮਗਾਉਂਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਵਲਟੋਹੀ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਗਨ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿੱਧੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਗੋ ਵਾਲੀ ਮਾਮੀ ਵਲਟੋਹੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਏ ਬਿਨਾਂ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਨੱਚਦੀ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਗਹਿਣੇ-ਗੱਟਿਆਂ ਅਤੇ ਝਿਲਮਲ-ਝਿਲਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਰੋਸ਼ਮੀ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਨਾਲ ਫੱਬੀਆਂ ਮੇਲਣਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ-ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਜਾਗੋ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਫੁਹਾਰਾਂ ਵਹਿ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਗੋ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਦਭੁੱਤ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦਾ ਜਲੋਂ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੁੰਦਤਹੋਲ ਮੁਟਿਆਰ ਖੁੰਡੇ 'ਤੇ ਘੁੰਗਰੂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੁੰਡਾ ਖੜਕਾਉਂਦੀ ਜਾਗੋ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ-ਇਹ ਜਾਗੋ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੈ

ਜਾ ਕੇ ਜਾਗੋ ਦਾ ਗਿੱਧਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਜਾਗੋ ਕਢਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁਰਦੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਗੋ ਅਤੇ 'ਆਉਂਦੀਏ ਕੁੜੀਏ, ਜਾਂਦੀਏ ਕੁੜੀਏ' ਦੇ ਗੀਤ ਰੂਪ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ:

ਜਾਗੋ ਕਢਣੀ ਮਤਕ ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ

ਬਈ ਵਿਆਹ ਕਰਤਾਰੇ ਦਾ

ਜਾਗੋ ਵਾਲੀਆਂ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਸਮੇਂ

ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ:

ਆਉਂਦੀਏ ਕੁੜੀਏ, ਜਾਂਦੀਏ ਕੁੜੀਏ

ਚੱਕ ਲਿਆ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕਾਨਾ

ਭਗਤੀ ਦੇ ਕਰਾਂਗੇ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਬਾਬਾ ਮਰਦਾਨਾ

ਬਈ ਭਗਤੀ ਦੇ ਕਰਾਂਗੇ

ਉਹ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੋਕਾ ਦੋਂਦੀਆਂ ਹਨ:

ਜਾਗੋ ਜਾਗਦਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਬਈ

ਜਾਗੋ ਆਈ ਆ।

ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਤਕ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ। ਹਨੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਜਗਮਗਾਉਂਦੀ ਜਾਗੋ ਨੇ ਚਾਰੇ ਬੰਨੇ ਚਾਨਣ ਬਖੇਰਦਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ 'ਚ ਮਖਮੂਰ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖਤਿਆਰਾਂ ਦੀ ਆਭਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਦ ਲਾ ਦੇਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਆਮਦ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਦੇਣੀ:

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੰਚੇ ਤੇ ਸਰਪੰਚੇ, ਲੰਬਤਦਾਰੇ

ਬਈ ਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾ ਕੇ ਰੱਖਿਓ

ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਫੇਰਨੀ ਜਾਗੋ

ਬਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਨਾਲੇ ਭੰਨਣੇ।

ਵਿਆਹ ਦੇ ਚਾਅ 'ਚ ਭੁਸਰੀਆਂ ਮੇਲਣਾਂ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਰੋਹਤੋ-ਗੱਡੇ ਉਲਟਾ ਦੇਣੇ, ਪਏ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਮੰਜੇ ਮੂਧੇ ਕਰ ਸੁਟਣੇ, ਓਟੇ ਝਲਿਆਨੀਆਂ ਤੋੜ ਦੇਣੀਆਂ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਪਰਨਾਲੇ ਭੰਨ ਦੇਣੇ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਟਵਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਖਿੱਲਾਂ-ਮਖਾਣੇ ਲੁੱਟ ਲੈਣੇ। ਜੇ ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਤਾਹਨੇ ਮਾਰਨੇ:

ਆਉਂਦੀਏ ਕੁੜੀਏ, ਜਾਂਦੀਏ ਕੁੜੀਏ
ਸੱਚ ਦੇ ਬਚਨ ਦੀਆਂ ਢਾਈਆਂ
ਨੀ ਏਥੇ ਦੇ ਮਲੰਗ ਬਾਣੀਏਂ
ਸਾਨੂੰ ਜੰਗ-ਹਰਤਾਂ ਨਾ ਬਿਆਈਆਂ
ਏਥੇ ਦੇ ਮਲੰਗ ਬਾਣੀਏਂ...।

ਆਉਂਦੀਏ ਕੁੜੀਏ ਜਾਂਦੀਏ ਕੁੜੀਏ
ਭਰ ਲਿਆ ਟੋਕਰਾ ਨਤਿਆਂ ਦਾ
ਕਿੱਥੇ ਲਾਹੇਗੀ ਕਿੱਥੇ ਲਾਹੇਗੀ

ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਛਤਿਆਂ ਦਾ
ਕਿੱਥੇ ਲਾਹੇਗੀ...।

ਮੇਲਣਾਂ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਅਤੇ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਦਾ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਨਾਉਂਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਔਰਤ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮਰਦ ਦੇ ਦਾਬੇ ਹੇਠ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਰਦ ਉਸ ਨੂੰ ਕਸਕਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਂਦੇ। ਕੇਵਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਅਤਿਪ੍ਰਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਨਿਸ਼ੰਗ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਦੇ ਗੁਭ-ਗੁਭਾਤ ਕੱਢਦੀਆਂ। ਵਿਆਹ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ-ਮਰਦ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਲਣਾਂ ਜਾਗੋ ਕੱਢਦੀਆਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਸੇ ਠੱਠੇ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਕਰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਜਾਗੋ ਦੇ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨੱਚਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਸਾਹਦੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ:

ਕੋਈ ਵੇਚੇ ਸੁੰਢ ਜਵੈਣ

ਕੋਈ ਵੇਚੇ ਰਾਈ।

ਲੰਬਤ ਅਪਣੀ ਜ਼ੋਰੂ ਵੇਚੇ

ਟਕੇ ਟਕੇ ਸਿਰ ਲਾਈ।

ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਜੀ

ਜਾਗੋ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੀ ਆਈ।

ਜਾਗੋ ਦਾ ਵਿਆਹੁੰਦਤ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਖਾਸ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਾਂ ਜਾਗੋ ਨੂੰ ਖਾਸ ਖਾਸ ਅਪਣੇਤ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਗੋ ਦਾ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ ਖੂਬ ਨੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਸੰਗ ਹੋ ਕੇ ਗਿੱਧੇ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਜਾਗੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਓਸ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਜਾਗੋ ਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਚਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਨੇ ਕਰਕੇ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਮੇਲਣਾਂ ਜਾਗੋ ਕੱਢਦੀਆਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਖੋਰੂ ਪਾਈ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਫ਼ਸਾਨਾ-ਏ-ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਬਦਲੀ, ਹਰ ਨਵੇਂ ਲੀਡਰ ਨੇ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤਣ ਦੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ। ਇਹ ਸੀ ਬਾਹਰਲੀ ਮੱਦਦ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਆਏ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਕਦੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਕਦੇ ਰੂਸ ਤੋਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਗੰਢੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਪੱਕੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਢੰਗ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਸ ਨਾ ਆਇਆ; ਸਗੋਂ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਦੋਸਤੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਵੀ, ਤੇ ਜਨਤਾ ਨੇ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁੱਖ ਹੀ ਝੱਲੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਯਾਰੀਆਂ ਦੋਸਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸਾਲ 1933 'ਚ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਅਗਲੇ ਕੋਈ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਰਾਜਭਾਗ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜ਼ਹੀਰ ਸ਼ਾਹ, ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। 1973 ਵਿਚ ਜ਼ਹੀਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਸਰਦਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾਉਦ ਖਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀਉਂ ਲਾਹ ਕੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਰਿਪਬਲਿਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਦੁਰਗਤੀ ਬਸ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਹੀਰ ਸ਼ਾਹ ਇਟਲੀ 'ਚ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਦਾਉਦ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਛੋਹਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸਲਾਮੀ ਮੂਲਵਾਦੀ ਕੱਟੜ ਲੋਕ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਦਾਉਦ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਟੜਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈ ਲਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਦਰ ਜ਼ੁਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁਲਕ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਬਣਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਟੜਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਨਾਹਗੀਰਾਂ ਵਿਚ

ਗੁਲਬੁਦੀਨ ਹਿਕਮਤਿਆਰ, ਬਰਹਾਨੂਦੀਨ ਰੱਬਾਨੀ, ਜਲਾਲੂਦੀਨ ਹੱਕਾਨੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸੂਦ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਕਈ ਲੀਡਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਬਣੇ। ਇੱਧਰੋਂ ਬੋੜਾ ਦਬਾਅ ਘਟਿਆ ਤਾਂ ਦਾਉਦ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਰੂਸ ਤੋਂ ਮੱਦਦ ਮੰਗੀ।

ਰੂਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਾਤ ਲਗਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰੂਸ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਕੇ.ਜੀ.ਬੀ. ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਬੁਣਦਿਆਂ, ਬੜੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਫੌਜ ਅੰਦਰ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਤਾਕਤ ਫਤਦੀ ਗਈ, ਪਰ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਅੱਗੇ ਦੇ ਧੜਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਖਲਕ ਧੜੇ ਦਾ ਲੀਡਰ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਤਰਾਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਚਮ ਧੜੇ ਦਾ ਬਬਰਾਕ ਕਰਮਾਲ। ਦਾਉਦ ਭਾਵੇਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰੂਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਪਰੈਲ 1978 ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਲੀਡਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ। ਫੌਜ ਅੰਦਰ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਕੇ.ਜੀ.ਬੀ. ਨੇ ਮੌਕਾ ਵੇਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਦਾਉਦ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਤਰਾਕੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਖਲਕ ਧੜੇ ਨੇ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਅਸਲ 'ਚ ਨਾ ਰੂਸ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸਮਝ ਸਕੇ ਕਿ ਅਜੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਜਨਤਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਲਾਵਾ ਭੜਕ ਉਠਿਆ ਤੇ ਮੁਲਕ

ਵਿਚ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਮੱਚ ਗਈ। ਸਰਕਾਰੀ ਦਮਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਲੀਡਰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਤਰਾਕੀ ਬੁੱਚਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਂਜ ਭਾਵੇਂ ਤਰਾਕੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਰੇਟ ਟੀਚਰ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਮੁਲਕ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਮੋਢੀ ਆਗੂ ਬਣਨ ਦੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਹਾਲਾਤ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸਨ। ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਖੋਮੇਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪਿਆ। ਇਰਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕੇ ਹੈਰਾਤ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਉਦੋਂ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਖਰਾਬ ਹੋ

ਮੱਦਦ ਕਰੇ, ਪਰ ਰੂਸ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਉਧਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਾ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਲਈ ਵੀ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੂਸ ਪੱਖੀ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਵਕਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਅੰਬੈਸੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਦਰ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ ਹੱਕ ਵੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਰੂਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ

ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਖਤਰਾ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਤੀਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਰੂਸ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਦੋਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਅਤੇ ਕੇ.ਜੀ.ਬੀ. ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਬਾਜ ਅੱਖ ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਂਜ ਦੋਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਫੌਜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਵੇ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਕਿਧਰੇ ਪਹਿਲ ਨਾ ਕਰ ਜਾਵੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ ਹੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਤਾ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਪੱਕੀ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਰੂਸ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਭੱਜਣ ਲਈ ਰਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਰੂਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹਮਾਇਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਫ਼ਗਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰੇ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਰੂਸ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅੱਧਾ ਮੁਲਕ (ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼) ਖੁਰਾ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮੁਲਕ ਸੀ। ਸਿੱਧਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੁਕਾ-ਛੁਪੀ ਦੀ ਖੇਡ ਹੀ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਆ-ਉਲ ਹੱਕ ਸੋਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮੱਦਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਸਿੱਧੀ ਜੰਗ ਲੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਉਂ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮੱਦਦ ਦੀ ਵੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਮੱਦਦ ਕਰਨੀ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨੇਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਸਾਲ 1978 ਵਿਚ ਕਾਬਲ ਦੀ ਇਕ ਗਲੀ ਦੀ ਝਲਕ।

ਗਏ ਜਦੋਂ ਇਸਮਾਇਲ ਖਾਂ ਨਾਂ ਦੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰੇ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਰੂਸੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਏ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਅਫ਼ਗਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਇਸਮਾਇਲ ਖਾਂ ਨੇ ਇਰਾਨ ਜਾ ਕੇ ਪਨਾਹ ਲੈ ਲਈ। ਹਾਲਾਤ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਵੇਖ ਤਰਾਕੀ ਨੇ ਰੂਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜ ਭੇਜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਧੀ

ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਸਕੀਮ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ। ਰੂਸ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇਗਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਰੂਸੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੌਜ ਭੇਜ ਕੇ ਰੂਸ ਵੀ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਚੀਨ ਅਤੇ

ਭਗਵਾਨ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਜੀ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਦੇਵਤਾ ਭਗਵਾਨ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਚੇਅਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਇਸ ਚੇਅਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਇਆ ਹੈ, 'ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਚੇਅਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗੀ?' ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਵੇ! -ਸੰਪਾਦਕ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਨਾਇਕਾਂ, ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਗਵਾਨ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਚੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਸੰਖੇਪ ਵਾਕਫ਼ੀ:

ਭਗਵਾਨ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਵੈਦਿਕ ਮੱਤ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ਣੂ ਜੀ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਸਨ। ਸਪਤ-ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਮਦਗਨੀ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਰੇਣੁਕਾ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਆਪ ਤ੍ਰੇਤੇ ਯੁਗ ਦੇ ਆਖਰ ਅਤੇ ਦੁਆਪਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਏ, ਚਿਰੰਜੀਵੀ ਕਹਾਏ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਅਮਰ। ਵੈਦਿਕ ਮੱਤ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਅਮਰ ਪੁਰਖ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਖਤ ਤਪ ਕੀਤਾ, ਫਲਸਰੂਪ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪਰਸੂ (ਕੁਹਾੜੇ) ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਨੇ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਕਲਾਵਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ।

ਕਰਤਵੀਰ ਖੱਤਰੀ ਅਰਜੁਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵਧ (ਕਤਲ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਇੰਨੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਇਕੀ ਵਾਰ ਭਿਆਨਕ ਧਰਮ ਧੁੱਧ ਕੀਤੇ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ, ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਅਤੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਰਹੇ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਅਤੇ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਕਾਲ ਅਸਤ੍ਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ-ਅਸਤ੍ਰ, ਵੈਸ਼ਨਵ-ਅਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਪਸ਼ੁਪਤ-ਅਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ ਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਸਤ੍ਰ ਦਿੱਤੇ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਵਡੇਰੇ ਪੁਰਖ ਨਿਯੋਗੀ, ਚਿਤਪਵਨ, ਦੇਵਰੁਪ, ਦੈਵਦਾਨਾ, ਮੋਹਿਅਾਲ, ਤਿਆਗੀ, ਅਨਾਵਿਲ ਅਤੇ ਨੰਬਦਰੀ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਸੀ। ਕਲਯੁਗ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੰਨੇ ਗਏ-ਵਿਆਸ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਦ੍ਰੋਣ ਦਾ ਬੇਟਾ ਅਸ਼ਵਥਾਮਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਸੱਤ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਯੁਗ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰ ਭਗਵਾਨ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਜਨਮ ਲੈਣਗੇ।

ਨਾਮ: ਪਰਸੂ ਮਾਇਨੇ ਕੁਹਾੜਾ, ਸੋ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਾਮ ਜੀ ਕੁਹਾੜੇ ਸਣੇ। ਉਹ ਭ੍ਰਿਗੂ ਵੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਭ੍ਰਿਗੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਾਇਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਾਰਗਵ ਨਾਮ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ, ਭ੍ਰਿਗੁਪਤੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਭ੍ਰਿਗੂ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਵਡੇਰਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਭ੍ਰਿਗੂ ਵੰਸ਼ੀ ਤੇ ਜਮਦਾਗਨੀ ਵੀ ਹੈ।

ਜਨਮ ਸਥਾਨ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਕ ਮੱਤ ਨਹੀਂ। ਅਜੋਕੇ ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ ਜਾਂ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਹ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਬਾਬੇ ਦਾ ਨਾਮ ਰੁਚਿਕਾ ਸੀ ਤੇ ਰੁਚਿਕਾ ਸੰਤ ਭ੍ਰਿਗੂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੀ। ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਭਾਰਦਵਾਜ ਅਤੇ ਕਸ਼ਯਪ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਕੁਲਗੁਰੂ ਸੀ। ਉਹ ਗੋਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਰੁਚਿਕਾ ਆਪਣੇ ਲਈ ਦੁਲਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਸਨ। ਚੰਦ੍ਰਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਗਾਧੀ ਦੀ ਧੀ ਕੁਆਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਸਤਿਆਵਤੀ। ਰੁਚਿਕਾ, ਗਾਧੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਪੁਰੋਹਤ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਸਤਿਆਵਤੀ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ੀ ਰੁਚਿਕਾ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਧੀ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਾਜਾ ਇਹ ਮੰਗ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਹ ਪੁਰੋਹਤ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਗੱਲ ਟਲ ਜਾਏ, ਸੋਚ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਠੀਕ ਹੈ ਪੰਡਤ ਜੀ, ਧੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਫੈਦ ਘੋੜੇ ਲਵਾਂਗਾ, ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਨ ਕਾਲੇ ਹੋਣ।

ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਵਰੁਣ ਦੇਵ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਤਪ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇੱਛਤ ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜੇ ਮਿਲ ਗਏ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰੁਚਿਕਾ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਤਿਆਵਤੀ ਦੇ ਸੰਤਾਨ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਈ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ, ਹੁਣ ਵਾਰਸ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਸਦਕਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਖਤਮ ਹੋਏਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਿਕਰ ਪਤੀ ਕੋਲ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ।

ਰੁਚਿਕਾ ਨੇ ਦੋ ਪਿਆਲੇ ਸ਼ਰਬਤ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ-ਇਕ ਪਿਆਲਾ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਤਾ ਲਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਤੇਜਸਵੀ ਯੋਧਾ ਖੱਤਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਵਾਰਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਖਤਮ। ਦੂਜਾ ਪਿਆਲਾ ਤੇਰੇ ਲਈ, ਤੂੰ ਜਿਸ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਂਗੀ, ਉਹ ਵੱਡਾ ਤਪੱਸਵੀ ਸਾਧੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਪਿਆਲੇ ਸਤਿਆਵਤੀ ਨੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਭੜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਰੁਚਿਕਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਪਿਆਲੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ, ਆਪ ਧੀ ਵਾਲਾ ਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਂਵਾਂ ਧੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਰੁਚਿਕਾ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪੇਟ ਦੁਆਲੇ ਖੱਤਰੀ ਦੀ ਆਭਾ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ। ਸਤਿਆਵਤੀ ਨੇ ਭੇਤ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਰੁਚਿਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਹੁਣ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਯੋਧਾ ਪੈਦਾ ਹੋਏਗਾ। ਪਤਨੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ-ਪਤੀਦੇਵ, ਤੁਸੀਂ ਸਮਰੱਥ ਹੋ। ਸਾਡੀ ਭੁੱਲ ਖਿਮਾ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਤਪੱਸਵੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪੋਤਾ ਯੋਧਾ। ਬੇਨਤੀ ਮੰਨੀ ਗਈ। ਬੇਟਾ ਜਮਦਾਗਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਰਿਸ਼ੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਬੇਟਾ ਭਾਰਗਵ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਸੀ। ਭਾਰਗਵ ਦਾ ਹੀ ਨਾਮ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਣੂ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਵਤਾਰ।

ਰੇਣੁਕਾ ਦਾ ਘੜਾ: ਦੇਵੀ ਰੇਣੁਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਤ ਉਪਰ ਇੰਨਾ ਫਖਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਤ ਸਦਕਾ ਉਹ ਨਦੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਚਾ ਘੜਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਗਈ ਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਗੰਧਰਵ ਉਡਦੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖੇ। ਉਹ ਇੰਨੇ ਸੁਹਣੇ ਸਨ ਕਿ ਪਲ ਛਿਣ ਲਈ ਰੇਣੁਕਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਾਮਵਾਸਨਾ ਜਾਗ ਪਈ, ਫਲਸਰੂਪ ਘੜਾ ਖੁਰ ਗਿਆ ਤੇ ਪਾਣੀ ਡੁੱਲੂ ਗਿਆ। ਉਹ ਡਰ ਗਈ ਕਿ ਹੁਣ ਪਤੀ ਜਮਦਾਗਨੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਵਾਂ? ਦੇਰ ਤਕ ਰੇਣੁਕਾ ਨਾ ਪਰਤੀ, ਤਾਂ ਦਿਭ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਪਤੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਜਾਣ ਲਿਆ। ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਜੇਠੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੁਹਾੜਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ। ਬੇਟੇ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਕੀ ਬੇਟਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਪੱਥਰ ਹੋ ਗਏ। ਆਖਰ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜੋ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ-ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ, ਜੋ ਮੰਗੋਗਾ, ਦਿਆਂਗਾ। ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿਉ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਯੁੱਧ ਲਈ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਇੱਕੀ ਦਿਨ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਪਰਸੂ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਪਰ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਡੂੰਘਾ ਜ਼ਖਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਰਸੂ-ਖੰਡ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪਰਸੂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ਖਮ। ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਜੇ ਧਨੁਖ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ 21 ਵਾਰ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਸਰਬਨਾਸ

ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਰਸੂ ਨੇ ਇਹ ਧਨੁਖ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ 17ਵੇਂ ਦਿਨ ਕੀਤੀ।

ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਹਵਾਲੇ ਹਨ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਰਹੀ ਤੇ ਖੱਤਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਕਰਤਵੀਰ ਨਾਮ ਦਾ ਖੱਤਰੀ ਰਾਜਾ ਇੰਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਾਜੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਾਵਣ ਖੱਤਰੀ ਰਾਜਾ ਰਾਮਚੰਦਰ ਹੱਥੋਂ ਕਤਲ ਹੋਇਆ।

ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਔਰਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ-

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਦਪੋਲੀ ਬੀਚ ਉਤੇ ਲਾਏ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੀ ਝਲਕ।

ਅਜੇ ਮੈਂ ਜੰਮਿਆ ਨਹੀਂ ਸਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਰੁਦਨ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਖੱਤਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਜੀਆ-ਘਾਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਟ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਬਚਾਇਆ। (ਮਹਾਂਭਾਰਤ 1:182)

ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜਮਦਾਗਨੀ ਕੋਲ ਰਾਜਾ ਕਰਤਵੀਰ ਆਇਆ। ਜਮਦਾਗਨੀ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਨਾ ਧਨ, ਰਿਜ਼ਕ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਿਆ ਪੁਰੋਹਤ? ਜਮਦਾਗਨੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਾਮਧੇਨ ਗਊ ਦਿਖਾਈ ਜੋ ਇੰਦਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਹਰ ਮੰਗੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਦਿੰਦੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਾਮਧੇਨ ਮੰਗੀ ਪਰ ਇਨਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਜਬਰਨ ਲੈ ਗਿਆ। ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਜਾਣੀ ਤਾਂ ਕੁਹਾੜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਹਿਲ ਉਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਗਾਰਡ ਵੱਢ ਕੇ ਖੱਤਰੀ ਰਾਜਾ ਕਰਤਵੀਰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਾਮਧੇਨ ਲੈ ਆਇਆ। ਪਿਤਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਪਰ ਲਹੂ ਲਿਬੜਿਆ ਕੁਹਾੜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ-ਕ੍ਰੋਧ ਤਿਆਗ, ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰ। ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਇਕ ਸਾਲ ਤੀਰਥ ਰਟਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਰਤਵੀਰ ਦੇ ਬੇਟਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਜਮਦਾਗਨੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ।

ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਰੁਦਨ ਕਰਦੀ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਬੀਜਨਾਸ ਕਰਾਂਗਾ। ਮਾਂ ਨੇ ਇੱਕੀ ਵਾਰ ਛਾਤੀ ਪਿੱਟੀ, ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਇੱਕੀ ਵਾਰ

ਖੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ, ਖੱਤਰੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸਨ ਕਿ ਬੇਕਸੂਰ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਵੱਢੇ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ: ਇਸ ਅੱਗ ਦੀ ਨਾਲ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਇੰਨੇ ਖੱਤਰੀ ਮਾਰੇ ਕਿ ਪੰਜ ਝੀਲਾਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਭਰ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਮੰਤ-ਪੰਚਕ ਹੈ। (1:2)

ਉਸ ਨੇ ਕੁਹਾੜਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਧੋਤਾ ਤਾਂ ਨਦੀ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਖੱਤਰੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੇ, ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਅਸ਼ਵਮੇਧ ਜੱਗ ਰਚਿਆ। ਜਿੱਤੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦਾ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ

ਬਾਲਮੀਕ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਸੈਲੈ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ-ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲੈ ਪੁਰੋਹਤ, ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਹ। ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਬ੍ਰਹਮ-ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਰਿਸ਼ੀ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਨੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ-ਇਸ ਗੁਸੈਲੈ ਸਾਧੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਪਰ ਸੀਤਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਅਸੀਸ ਦਿੱਤੀ-ਸੁਹਾਗਣ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਅਸੀਸ ਸਦਕਾ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਿਆ।

ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀ ਸਾਖੀ ਮੁਤਾਬਕ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਭੀਸ਼ਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਅੰਬਾ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ-ਚਲੀ ਜਾਹ। ਅੰਬਾ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਕੋਲ ਫਰਿਆਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੌਣ ਵਿਆਹ ਕਰੇਗਾ? ਭੀਸ਼ਮ ਨੂੰ ਮਨਾਉ ਜਾਂ ਯੁੱਧ ਕਰੋ। ਦੋਵੇਂ 23 ਦਿਨ ਤੱਕ ਖੂਨੀ ਯੁੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ। ਆਖਰ ਜਦੋਂ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਭੀਸ਼ਮ ਹੱਥੋਂ ਕਤਲ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਿਤਰ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਰੋਕਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਹਨ-ਭੀਸ਼ਮ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਿਲਾਫ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣਾ ਖੱਤਰੀ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਖੱਤਰੀ ਉਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ। ਫਿਰ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ-ਓ ਭ੍ਰਿਗੂ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਰਿਸ਼ੀ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹੁਣ ਹਥਿਆਰ ਤਿਆਗੋ, ਭੀਸ਼ਮ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਅੰਬਾ ਨੂੰ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਭੀਸ਼ਮ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਮੇਰੇ ਵਸ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਹ। ਜਦੋਂ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਨੇ ਸਨਿਆਸ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਧਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡ ਚੁਕਾ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਰੋਣ ਆ ਗਿਆ, ਦਾਨ ਮੰਗਿਆ-ਕੀ ਦਿਆਂ? ਦਰੋਣ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਜੀ ਅਸਤਰ ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ। (ਮਹਾਂਭਾਰਤ 7: 131)

ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਰੋਣ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸ਼ਸਤਰ ਮਿਲ ਗਏ, ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਮਿਲੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫਿਰ ਕੌਰਵਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਸਰਬਨਾਸ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਸਾਖੀ ਹੈ। ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੌਰਾਣਿਕ ਨਾਇਕ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਚੇਅਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ? ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੋਝੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕਹਿਰ ਕਾਹਨੂੰ ਢਾਹੁਣਾ?

ਸਵਾਮੀ ਧਰਮ ਤੀਰਥ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਦੇ ਪੰਨਾ 99 ਉਪਰ ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਚੇਅਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਚੇਅਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗੀ? ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਵਾਂਗੇ।

WEBSITE - DHOLRADIO.CO

DHOL RADIO

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG
MUSIC 24/7
LISTEN ON PHONE

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

LIVE CALLS ➔ USA 951-824-6365

skype - DHOLRADIO.ORG

LISTEN BY CALL ➔ USA 702-489-0211

Sukhpal Gill
10 pm to 12 am (IST)

Puran singh waraich
2:30 pm to 4 pm (IST)

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਅਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਉਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Golden State Realty

Real Estate and Loans
Under One Roof

ਪਿਛਲੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Reo/Short Sale Specialist

We can sell your house in short sale at no cost to you.

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting any model homes to save big time.

49077 Tomahawk Pl
Fremont, CA 94539
4 Bedrooms, 2.5 Baths,
2 Car Garage
Living Area 1655 Sq. Ft.
Lot Size 8595 Sq. Ft.
Asking: \$1,199,000

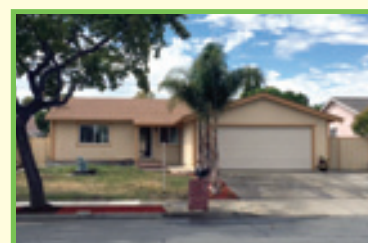
2758 Sea Horse Court
Hayward, CA 94545
5 Bedrooms, 3 Baths,
2 Car Garage
Living Area 2887 Sq. Ft. -
Lot Size 6870 Sq. Ft.
Asking: \$949,000

2728 Jackson Ave.,
Tracy, CA 95377
6 Bedrooms, 4.5 Baths,
2 Car Garage
Living Area 3128 Sq. Ft.
Lot Size 6700 Sq. Ft.
Asking: \$539,000

3155 Courthouse Drive,
Union city, CA 94587
Updated 4 Bedrooms,
2 Baths, 2 Car Garage
Area 1500 Sq. Ft
Asking: \$699,000

5919 Saint Matthew Dr.,
Newark, CA 94560
Updated 4 Bedrooms,
2 Baths, 2 Car Garage
Asking: \$699,000

**JUST
SOLD**

1. 105 Machado Ct.,
Tracy, CA 95376

2. 2622 Daniel Hansen Way,
Tracy, CA 95377

3. 1849 Girard Dr.,
Milpitas, CA 95035

4. 29180 Marshbrook Dr.,
Hayward CA 94545

5. 1884 Daytona Dr.,
San Jose, CA 95122

6. 240 Lloyd Ave.,
Fremont, CA 94536

7. 824 Gilchrist Dr., #4
San Jose, CA 95133

8. 1337 Gentry Ln.,
Tracy, CA 95377

9. 1643 Orleans Dr.,
San Jose CA 95122

10. 4902 Miramare,
Stockton, CA 95206

Market is hot. Do not wait any more to buy home of your dreams. There are multiple offer situations on all under market homes. Act now before it is too late.
Master of winners in multiple offer situation is waiting for your call.

Selling new and old Homes
from San Jose to Sacramento

Fremont Office:
86 Pilgrim Loop
Fremont CA 94539
Tel:510-440-9292, Fax:510-656-8941

Cell: 510-304-9292
Cell:408-666-8279

Jaswinder Gill M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

Grand Master Award Winner
2012, 2013 & 2014

Commercial Unit
9912 Kapalua Ln.,
Elk Grove, CA 95624
Tel:916-612-5773, Fax:916-393-2586

E-mail: jassi@jassigill.com or
Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

**Refinance
Now**

15 & 30 Yr Fixed Rates Are Still Better!!!
5/1, 7/1 ARM are also attractive
Refinance Now At Zero Cost

Call Sukhi Gill
DHMS, Loan Broker
@ 510-207-9067
CABRE Lic.#01180969
NMLS# 352095

ਨੱਚਦੀ ਪਰਨੀਆ ਦੀ ਅਦਾ

ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਪਰਨੀਆ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਖੂਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਜਾਨਿਸਾਰ' ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਬਣ ਕੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨੂਰ ਨਾਂ ਦੀ ਨ੍ਰਿਤਕੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਚੰਗੀ ਡਾਂਸਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 'ਜਹਾਨ-ਏ-ਖੁਸਰੋ' ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਰਨੀਆ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕਾ ਆਬਿਦਾ ਪਰਵੀਨ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਉੱਤੇ ਕੁਚੀਪੁਤੀ ਨਾਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਾਰ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਜਾਨਿਸਾਰ' ਲਈ ਹੀਰੋਇਨ ਟਿੱਕ ਲਿਆ।

ਪਰਨੀਆ ਨੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਡਾਂਸ ਦੀ

ਸਿੱਖਿਆ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਉਮਰਾਓ ਜਾਨ' ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਡਾਂਸ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਖਿੱਚਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਬਣੇਗੀ। ਪਰਨੀਆ ਮੁਢਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਚੀਪੁਤੀ ਅਤੇ ਕੱਥਕ ਡਾਂਸਰ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਗਈ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਡਾਂਸ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਪਰਨੀਆ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦੇ ਕਈ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ 2013 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਸਟਾਈਲਿਸ਼ ਵਿਦ ਪਰਨੀਆ ਕੁਰੈਸ਼ੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵੀ ਛਪਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਜਾਨਿਸਾਰ: ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ

ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਜਾਨਿਸਾਰ' 1981 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮ 'ਉਮਰਾਓ ਜਾਨ' ਜਿੰਡੀ ਉਡਾਣ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕੀ। 'ਉਮਰਾਓ ਜਾਨ' ਵਾਂਗ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨੱਚਦੀ ਨਾਇਕਾ

ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਉਹ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਭਰੀ ਜਾ ਸਕੀ ਜਿਸ ਦੀ ਤਵੱਕੋਂ ਦਰਸ਼ਕ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਰਸ਼ਕ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਹੜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਤੋਂ 20 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਇਕ, ਅਵਧ ਦਾ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਅਮੀਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਰਬਾਰੀ ਡਾਂਸਰ ਨੂਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਪਰਵਾਜ਼ ਜਨਮ ਲੈਣ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨੂਰ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਖਿਆਲਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਅਮੀਰ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦਾਕਾਰ ਇਮਰਾਨ ਅੱਬਾਸ ਅਤੇ ਨੂਰ ਬਣੀ ਪਰਨੀਆ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਹਾਂ, ਪਰਨੀਆ ਦੇ ਡਾਂਸ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤ, ਲਿਬਾਸਾਂ ਅਤੇ ਕੋਰੀਗਰਾਫੀ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਅਤੇ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਨਿਰੀ ਕਵਿਤਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਖੁਦ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਅਤੇ ਉਸਤਾਦ

ਸਫ਼ਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰਡਰੋਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਿਹਕਮਾ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੀਰਾ ਅਲੀ ਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਦ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਡਰੋਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਭਾਵੇਂ 'ਉਮਰਾਓ ਜਾਨ' ਵਾਲਾ ਜ਼ਾਦੂ ਨਹੀਂ ਪੂੜ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਉੱਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਮੁਜ਼ੱਫਰ ਅਲੀ ਵਾਲਾ 'ਟੱਚ' ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਜਾਨਿਸਾਰ' ਅਤੇ 'ਉਮਰਾਓ ਜਾਨ' ਦੇ ਪੋਸਟਰ।

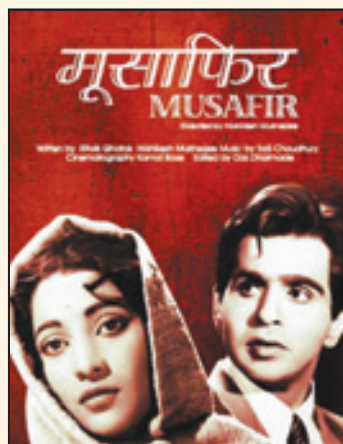
ਆਧੁਨਿਕ ਦੌਰ ਦੇ 'ਮੁਸਾਫਿਰ'

ਨਵਕੋਤਨ ਬੈਨਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤੀ ਫਿਲਮ 'ਹਮ ਦੋਨੋ' ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਆਨੰਦ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਪਟਕਥਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਡਬਲ ਰੋਲ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਸਨ ਸਾਧਨਾ ਅਤੇ ਨੰਦਾ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗਾਣੇ 'ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਤਾ ਚਲਾ ਗਿਆ', 'ਅਭੀ ਨਾ ਜਾਓ ਛੋੜ ਕਰ', 'ਕਭੀ ਖੁਦ ਪੇ, ਕਭੀ ਹਾਲਾਤ ਪੇ ਰੋਨਾ ਆਇਆ' ਅਤੇ 'ਅੱਲਾਹ ਤੇਰੇ ਨਾਮ' ਬੇਹੱਦ ਮਕਬੂਲ ਹੋਏ। 1961 ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਜਬ ਪਿਆਰ ਕਿਸੀ ਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ' ਵੀ ਆਈ ਜੋ ਰੁਮਾਂਸ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਫਿਲਮ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਗਾਣੇ 'ਜੀਆ ਓ ਜੀਆ ਕੁਛ ਬੋਲ ਦੋ' ਅਤੇ 'ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਹਮੇਂ ਤੁਮਸੇ ਪਿਆਰ ਬਾ' ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨਾਸਿਰ ਹੁਸੈਨ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਾਇਕਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਿਰਦਾਰ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਆਉਟਲੁਕ' ਦੇ ਇਕ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਿਗਤ ਰਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼, ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ 'ਫਲੀਆ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਿਤ

ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਰੇਡੀਓ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਸੀ। ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਰੇਡੀਓ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦੀ ਗੂੰਜ ਮੁਲਕ

ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗਾਣੇ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ 'ਰੇਡੀਓ ਸੀਲੇਨ' ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਬਿਨਾਕਾ ਗੀਤਮਾਲਾ'

ਫਿਲਮ 'ਮੁਸਾਫਿਰ' ਅਤੇ 'ਹਮ ਦੋਨੋ' ਦੇ ਪੋਸਟਰ।

ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ-ਮਹੁੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਤਾਂ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ

ਸੀਰੀਜ਼ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਤੇ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਵਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦੌਰ ਬੰਨ੍ਹਾਂ, ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਵੱਡੇ

ਪੁਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੇਹ ਕਰ ਕੇ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਧਾਰ ਲਈ ਸਭਿਅਤਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੇ ਉਭਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਦੀ ਥਾਂ ਜੀਨ, ਚੂੜੀਦਾਰ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੰਨਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਕਲਾ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾ ਦੀ ਸਮਝ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੁਮਾਰ ਦੀਆਂ ਹਾਸਾ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਇਸ ਦੌਰ ਦੇ ਉਲਝੇ ਖਾਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪਲ ਚੁਰਾਉਣ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਝੁਮਰੂ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜੋਤੀ ਮਧੂਬਾਲਾ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੁਮਾਰ ਬੰਗਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਗਾਇਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਕੇ.ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਗੁਣ-ਗੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ। ਉਹਦੀ ਵੱਡੀ ਖਾਸੀਅਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਜ਼ਿੰਦੀ' ਦੇ ਗਾਣੇ 'ਮਰਨੇ ਕੀ ਦੁਆਏ'

ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕਹਾਂ ਹੈ... -14-

ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ

ਫੋਨ: +91-985554-04330

ਕਿਉਂ ਮਾਂਗੂ' ਰਾਹੀਂ ਉਹਨੇ ਗਾਇਨ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ।

1957 ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਮੁਸਾਫਿਰ' ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕੁਮਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਵਾਲਾ ਕਰੀਅਰ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। 'ਮੁਸਾਫਿਰ' ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਿਤਵਿਕ ਘਟਕ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਫਿਲਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਪਲਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਇਸ ਖੂਬਸੂਰਤ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰੀ ਖੇਡਣੀ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤ ਇਸ 'ਮਕਾਨ' ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਜੋ ਬੀਜਣਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਉਹੀ ਵੱਢਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

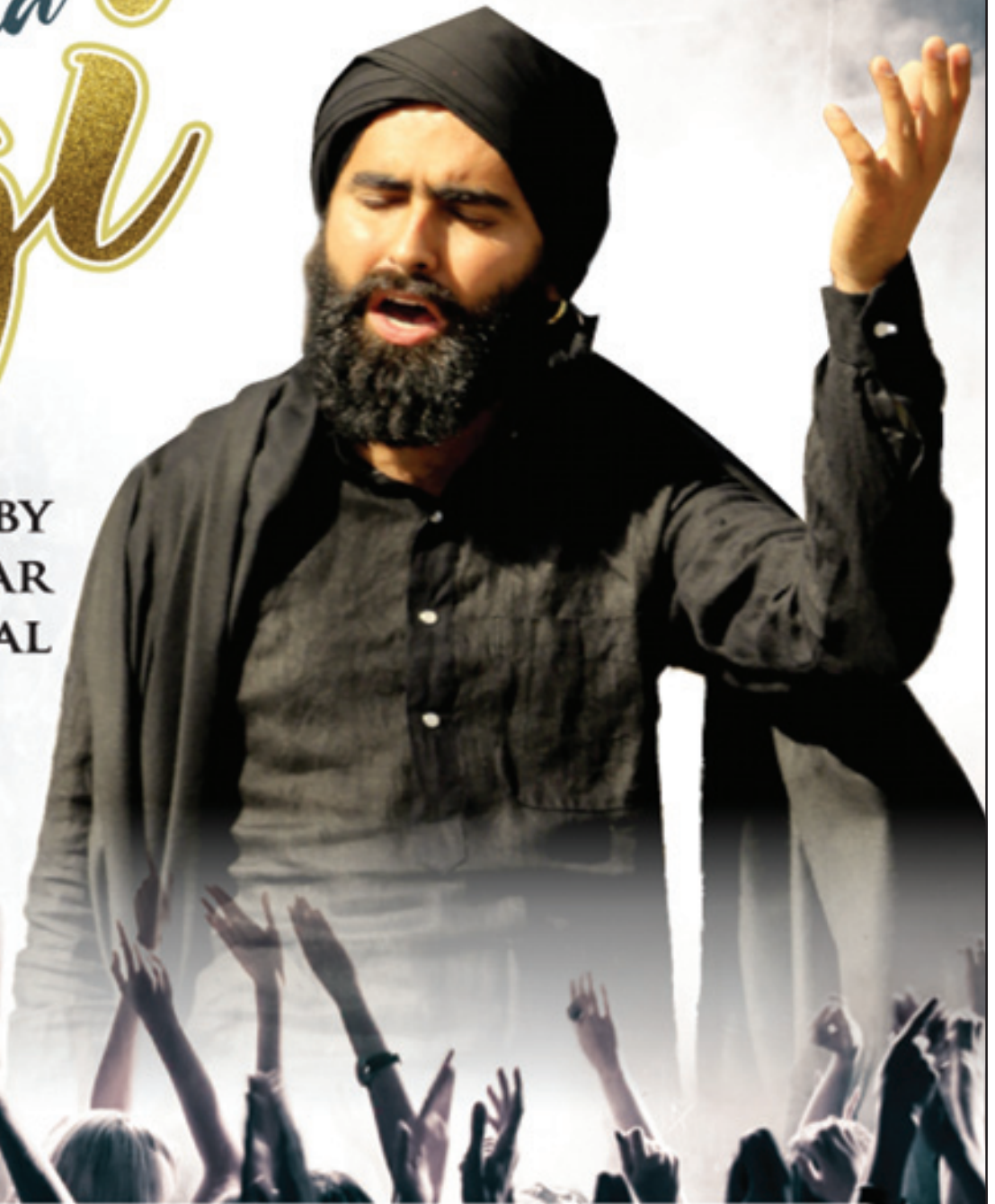

NC Entertainment presents

Mastana joggi

ਮਸਤਾਨਾ
ਜੋਗੀ

BY
KANWAR
GREWAL

29 Aug. 2015 (SATURDAY)

Tower Theater | Time- 8:00 PM

815 E Olive Ave, Fresno, CA 93728

Door Opens at 07:15 PM

Call for show details & tickets :

Navjeet Chahal : 559-269-3225

Gullu Brar : 559-317-1314

Buy Tickets Online at www.Towertheatrefresno.com

\$25, \$45, VIP, VVIP

Stage Hosted By:
Santokh Minhas

PRADEEP MINHAS - QUEST CHAHAL - CHET SHAH - BALJIT SIDHU - BALA BADESHA - SUNNY MATTU - SUNNY DRIGPAL - RANA RATHORE - ANDY MAND

EZ MART

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀਆਂ 30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰੋ ਜੀ

Please vote and support the candidates of the
present management committee of Gurdwara Sahib
San Jose in the coming elections on August 30, 2015

**Current Parbandhak Committee Candidates for the San
Jose Gurdwara Sahib Elections on August 30, 2015**

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਇਮਾਰਤ Gurdwara Photo

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ
Hardev Singh Takhar

ਭੁਪਿੰਦਰ (ਬਾਬ) ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
Bhupindar (Bob) Singh Dhillon

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
Pritam Singh Grewal

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੈਣੀਵਾਲ
Sukhdev Singh Baniwal

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਗਰ
Rajinder Singh Mangar

ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
Dr. Gurinderpal Singh

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
Surjit Singh Bains

ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਵੱਦੀ
Sarbjot Singh Sawaddi

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
Kirpal Singh Atwal

ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ
Bhai Dharam Singh

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ
Balbir Singh Johal

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
Gurbax Singh Dhillon

ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
Narinderpal Singh

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਧਨੋਤਾ
Sohan Singh Dhanota

ਨੀਟੂ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ
Neetu Singh Kahlon

ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਹੇਤੂ
Narinder Kaur
Maheru

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ
Pritpal Kaur

ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
Dr. Balbir Singh Bains

ਬਲਜੀਤ (ਇਕਬਾਲਜੀਤ)
ਕੌਰ ਹੰਸਰਾ
Baljit (Iqbaljit) Kaur Hansara

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ
Gurpreet Singh Sethi

ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ
Bahadur Singh Deol

ਜਾਰੀ
ਕਰਤਾ

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ
408 528-5553

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
408-568-0034

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੈਣੀਵਾਲ
408-421-9463

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
408-406-0703

ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਹੇਤੂ
408-666-0867